

Vlaams
Parlement

stuk **15** (2012-2013) – Nr. 3-E
ingediend op 29 november 2012 (2012-2013)

Ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2013

Beleidsbrief
Economie 2012-2013

Beleidsbrief
Wetenschap en Innovatie 2012-2013

Beleidsbrief
Economisch Overheidsinstrumentarium 2012-2013

Beleidsbrief
Werk 2012-2013

Beleidsbrief
Sociale Economie 2012-2013

Verslag

namens de Commissie voor Economie,
Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie,
Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de dames Martine Fournier en Güler Turan
en de heer Filip Watteuw
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden:

de heer Robrecht Bothuyne, mevrouw Martine Fournier, de heren Jan Laurys, Koen Van den Heuvel;
de heren Frank Creyelman, Johan Deckmyn, Chris Janssens;
de dames Patricia Ceysens, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Goedele Vermeiren;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Filip Watteeuw.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Kathleen Helsen, Griet Smaers, de heer Eric Van Rompuy;
de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Katleen Martens, de heer Jan Penris;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Fientje Moerman;
mevrouw Kathleen Deckx, de heer Jurgen Vanlerberghe;
de dames Vera Celis, Lies Jans;
de heer Lode Vereeck;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Stukken in het dossier:

- 15** (2012-2013) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen + Erratum
– Nr. 2: Amendementen
- 12-A** (2011-2012) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
- 14** (2012-2013) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- 16** (2012-2013) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof
- 21** (2012-2013) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 1755** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1765** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1766** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1777** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1782** (2012-2013) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I. Bevoegdheid Economie van de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.....	4
1. Toelichting door de minister-president	4
1.1. Bedrijven door de crisis helpen	5
1.2. Meer en sterker ondernemerschap	6
1.3. Een meer groene economie	7
1.4. Meer groeiende ondernemingen.....	8
1.5. Een meer innovatieve en kennisintensieve economie	8
1.6. Een efficiënte en effectieve overheid	9
2. Bespreking.....	10
II. Bevoegdheden Innovatie en Overheidsinvesteringen van mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding.....	23
1. Toelichting door de minister.....	23
2. Bespreking.....	31
2.1. Innovatie.....	31
2.2. Economisch overheidsinstrumentarium	48
III. Bevoegdheid Werk van de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport.....	53
1. Toelichting door de minister.....	53
2. Bespreking.....	55
IV. Bevoegdheid Sociale Economie van mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie	65
1. Toelichting door de minister.....	65
2. Bespreking.....	67
V. Indicatieve stemming.....	70
Gebruikte afkortingen	71

De Commissie voor Economie, Economisch Overheidsinstrumentarium, Innovatie, Wetenschapsbeleid, Werk en Sociale Economie heeft op haar vergaderingen van 8, 15, 22 en 29 november 2012 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2013 besproken.

Deze bespreking was ook gekoppeld aan de bespreking van de beleidsbrieven van de vier bevoegde ministers. Een groot deel van de besprekingen was dan ook gewijd aan de beleidsopties voor de respectievelijke bevoegdheidsdomeinen.

De commissie besprak de aan haar toegewezen bepalingen volgens de bevoegdheden van de verschillende ministers. Dit verslag is opgemaakt op basis van die bevoegdheidsverdeling. Voor elke bevoegdheid werden andere verslaggevers benoemd:

Deel I: bevoegdheid Economie van de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid (verslaggever: de heer Filip Watteuw);

Deel II: bevoegdheden Innovatie en Overheidsinvesteringen van mevrouw Ingrid Lieten, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Innovatie, Overheidsinvesteringen, Media en Armoedebestrijding (verslaggever: mevrouw Martine Fournier);

Deel III: bevoegdheid Werk van de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport (verslaggever: mevrouw Güler Turan);

Deel IV: bevoegdheid Sociale Economie van mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie (verslaggever: mevrouw Martine Fournier).

I. BEVOEGDHEID ECONOMIE VAN DE HEER KRIS PEETERS, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSBELEID

Voor wat de bespreking in de commissie Economie betreft omvat de bevoegdheid Economie de volgende bepalingen:

Decreetsbepalingen: artikel 14 (DC0/1DE-A-2-C/WT tot EB0/1EC-A-2-A/WT, EC0/1EA-A-4-Z/WT tot EC0/1EC-A-2-X/IS), 35, 36, 41 en 120.

Begrotingstabel – Afdeling I:

Entiteit EB0: EB0/1EC-A-2-A/WT;

Entiteit EC0: programma EA, EC, ED, EG.

Begrotingstabel – Afdeling V:

Fonds Flankerend Economisch Beleid (Hermesfonds) en Agentschap Ondernemen (IVA).

1. Toelichting door de minister-president

De *minister-president* zegt dat de aanpak van de crisis vandaag bovenaan de beleidsagenda staat. Voor 2012 zou (op basis van de informatie beschikbaar in september 2012) de reële groei van het Vlaams bbp kunnen terugvallen tot -0,1 percent. 2012 wordt dus nog een moeilijk jaar. Maar in 2013 zou het mildereren van de crisis in de eurozone, een heropleving van de activiteit in Vlaanderen mogelijk maken. Hierdoor wordt de groei van het Vlaamse bbp geraamd op +0,7 percent.

De omstandigheden zijn vandaag dus bijzonder ongunstig. We worden geconfronteerd met ongekende herstructureringen, bedrijfssluitingen en faillissementen. In heel Vlaanderen gingen in 2012 al 4449 bedrijven failliet. Naast de gevolgen voor de zelfstandige ondernemers gingen hierbij ook al 8923 banen verloren.

Dit alles zorgt voor een laag vertrouwen bij ondernemers en consumenten. De vraag daalt en de werkgelegenheidsvooruitzichten kalven af. Mensen aarzelen om nu met een eigen zaak te beginnen. De economische omstandigheden laten dan ook de bedrijfsinvesteringen stokken en zorgen bij de banken voor een meer kritische houding tegenover voorgelegde businessplannen en geboden waarborgen.

Om hiertoe een proactief beleid te voeren blijven de beschikbaarheid van financiering en de transformatie van het economisch weefsel de centrale aandachtspunten van het economisch beleid.

Met extra beleidsimpulsen tracht de Vlaamse Regering net nu in te spelen op groei en verder bij te dragen aan de realisatie van de doorbraak ‘open ondernemer’ van het toekomstplan ‘Vlaanderen in Actie’. De Vlaamse Regering wil vastberaden koers houden voor de realisatie van de doelstellingen van het Pact 2020 voor onder meer een duurzame competitieve kenniseconomie, een sterke ondernemerscultuur en meer internationale doorgroei van ondernemingen.

Het voornaamste instrument van het economische beleid is het Agentschap Ondernemen. De begroting voor het Agentschap Ondernemen (inclusief het Fonds voor het Flankerend Economisch Beleid – Hermesfonds) bedraagt in beleidsmiddelen (vastleggingskrediet) afgerond 267,5 miljoen euro. De apparaatskredieten zijn goed voor 20,6 miljoen euro, de beleidskredieten bedragen 246,9 miljoen euro, waarvan 210,9 miljoen euro van het Hermesfonds. Ter vergelijking: de bedragen na de begrotingscontrole 2012 waren ongeveer 22,9 miljoen euro voor de apparaatskredieten en 252,5 miljoen euro aan beleidskredieten waarvan 217,6 miljoen euro voor het Hermesfonds. De dalingen zijn enerzijds het gevolg van het wegvallen van de financiële impact van het Rekendecreet (apparaatskredieten) en anderzijds de beperkte overheveling van middelen van het Hermesfonds naar andere entiteiten waaronder F.I.T. en het Loodswezen.

De minister-president licht vervolgens de belangrijkste krachtlijnen van het economisch beleid toe en volgt daarbij de verschillende strategische doelstellingen van de beleidsbrief.

1.1. *Bedrijven door de crisis helpen*

De eerste strategische doelstelling, ‘bedrijven door de crisis helpen’, is vandaag terug brandend actueel.

Een eerste belangrijke beleidsprioriteit voor 2013 heeft dan ook betrekking op de problematiek van de financiering van ondernemingen of projecten. Door de implementatie van de nieuwe Basel III-vereisten voor de banken vanaf 2013 staan we op een keerpunt op het vlak van de lange termijnfinanciering van de economie. Banken zullen minder lange termijnfinanciering kunnen aanbieden tenzij ze belangrijke kapitaalsverhogingen doorvoeren. De bottleneck is dus niet de hoeveelheid aangetrokken spaargeld maar het eigen vermogen van de bank dat bepalend is voor de risico's die mogen worden genomen op het vlak van financiering. De duurtijd van het engagement van de bank is daarbij een bepalende factor. Hierdoor zal de klassieke projectfinanciering zowel van bedrijven als van non-profitinstellingen onder druk komen.

Met het bankenplan dat de minister-president, in overleg met de financiële sector en de ondernemersorganisaties, aan het uitwerken is, wil hij die uitdaging counteren. De inzet van de beschikbare waarborgcapaciteit van de nv Gigarant ten behoeve van financieringsfondsen kan een hefboom betekenen om de lange termijnfinanciering van kmo's, non-profitprojecten en publiek-private samenwerkingen te vrijwaren. De risico's voor het Vlaamse Gewest moeten daarbij maximaal beheerst worden.

Met het bankenplan wil de minister-president tevens het vertrouwen tussen ondernemers en banken helpen garanderen en oplossingen zoeken voor knelpunten in de financiering van groene bouwprojecten en problemen van kleine bedrijven bijvoorbeeld met betrekking tot de wederbeleggingsvergoedingen. Ter versterking van het eigen vermogen van de Vlaamse kmo's wordt een verdere uitbreiding van de Winwinlening en de ondersteuning van crowdfunding in Vlaanderen bekeken. Op 13 november 2012 vond een nieuw overleg over het bankenplan plaats; voor het einde van 2012 moet de Vlaamse Regering hierover een aantal beslissingen kunnen nemen.

Ook in 2013 zal de Vlaamse overheid via de nv Waarborgbeheer waarborgen blijven verstrekken tot 1,5 miljoen euro. In de begroting is hiertoe een machtiging uitgetrokken voor 350 miljoen euro. Om de risico's te dekken van de generieke waarborgregeling wordt in 2013 (bij constant beleid) ongeveer 24 miljoen euro uitgetrokken voor verliesfinanciering. Wegens de huidige crisismoments zal de minister-president aan de Vlaamse Regering ook voorstellen een crisisbesluit te treffen zodat door het verlengen van bestaande waarborgen aan kmo's de noodzakelijke ademruimte kan worden gegeven.

Ter voorkoming van de financieel-economische moeilijkheden, vooral in de detailhandel en andere kerngebonden activiteiten, is in 2013 een bedrag van 3 miljoen euro uitgetrokken voor de maatregel rentetoelage hinder openbare werken. Wegens het succes van de maatregel is dit een toename met 50 procent.

De gevolgen van de financieel-economische crisis kunnen resulteren in armoede bij ondernemers. Via de ondersteuning van projecten van de vzw Zenitor, afdeling Tussenstap, werden tot op heden een aantal initiatieven gesteund ter bestrijding van armoede bij zelfstandigen. Om capaciteit te creëren om aan de stijgende vraag te beantwoorden werd de steun aan Tussenstap in 2012 verhoogd tot 200.000 euro en werd ook een werkingssubsidie van 100.000 euro toegekend aan de vzw Efrem. Deze subsidies worden doorgetrokken in 2013. De vzw's Zenitor en Efrem zijn ondertussen gesprekken gestart die moeten leiden tot een fusie van beide organisaties.

1.2. Meer en sterker ondernemerschap

Voor de programmatie van acties ter bevordering van 'meer en sterker ondernemerschap' is een totaal bedrag van meer dan 80 miljoen euro uitgetrokken.

Nog dit najaar 2012 worden verschillende nieuwe initiatieven van het Actieplan Ondernemerschap uitgerold. Voor de brugprojecten economie-onderwijs zal een nieuwe oproep gelanceerd worden in 2012. Met deze oproep wil de minister-president in belangrijke mate inspelen op de uitdagingen van het STEM-actieplan voor meer instroom in studierichtingen voor wetenschappelijke en technische beroepen. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de desbetreffende acties van het NIB. Voor deze oproep wordt een budget uitgetrokken van minstens 2 miljoen euro.

Nog in het najaar van 2012 is er een oproep naar startersprojecten en jonge ondernemingen. De oproep wil een kader bieden voor de begeleiding van (specifieke groepen van) starters. Daarbij wordt ook expliciet ingezet op belangrijke doelgroepen zoals de kennisgedreven starters (met onder meer spin-offs en spin-outs in het kader van het NIB) en starters in creatieve sectoren en ook zelfstandige zorgverstrekkers (in het kader van Flanders' Care). Het budget voor deze oproep zal minstens 4,5 miljoen euro bedragen. In de begroting 2013 zijn er ook middelen uitgetrokken om de ondersteuning aan prestarters (generiek en binnen doelgroepen zoals vrouwen of allochtonen) verder te zetten.

De bevordering van het ondernemerschap in het onderwijs wordt in belangrijke mate vorm gegeven via twee partnerorganisaties: de vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen en

de Stichting Onderwijs en Ondernemen. Beide organisaties krijgen vanuit het algemeen economisch programma een nominatim subsidie. Deze subsidies worden in uitvoering van het actieplan ondernemend onderwijs opgetrokken met tweemaal 100.000 euro. De betrokken organisaties zullen hiermee een gezamenlijk impulsprogramma uitwerken voor de lerarenopleidingen.

Voor de verdere professionalisering van het ondernemerschap is het budget voor de peterschapsprojecten aangehouden. In 2013 komt er ook een nieuwe thematische oproep met een budget van 1,2 miljoen euro.

2013 wordt het jaar van de invoering van alle wijzigingen die in 2012 werden voorbereid tot grotere inzetbaarheid van de kmo-portefeuille. Een nieuwe erkenningsregeling voor dienstverleners wordt van kracht. Accenten op groeiers en de vergroening van de economie worden vertaald in de subsidiëring van de adviesverlening ter zake in de pijler Strategisch Advies. Tevens wordt voorzien in de ondersteuning van bepaalde vormen van coaching. Dit zal zorgen voor een verdieping van de impact van de kmo-portefeuille op de ontwikkeling van het kmo-weefsel. Omwille van deze elementen werd het budget van de kmo-portefeuille verder opgetrokken naar ruim 38 miljoen euro.

Op het vlak van ruimte voor ondernemerschap in Vlaanderen worden in de loop van 2013 belangrijke stappen gezet. Zoals aangekondigd worden in het kader van het nieuwe decreet steunregelingen uitgewerkt: voor de (her)ontwikkeling van onrendabele bedrijventerreinen, voor de verwerving van bedrijventerreinen, met het oog op een vorm van risicodekking, voor strategische bedrijventerreinen, voor voortrajecten, voor beheer van bedrijventerreinen voor incubatoren.

De Vlaamse Regering wil tevens inzetten op een versnelde herontwikkeling van verlaten en onderbenutte (bedrijven)terreinen of brownfields.

De kredietlijn voor de financiering van de uitrusting van bedrijventerreinen wordt in 2013 opgetrokken van 20 naar 22 miljoen euro.

Voor 2012-2013 concentreert de werking op het vlak van detailhandel zich op het verder uitvoeren en actualiseren van de winkelnota. De focus ligt op de uitbouw van een Kennisnetwerk Detailhandel, de ontwikkeling van een handelspandenbeleid, de regionalisering van de Ikea-wet, het vervolg voor de projecten 'Commerciële Innovatie' en de uitrol van de Leidraad Commerciële Strategisch Plan. Voor een projectoproep detailhandel wordt 2 miljoen euro uitgetrokken in het kader van de gebiedsgerichte partnerschappen.

1.3. Een meer groene economie

De nieuwe en vernieuwde instrumenten voor meer ecologisch ondernemen moeten in 2013 op kruissnelheid kunnen komen. Dit zal een impuls betekenen voor de strategische doelstelling 'een meer groene economie'.

In 2012 wordt de EP-PLUS steunregeling opnieuw bijgestuurd. De steunpercentages worden aangepast aan de toegelaten Europese maxima; er komt een herindeling van de technologieën in ecoklassen (dit is volgens hun ecologiegetal en de daaraan gekoppelde subsidiepercentages), en men zal de steun kunnen differentiëren naargelang de aard van de investeringen (zoals milieu-investeringen, investeringen op energiegebied en investeringen in hernieuwbare energie).

Naast de bestaande ecologiesteunregeling met een limitatieve technologieënlijst die via de internetapplicatie loopt en die zich voornamelijk richt op kmo's, werd in 2012 een nieuwe regeling uitgewerkt voor strategische ecologieprojecten. Dit nieuwe steunregime zal zich richten naar projecten die een globale of integrale milieu- of energieoplossing op bedrijfs-

niveau bieden met gesloten energie- en materiaalkringlopen en procesgeïntegreerde oplossingen en waarbij niet naar technologieën van de LTL kan gerefereerd worden.

Deze nieuwe steunregeling gaat in het najaar van 2012 van start. Gelijklopend werd ook, zoals hierboven vermeld, de EP-PLUS steunregeling maximaal afgestemd op deze nieuwe steunregeling voor strategische ecologieprojecten.

Er wordt in 2013 voor ruim 63 miljoen euro aan vastleggingskredieten uitgetrokken voor de ecologiepremie.

1.4. Meer groeiende ondernemingen

In het kader van de strategische doelstelling voor ‘meer groeiende ondernemingen’ worden in 2013 belangrijke vernieuwingen uitgerold.

De Vlaamse Regering besliste in 2012 de subsidies voor ondernemingen meer gericht in te zetten in uitvoering van het NIB. Daarbij werd al principieel afgesproken dat de Strategische Investerings- en Opleidingssteun wordt hervormd tot een Strategische Transformatiesteun. Hierbij worden enkel nog belangrijke investerings- en opleidingsprojecten ondersteund die bijdragen aan de versterking van het economische weefsel in Vlaanderen. Tegelijk wordt de toegankelijkheid voor kmo's verbeterd. Het systeem van de Strategische Transformatiesteun wordt operationeel in het voorjaar van 2013. Het budget voor de strategische steun blijft 41 miljoen euro.

Meer doorgroei van bestaande ondernemingen is één van de doelstellingen van het Pact 2020. In 2012 werd een nieuw concept van beleid voor potentiële gazellen uitgewerkt in overleg met gazelleondernemingen, ervaringsdeskundigen en de middenveldorganisaties. Centraal hierbij staat de managementsondersteuning en coaching van ondernemers met groeiambities. Hiervoor zal onder meer ook de kmo-portefeuille ingezet worden. Tegelijk wil de Vlaamse Regering met een platformwerking een mentaliteitsverandering helpen bewerkstelligen in Vlaanderen en de Vlaamse ondernemerswereld ten voordele van internationale doorgroei.

1.5. Een meer innovatieve en kennisintensieve economie

In deze tijden van economische neergang wordt nogmaals duidelijk dat de cruciale prioriteit voor de toekomst van de Vlaamse industrie er in bestaat het Vlaams economisch weefsel verder te transformeren. Hiertoe biedt het witboek Nieuw Industrieel Beleid het kader en ontwikkelt het Agentschap Ondernemen initiatieven op het vlak van kennisdiffusie. Dit moet bijdragen aan de realisatie van de strategische doelstelling van ‘een meer innovatieve en kennisintensieve economie.’

De actiepunten van het witboek Nieuw Industrieel Beleid worden onverkort uitgevoerd. Met projecten ondersteunen het economisch beleid, sectoren en clusters in de transitie naar ‘fabrieken van de toekomst’ en innovatie in waardeketens. Nog dit najaar worden nieuwe initiatieven ter ondersteuning van de invoering van geavanceerde technologische oplossingen opgestart. In 2013 is er 12 miljoen euro uitgetrokken voor verdere acties. Daarbij zal bijzondere aandacht gaan naar de aansluiting van het Vlaamse kmo-weefsel bij de transformatie van productieprocessen.

Ondertussen is het TINA-Fonds volop op kruissnelheid. Zes projecten werden al door het investeringscomité goedgekeurd. Die projecten zijn goed voor een inbreng van het Vlaamse Gewest van bijna 63 miljoen euro. Hiermee verrichten de betrokken consortia voor bijna 200 miljoen euro aan investeringen. Op korte termijn zitten er nog elf beloftevolle en concrete projecten in de pipeline die een participatie vragen van in totaal 40 miljoen euro.

Een verdere verdieping van het NIB gebeurt met een gericht clusterbeleid dat oog heeft voor de internationale competitiviteit en de Europese inkadering van het Vlaamse transformatiebeleid. De strategische positionering van de regio's in een Europees groeiperspectief moet gebeuren onder de noemer van 'slimme specialisatie' (Smart Specialisation Strategy). Hiermee wil het Europees cohesie- en innovatiebeleid de prioritisering van de middelen voor innovatie aanmoedigen op sleuteldomeinen waarin elke regio zijn comparatieve voordelen kan realiseren.

Eerstdaags zal de Vlaamse Regering Screen Flanders, het steunmechanisme voor het aantrekken van internationale filmproducties, definitief goedkeuren en lanceert de minister-president ook een eerste oproep met een budget van 5 miljoen euro voor terugbetaalbare voorschotten. Screen Flanders zal operationeel beheerd worden door het Vlaamse Audiovisueel Fonds. Vanuit het Hermesfonds wordt in 2013 5 miljoen euro ter beschikking gesteld voor een nieuwe oproep.

Wat betreft de initiatieven voor kennisdiffusie wordt in de eerste plaats het designbeleid verder uitgevoerd conform de afspraken met het Design Platform Vlaanderen. Hiermee wordt Vlaanderen internationaal sterker op de kaart gezet als topdesignregio. Tevens zal eerstdaags het netwerk van laagdrempelige expertise- en dienstverleningscentra opgestart worden in alle Vlaamse provincies. Via deze centra wordt het verspreiden van kennis over technologieën en innovatieve concepten bij kleine kmo's in Vlaanderen georganiseerd.

1.6. Een efficiënte en effectieve overheid

Ten slotte behandelt de beleidsbrief de effectieve en efficiënte organisatie van de dienstverlening aan ondernemers in Vlaanderen in het kader van de strategische doelstelling 'een efficiënte en effectieve overheid'. Hiervoor wordt onder andere verder ingezet op administratieve vereenvoudiging, de uitbouw van een geïntegreerde benadering van de ondernemer en een efficiënte afstemming van de werking van de verschillende beleidsniveau's. Zo is er opnieuw een bedrag van 2 miljoen euro uitgetrokken voor de verdere ondersteuning van het beleid rond de ondernemingsvriendelijke gemeente.

Er gaat bijzondere aandacht naar de verdere operationalisering van het sleutelproject 'naar een geïntegreerde benadering van de ondernemer – geïntegreerd ondernemersloket'. Daartoe wordt in de eerste plaats werk gemaakt van het opzetten van een internetportalsite voor geïntegreerde informatieverstrekking over overheidsmaatregelen voor ondernemers met eerstelijns- en doorverwijsinformatie op maat van de zoekende ondernemer. Voor 2013 beoogt het Agentschap Ondernemen met de ontwikkeling van een transactionele website dat de zoekende ondernemer snel en eenvoudig naar de door hem gevraagde informatie geleid wordt.

De Europese focus van het Agentschap Ondernemen wordt in eerste instantie gelegd op de Vlaamse bijdrage aan het Europees Actieplan 'Europe 2020' en aan de verdere implementatie in Vlaanderen van de 'Small Business Act' en de opstart van het nieuwe COSME-programma.

Bijzondere aandacht gaat in 2013 uiteraard naar het debat rond de toekomstige prioriteiten en de financiële middelen van het Europees cohesiebeleid. Hierbij wordt er naar gestreefd dat Vlaanderen, net als de andere meer welvarende regio's in de Europese Unie, maximaal kan blijven deelnemen aan de toekomstige structuurfondsen en dat thema's die voor Vlaanderen prioritair zijn in deze programma's opgenomen blijven. De crisis en de herstructureringen tonen aan dat een regio zijn opgebouwde welvaart snel kan verliezen.

Voor de afronding van het cohesiebeleid tot einde 2013 via EFRO wordt binnen het Hermesfonds nog een beperkt vastleggingskrediet van 3 miljoen euro uitgetrokken. De beta-

lingskredieten worden op een hoog niveau gehouden voor de uitbetaling van de lopende projecten.

2. Bespreking

De heer *Robrecht Bothuyne* vindt dat de beleidsbrief een duidelijk inzicht biedt op de stand van zaken in de uitvoering van wat bij het begin van de legislatuur is vastgelegd. De economische realiteit is ondertussen veranderd en dat laat zich ook beleidsmatig voelen. De grote lijnen (ViA, nieuw industrieel beleid, winkelnota) blijven wel behouden. Het motto luidde ‘durven groeien’ en ook in deze crisisperiode zijn er positieve cijfers, zoals voor het aantal startende ondernemingen in 2011. Ook de buitenlandse investeringen en de export namen toe.

De beleidsbrief speelt vooral in op de opties om de Vlaamse ondernemingswereld door de crisis te halen. De waarborgregeling oogstte veel kritiek omwille van het risico voor de overheid, maar heeft veel bedrijven de kans geboden om toch te investeren en bijkomende werkgelegenheid te creëren. Ook Gigarant is daarvan een voorbeeld. De heer Bothuyne meent dat er nog meer mogelijk is en verwijst naar het bankenplan dat op de sporen wordt gezet. Wat is daarvan de stand van zaken? Wat met de monitoring van de kredietverlening aan bedrijven? Die zou volgens de cijfers in de beleidsbrief toenemen, maar er zijn ook tegengestelde berichten. Hoe zit het daarmee? Het lid vermeldt voorts ook de impact van de normen van het Basel III-akkoord. Klopt het dat ze de banken ertoe aanzetten om moeilijker met langetermijnfinanciering over de brug te komen?

Voor bedrijven die in de problemen dreigen te komen, is er het preventief bedrijfsbeleid. Daarvan wordt er volgens het lid slechts beperkt gebruikgemaakt. Kan men het instrument beter in de kijker plaatsen en meer ingang doen vinden? Een evaluatie is volgens het lid nodig.

Is er al een evaluatie van de hindertoelage bij openbare werken. Gebruiks- en budgetcijfers tonen aan dat er steeds meer een beroep op wordt gedaan. Dat heeft te maken met de toename van wegenwerken door de Vlaamse overheid en de lokale besturen. Meer aandacht voor dergelijke wegenwerken door de overheden doet veronderstellen dat men ook de volgende jaren een toenemende toepassing van de hindertoelage kan verwachten.

Het Actieplan Ondernemerschap spitst zich toe op het concept ‘meer en sterker ondernemerschap’ en moet een positief ondernemingsklimaat ontwikkelen. Er komt een update in de loop van 2013. Dat vindt het lid goed. Een minister van Economie moet steeds waken over het ondernemersklimaat en toezien op de positieve ondersteuning daarvan. Het lid betreurt de uitspraken van een lid van de Federale Regering ter zake en wil graag een reactie van de minister.

Via de peterschapsprojecten heeft de minister geprobeerd zekerheid te bieden voor een aantal organisaties met ervaring met langetermijnbeheersovereenkomsten. Tegelijk zou ruimte gelaten worden voor nieuwe initiatieven, thematische oproepen en organisaties. Welk andere aanbieders zijn ondersteund en zijn er nieuwe projecten in het vooruitzicht gesteld? Hoe worden die geëvalueerd?

Het instrument van de kmo-portefeuille is op kruissnelheid gekomen na een moeizame overschakeling naar het e-loket. Het instrument wordt nu op ruime schaal gebruikt. Vooral opleiding is een succes, terwijl advies en strategisch advies minder lijken aan te slaan. Ziet de minister daarvoor een verklaring en verbeterpunten? Zijn er al acties in het vooruitzicht om dat te verhelpen?

Op het actieplan ‘Overname en opvolging’ dat in het voorgaande jaar is uitgewerkt, kwam er enige kritiek maar het verloopt toch goed en er zijn heel wat ruim bezochte infosessies rond georganiseerd. Kan de minister-president daarover meer informatie geven?

In het kader van het economisch overheidsinstrumentarium wordt de Winwinlening verder uitgebreid. Dat zou deel gaan uitmaken van het bankenplan. Hoe gaat dat in de praktijk gebeuren?

Het lid vindt het positief dat met het kaderdecreet inzake ruimtelijke economie een aantal zaken tot uitvoering komen. Zijn fractie staat achter het voornemen om greenfields minder en andere projecten meer te ondersteunen. Het Agentschap Ondernemen krijgt een belangrijke rol toebedeeld en moet lokale besturen bijstaan bij het ontwikkelen van lokale bedrijventerreinen. Is het de bedoeling dat het agentschap samenwerkt met de op dat terrein reeds actieve instanties zoals de POM’s en de streekintercommunales en hun rol deels zelfs overneemt of gaat het om een coördinerende rol?

Ook in het kader van de vergroening van de economie zijn er in de voorbije jaren aardig wat initiatieven genomen. Zo is de ecologiepremie versterkt en bijgestuurd in functie van de strategische projecten die de vergroening vooruithelpen. De groene waarborg blijkt niet zo’n succes, hoewel die er op vraag van de sector is gekomen. Zijn er aanpassingen mogelijk en vooropgesteld? De eco-efficiëntiescan wordt wel ruim aangewend door ondernemingen om na te gaan of er efficiënt met energie en water wordt omgesprongen. Er werd in 2011 aan gedacht om de REG-premie in te schuiven in de kmo-portefeuille. Is dat nog steeds een optie?

Met het oog op meer groeiende ondernemingen is er naast de ‘gazellesprong’ ook nog de strategische transformatiesteun te vermelden. Daar kijkt men naar uit. De aangekondigde overlegplatformen in elke provincie om buitenlandse investeringen aan te trekken, vindt het lid een goed idee.

Er zou ook aan een verankeringsstrategie voor productiebedrijven in Vlaanderen gewerkt worden. Kan de minister-president toelichten hoe hij dat concreet vorm wil geven?

Een nieuwe projectoproep in het kader van de ondernemersvriendelijke gemeenten lijkt de heer Bothuyne tot slot een positieve zaak. Het Vlaamse beleid inzake ondernemen moet voor hem maximaal vertaald worden op lokaal niveau en dat zeker in een periode van nieuwe bestuursakkoorden en beleidsplannen.

Mevrouw Güler Turan stelt dat de diverse maatregelen en financierings- en ondersteuningsmogelijkheden die de Vlaamse overheid aanbiedt, nog steeds te weinig bekendheid genieten bij kmo’s. De signalen vanuit de kleine ondernemingen laten horen dat men door het bos de bomen niet meer ziet. Het is te verwarrend, ondanks de begeleiding door een aantal professionele organisaties. Er moet enerzijds meer worden ingezet op financiering en ondersteuning van kmo’s en anderzijds ook op een betere doorstroming van kennis. Dat moet een boost geven aan kleine ondernemers die het fundament vormen van de Vlaamse economie. Op dat vlak ziet het lid nog veel verbeterpunten.

Ondernemers in moeilijkheden, gefailleerde ondernemers en al dan niet verdoken armoede onder zelfstandigen zijn ook een feit. De gevolgen van de economische crisis laten zich ook daar voelen. De problematiek beperkt zich niet tot financiële problemen. Er zijn ook mentale problemen en een negatief effect op het gezinsleven aan verbonden. Begeleiding en ondersteuning van die mensen is daarom bijzonder intensief. Vlaanderen ondersteunt twee organisaties die zelfstandige ondernemers in moeilijkheden met raad en daad bijstaan: Efreem vzw en Tussenstap van Zenitor.

Sinds 2012 krijgen die structureel iets meer ondersteuning in het kader van armoedebestrijding. Tussenstep ontvangt 200.000 euro en Efrem kreeg in 2012 erkenning voor het geleverde werk van 15 jaar en een subsidie van 100.000 euro. Voor 2013 is in hetzelfde bedrag voorzien. Het lid vindt dat absoluut onvoldoende. Hoe ziet de minister-president in de toekomst het hele landschap voor ondernemers in moeilijkheden in Vlaanderen afgedekt? Intussen is het tot een soort van fusie gekomen tussen beide organisaties. Op 15 oktober 2012 is er een samenwerking gestart waarbij naast professionelen ook een pool van vrijwilligers actief is. Dat lijkt niet slecht te verlopen. Is die fusie op eigen initiatief of op vraag van de minister-president tot stand gekomen? Hoe zit het met de onafhankelijkheid van de gefusioneerde nieuwe organisatie? Efrem hanteert op heel laagdrempelige wijze een zeer integrale en inclusieve benadering op maat van de ondernemer. Dat wordt ook geapprecieerd door het Agentschap Ondernemen. Het lijkt het lid zinvol om die werkwijze aan te houden. Ze werken van binnenuit en zorgen ook vaak voor een doorstart van de betrokken onderneming.

Beide organisaties kunnen niet aan de vraag tegemoetkomen: Efrem zat in 2011 aan 265 vragen, en in 2012 waren er in november al 412 nieuwe dossiers voor intensieve begeleiding. De financiële middelen dekken voor mevrouw Turan de nood niet. Efrem zou daardoor al met een tekort van minstens 150.000 euro kampen om de bestaande werking te garanderen. Het lid vraagt zich af of er geen andere keuzes moeten worden gemaakt inzake verdeling van de middelen over de verschillende economische ondersteuningsinstrumenten.

Alleen ondernemingen die dreigen in moeilijkheden te komen maar nog niet zover zijn, zouden van de adviespijler van de kmo-portefeuille gebruik mogen maken. Het lid stelt dat niet alle ondernemers meteen ook beseffen dat ze problemen kunnen krijgen. De nood aan extern advies is volgens haar net zo reëel bij ondernemingen die zich wel al in dat stadium bevinden en een herstart nodig hebben. Mevrouw Turan ziet dan ook een kloof tussen de subsidie en reële nood. Daarbij verwijst ze naar de zogenaamde boekhoudersportefeuille in Brussel. Ondernemers in moeilijkheden of armoede kunnen daarop een beroep doen. Het lid ziet in die zin een uitdaging voor Vlaanderen.

De maatregel 'steun voor advies aan prestarters' is in september 2011 door het Agentschap Ondernemen ingevoerd. De generieke maatregel zorgt ervoor dat prestarters advies kunnen inwinnen over de haalbaarheid van het project bij een gespecialiseerde organisatie, UNIZO of Voka. Dat proefproject zou twee jaar lopen met als quotum 2500 haalbaarheidsstudies. In antwoord op een recente schriftelijke vraag van het lid liet de minister-president weten dat in het najaar 2012 een evaluatie zou volgen. Er waren al cijfers beschikbaar van de haalbaarheidsstudies bij UNIZO maar nog niet bij Voka.

Het Actieplan Ondernemerschap zou een update krijgen in 2013. Het lid vraagt daarbij expliciete aandacht voor toeleiding van werkzoekenden naar een zelfstandig beroep. Er moet vooral op toegezien worden dat er geen mismatch is tussen de verantwoordelijkheden van Werk en Economie. Wie afvloeit en een premie ontvangt, durft vaak ook dat bedrag te investeren in een zelfstandig beroep. Het lid maakt zich zorgen over de begeleiding van die mensen inzake haalbaarheid en opstart. Ze moeten tevens zicht krijgen op mogelijke risico's.

Met het bankenplan kan het lid zich globaal akkoord verklaren. Alleen een investeringsagenda kan Vlaanderen door de crisis loodsen, stelt mevrouw Turan. Voorstellen die groei en banen vooropstellen, bieden hoop. Het probleem van kredietverlening door banken is reeds geruime tijd actueel. Het opstellen van een dossier is moeilijk voor vele ondernemers omdat ze de ratings en respectievelijke criteria niet kennen. Banken verdelen de ondernemers die zich aanbieden onder groene, rode en oranje codes. Dat zijn geen transparante ratingcriteria. Belangrijk voor die ondernemers is te weten waarom banken hun dossier

niet goedkeuren. De minister-president heeft correct aangevoeld dat er iets niet klopte en organiseerde een rondetafel van de banken. Daaruit is een gedragscode voortgevloeid die een duidelijke motivering veronderstelt bij afwijzing. Wat is daarvan nog overgebleven, wil het lid weten.

Cruciaal is dat bedrijven de middelen krijgen om te investeren. Dat impliceert dat daarvoor voldoende kredieten ter beschikking staan via de banken. Die hebben echter niet echt meegewerkt. De oorzaak van de crisis is ook daar voor een groot deel te zoeken. Als de overheid dan met een bankenplan komt dat staat voor anderhalf miljard euro, grotendeels door de belastingbetaler gewaarborgd, dan mag ook om garanties gevraagd worden, meent mevrouw Turan. De operatie zou de openbare financiën niet overmatig belasten. Het lid wijst toch nog op de risico's. Het bankenplan is aangekondigd op 4 september 2012. Er zijn diverse partners betrokken, maar omwille van de hoogdringendheid niet de werknemersorganisaties. Dat vindt het lid erg, omdat het om twee luiken gaat: investering/kredietverlening met de waarborg van de belastingbetaler en zorgtrajecten voor werknemers die geraakt zijn door de crisis en door grote herstructureringen. Dat de banken hun verantwoordelijkheid lijken te nemen ter zake, is positief, stelt mevrouw Turan. Kan de minister-president enige opheldering bieden hoe dat in het bankenplan allemaal concreet in zijn werk zal gaan? Het lid vergelijkt met Gigarant en stelt dat daar PMV instaat voor de beoordeling van risico's en voor tussenkomst.

Ook federaal zoekt men naar oplossingen voor de moeilijkheden met kredietverlening. De volkslening is opnieuw op de agenda gezet. Dat legt de link met de gewone spaarder en niet alleen met de grote vermogens. 230 miljard euro voor heel België kan op een of ander manier geactiveerd worden. Er is nog overleg nodig. Is daartoe een aanzet gegeven? Wordt dergelijk initiatief in rekening gebracht bij het bankenplan?

Het nieuw industrieel beleid krijgt veel kritiek en de industrie in Vlaanderen krijgt rake klappen, stelt mevrouw Turan vast. Daarin blijvend investeren is echter onontbeerlijk als substantieel onderdeel van de welvaartscreatie. Er is een visie en er worden heel wat maatregelen en acties aangekondigd. Het lid mist echter concrete projecten die het nieuw industrieel beleid een boost moeten geven. Er is 11,5 miljoen euro voor uitgetrokken. Kan de minister-president ter zake verheldering brengen?

Volgens de heer *Filip Watteeuw* toont de omgevingsanalyse aan hoe kwetsbaar Vlaanderen is op economisch vlak.

Dit lid is niet onder de indruk van het ondersteuningsbeleid van de Vlaamse Regering. Alles wat met ondersteuning te maken heeft, verloopt moeizaam. Zo blijkt dat in het kader van de ecologiepremie minder dan 12 miljoen euro werd uitbetaald, terwijl dat in 2008 nog meer dan 160 miljoen euro was. De bijsturing van dat instrument vindt het lid positief. Het TINA-Fonds heeft 200 miljoen euro beschikbaar en men komt amper aan 50 miljoen euro besteding daarvan. Voor het Vlaams Innovatiefonds is 5 miljoen euro uitgetrokken en men komt aan 2,6 miljoen euro uitgaven. In het kader van de groene waarborgen was tot voor kort geen enkel dossier goedgekeurd. FINMIX van het Agentschap Ondernemen telt amper 10 dossiers. Van de eco-efficiëntiescans zijn er zes dossiers bekend. Slechts 158 kmo's hebben een energiescan laten uitvoeren. Er is meer nodig, stelt het lid.

In september 2011 is de kmo-portefeuille bijgestuurd in functie van de groene economie. Anderhalf jaar later zijn de dienstverleners pas gecertificeerd. Dat is te traag, stelt de heer *Watteeuw*.

Als het over duurzame bedrijventerreinen gaat, dan gaat het om meer dan energie: afval, intensief ruimtegebruik, grondstoffen en de kringlopen sluiten enzovoort. In de beleidsbrief vindt de heer *Watteeuw* alleen een kleine verwijzing naar afval, verder niets. Duur-

zame bedrijventerreinen blijven toegespitst op energie. De minister-president wil verder werken aan het decreet Ruimtelijke Economie en er staat een studie op stapel met betrekking tot de ruimtebehoefte van bedrijven. Er zijn geen initiatieven rond intensief ruimtegebruik, hoewel de minister-president met de minister van Ruimtelijke Ordening in dat verband voor impulsen kan zorgen. Blijven ondernemen kan alleen mits er voldoende ruimte voor is en de beschikbare ruimte is beperkt.

De winkelnota heeft aan geloofwaardigheid ingeboet door het gedoe rond Uplace. De heer Watteeuw zegt dat zijn fractie de nota altijd heeft gesteund. Welke concrete stappen wil de minister-president in het volgende beleidsjaar nemen in de uitvoering ervan?

Er is een werkgroep opgezet rond bio-gebaseerde economie. Wat zijn daarvan de resultaten intussen? Het lid verwacht in elk geval een duurzaamheidsomkadering van het concept, waarover nog veel misverstanden bestaan.

Ook op de administratieve vereenvoudiging wil de minister-president verder inzetten. In 2010 is een vervolgtraject uitgetekend, in 2013 zou een rapportering volgen. Welke concrete resultaten kunnen de ondernemers intussen waarnemen? Het lid heeft de indruk dat er nog geen werkelijke effecten zijn.

De heer Watteeuw sluit zich aan bij de bekommernis van mevrouw Turan inzake het bankenplan, dat bijsturing behoeft. Er is al een richtnota die sterk op ondernemers is afgestemd. Intussen is al aangegeven dat men daarin ook de social profit moet betrekken.

De heer *Johan Deckmyn* stelt dat de vorige begroting was gebaseerd op een te hoge verwachting van de economische groei. De minister-president blijkt in de voorliggende beleidsbrief minder voortvarend. 2012 bleek moeilijk, maar 2013 zou door een milderende crisis in de eurozone beter worden. Dat zouden diverse bronnen staven. Het lid is niet zo optimistische gestemd. Het IMF bleek pessimistisch over de mildering van de crisis en stelt dat zelfs Duitsland maar een groei zal kunnen noteren van 0,9 procent in 2012-2013 tegenover 1 procent en 1,4 procent in de eerdere verwachtingen. Ook voor Frankrijk geldt een gelijkaardige trend.

Het aantal ondernemingen zou volgens de beleidsbrief nog toenemen in het Vlaamse Gewest. De minister-president vergelijkt 2012 met 2005 en gaat uit van een stijging van 15 procent. Het lid wijst echter op de gestage toename van faillissementen, met een grote piek in het najaar 2012. Een combinatie van een groei in het aantal ondernemingen met een nog grotere stijging in faillissementen noemt de heer Deckmyn geen goede zaak. De ondernemerswereld zegt dat ook de federale begroting zeker geen jobs zal creëren en dat het aantal faillissementen niet zal afnemen. Ook dat doet de hoopvolle verwachtingen teniet.

Met betrekking tot de waarborgregelingen zou worden onderzocht of de crisisomstandigheden een snelle invoering van bepaalde vormen van waarborgen voor overbruggingsfinanciering nodig maken. Hoe gebeurt dat onderzoek concreet? Hoe lang loopt dat onderzoek al en wanneer zijn er resultaten te verwachten?

Over Gigarant zijn al debatten gevoerd, onder meer bij het dossier Alfacam. Kmo's en startende ondernemingen blijven het moeilijk hebben met de financiering van hun investering. De waarborgregeling lijkt de heer Deckmyn een goed instrument, maar moet doordacht worden ingezet, meent hij.

De uitbreiding van de Winwinlening vindt hij een goede zaak voor de toegang tot kapitaal. Worden er al tekortkomingen vastgesteld, vraagt het lid zich af, als hij leest dat men wil evalueren of het instrument verder kan worden versterkt. Of gaat het erom dat het bereik bij potentiële ondernemers beter kan?

Zelfstandige ondernemers die een faillissement doormaken moeten een tweede kans krijgen. De heer Deckmyn vond het altijd al essentieel dat er voldoende aandacht zou gaan naar het stigma dat zoiets meebrengt. Armoede is vaak het gevolg. Er is nood aan aandacht voor het probleem. Er zouden ook weer bijkomende inspanningen gebeuren, zo stelt de beleidsbrief. De steun aan Tussenstap wordt verhoogd en Efrem krijgt een werkings-subsidie van 100.000 euro. Dat vindt het lid alvast positief, net als het streven naar een fusie van beide.

Ook hij volgt de redenering van de beleidsbrief dat financieringsmechanismen ter ondersteuning van kmo's nog te weinig bekendheid genieten. Tegelijk stoort het hem dat die vaststelling telkens weer gemaakt wordt, maar dat er weinig beweegt in positieve zin.

In het licht van meer en sterker ondernemerschap voorziet de minister-president in maatregelen die prestarters en starters goed voorbereiden op het ondernemen. Als dusdanig is dat goed, vindt de heer Deckmyn en hij breekt tegelijk nog eens een lans voor een betere wisselwerking met onderwijs.

Bij de maatregel 'steun voor advies aan prestarters' worden allochtonen als een subdoelgroep gedefinieerd. Bij het definiëren van die doelgroep rijst de vraag wie men wil bereiken.

Hoe evalueert de minister de uitrol van de winkelnota, rekening houdend met initiatieven als Uplace, die hierin moeilijk te plaatsen zijn?

Over de strategische investeringssteun herhaalt de heer Deckmyn dat hij een constante evaluatie wil van het huidig kader. Dit systeem moet, waar nodig, worden bijgestuurd. Er moet tevens blijvend worden nagegaan of strategische investeringssteun voldoende inspeelt op de krachtlijnen van het nieuw industrieel beleid.

Over de creatieve industrie wordt gemeld dat er met een subsidieleidraad wordt gestart die gericht is op de culturele en creatieve sectoren. Is dit een pilootproject dat later kan worden uitgebreid naar andere sectoren?

Er wordt gestreefd naar een verhoging van het aantal buitenlandse directe investeringen. Dit is echter vrijblijvend tegen de achtergrond van een beleid dat federaal wordt gevoerd. Hij mist een concreet engagement om meer te wegen op de federale besluitvorming. In het hoofdstuk efficiënte en effectieve overheid komt het federale bestuursniveau aan bod. Men heeft het daar over de zesde staatshervorming en de overdracht van economische bevoegdheden. Bestaat hiervoor een timing en hoe gaat men het organiseren? De fractie van de spreker blijft voorstander van de maximale overdracht van economische bevoegdheden zodat het beleid beter kan aansluiten bij de bestaande noden. De zesde staatshervorming is opnieuw een gemiste kans. Ze had veel verder moeten gaan om een performant economisch beleid op maat van de bedrijven en werknemers mogelijk te maken.

Mevrouw *Lydia Peeters* heeft bedenkingen bij de verdere uitwerking van het NIB. De minister-president maakt altijd de vergelijking met een marathon. Ze hoopt dat de inspanningen ervoor ook effectief resultaat zullen boeken. Drie van de vijftig acties zijn effectief gerealiseerd. Elf zouden tegen het einde van 2012 zijn gerealiseerd. Gaat het niet 'too little too late' zijn?

Voor de winkelnota opteert men voor een actualisering en een verdere uitvoering ervan. Dit baart het lid zorgen. Een aantal argumenten uit de winkelnota worden nu al gebruikt om vergunningen te weigeren. Mensen die willen investeren op een bedrijventerrein worden in hun initiatief gehypothekeerd door elementen uit de winkelnota. Dit zwengelt de economie niet aan.

De acties om bedrijven door de crisis te halen, zoals het preventief bedrijfsbeleid, scoren niet goed. Tot nog toe hebben zeventien ondernemingen zich aangemeld om een scan te laten uitvoeren. Slechts zeven hebben daadwerkelijk een scan gekregen en maar twee projecten werden in aanmerking genomen om een scan te krijgen voor mogelijke ondersteuning van bedrijven in moeilijkheden. Dit is zeer weinig in het licht van de hoge faillissementscijfers.

Het aantal starters daalt voortdurend. Er zijn extra maatregelen nodig om het startersklimaat attractiever te maken. Waar gaat dit eindigen met een stijgend aantal faillissementen en een dalend aantal starters? Ze vreest dat er op termijn teveel bedrijfsruimte gaat zijn.

Mevrouw Peeters merkt op dat Efrem niet actief is in Limburg. Ze wil een pleidooi houden voor Tussenstap, zeker als men kijkt naar het aantal dossiers dat deze organisatie moet begeleiden. Dat is bijna verdrievoudigd. Hier moeten voldoende middelen en mensen worden ingezet om diegenen die met een faillissement of een bedrijf in moeilijkheden geconfronteerd worden, de nodige en nuttige begeleiding te geven.

De heer *Matthias Diependaele* betreurt het dat de winkelnota er niet vroeger was. Dan zou onder andere in zijn gemeente het handelscentrum niet dood zijn geweest.

In het verleden werd er gevraagd een Vlaamse handelsbalans op te stellen. Dit is niet evident. Er waren hierover contacten met de studiedienst van de Vlaamse overheid. Wat is de stand van zaken?

Hij ondersteunt de initiatieven Tussenstap en Efrem, maar hij wil wel een link maken naar het preventief bedrijfsbeleid. Het aantal meldingen bij Tussenstap en Efrem was 2599. Bij het preventief bedrijfsbeleid zijn er maar een honderdtal meldingen. Zijn de oorzaken daarvan bekend? Kunnen er maatregelen genomen worden om het preventief bedrijfsbeleid beter te doen werken?

In juli 2012 heeft de FSMA al heel wat ideeën rond crowdfunding bekendgemaakt. Ook in Nederland staat men daar een stuk verder in. Misschien kan men daar inspiratie opdoen.

VITO stelt voor de ecologiepremie een limitatieve lijst op. De ecologiepremie is bedoeld om rechtszekerheid te creëren. De lijst van VITO is aanpasbaar. Wat zijn hiervoor de criteria? Wat zijn de criteria voor de superstrategische steun? Het vaststellen van de criteria is niet eenvoudig. Het is nauw verbonden met innovatieve ideeën en processen in ontwikkeling. De criteria mogen niet zo rigide zijn dat ze nieuwe punten uitsluiten.

Over de groene waarborg staat vermeld: “In het najaar van 2012 zal een evaluatie plaatsvinden met het oog op een verhoging van de dealflow.”. Hij hoopt dat een evaluatie ook betekent dat het systeem kan worden stopgezet. Uit echo’s van de ondernemerswereld blijkt dat er weinig vraag naar is. De cijfers bevestigen dat.

De Commissie voor Efficiënte en Effectieve Overheid had in 2010 vier publicaties. In 2011 was er dat nog één. In 2012 was het nul. Wat gebeurt er daar nog?

Mevrouw *Martine Fournier* is blij dat er een winkelnota is. Winkeliers hebben nood aan extra steun. Er zijn veel maatregelen voor bedrijven in moeilijkheden, winkeliers worden hierbij dikwijls vergeten.

De tien punten van de resolutie over vrouwelijk ondernemerschap, zijn verweven doorheen de hele beleidsbrief, stelt het lid vast.

Bij de bevraging was een ruime meerderheid tevreden over het zelfstandig ondernemerschap. Dit is zeer bemoedigend. Ondernemers worden vaak afgeschilderd als klagers. Dit is ook in tegenspraak met de cijfers van UNIZO. De tevredenheidscijfers liggen zelfs hoger dan bij werknemers.

Bij de drie ondernemingsplanwedstrijden richt men zich op twee doelgroepen, namelijk het onderwijs en het brede publiek. De ondernemingsplanwedstrijd gericht op het grote publiek is Bizidee. Er is daar bijzondere aandacht voor doelgroepen zoals allochtonen, vrouwen en laaggeschoolden. Dit lijken veel verschillende doelgroepen voor één wedstrijd. Hoe ziet men dit? Zijn het deelklassen of zijn er toch verschillende wedstrijden?

Mevrouw *Patricia Ceysens* heeft zelf nog meegewerkt aan het dossier van het preventief bedrijfsbeleid. Ze heeft het gevoel dat het een moeilijk verhaal blijft, wat men ook probeert. Als het ondanks de vernieuwing en de aanpassing niet goed werkt, dan moet men er afscheid van nemen.

Ze vindt het goed dat er iets gezegd wordt over crowdfunding. Het is een manier om aan kapitaal te geraken voor een aantal atypische starters. Uit haar overleg met Bart Becks, de founding father van dit concept in een aantal sectoren als film en muziek, bleek dat op een eigentijdse manier kapitaal mobiliseren heel moeilijk is.

De winkelnota is juridisch volgens mevrouw Ceysens moeilijk te kaderen. Het is formeel gezien geen wettelijk instrument. De nota is door minister Muyters omgezet in een omzendbrief. Andere zaken zijn nota gebleven, maar toch wordt de nota gebruikt alsof het een decreet zou zijn. Dit komt de rechtszekerheid, die cruciaal is voor ondernemen, niet ten goede. Als er buitenlandse investeerders neerstrijken, durft men zeer kieskeurig te zijn. Zeker in het beleid rond winkelen in Vlaanderen is de kieskeurigheid, dubbelzinnigheid en zelfs schijnheiligheid volgens het lid zeer groot.

Mevrouw Ceysens heeft een grote affiniteit met het onlinewinkelen. E-commerce en onlinewinkelen zijn groeiende marktsegmenten. Er is amper een Vlaams beleid dat e-commerce-gedreven is. Steden en gemeenten hebben dat wel opgepikt. Men moet oppassen dat de groei van e-commerce zich niet definitief naar het buitenland verplaatst. Een doorgedreven strategie rond e-commerce is absoluut aan de orde. Men kan als e-commercestarter geen label aanvragen binnen de kmo-portefeuille. Dit label verkrijgt men na een doorgedreven technische audit door een gecertificeerd bureau. Die gaan kijken of men aan de wettelijke normen voldoet. Het geeft ook de consument vertrouwen in de zaak.

Bij de groene waarborg kan men alleen maar vaststellen dat sommige instrumenten niet aanslaan. Men moet ze niet willens nillens in leven houden. Het overheidsinstrumentarium moet op de noden van ondernemers zijn afgestemd.

Bij de installatie van de Innovatieraad en op het innovatieparcours van het Festival van de Creativiteit in Turnhout zag mevrouw Ceysens een aantal zaken die perfect passen in het nieuw industrieel ondernemen. Men mag het niet te ver zoeken. Ze houdt een pleidooi voor 3D-printing. Er zijn in Vlaanderen drie bedrijven van wereldniveau mee bezig. Vlaanderen kan zijn hefboomen daar nog beter gebruiken.

Women on Board is een initiatief van vijf vrouwen met talent en ervaring. Dit gaat over de discussie rond de quota mannen/vrouwen. De bedrijfswereld stelt vaak dat men wel vrouwen wil, maar dat men ze niet kan vinden. Women on Board brengt vrouwen met competenties en talent samen, die klaar zijn om die boardfuncties op te nemen. Ze zijn gestart met federale middelen uit het gelijkheidsbeleid. Ze worden momenteel ook een beetje gesteund door Brussel en Wallonië, maar niet door Vlaanderen.

Minister-president *Kris Peeters* zegt dat hij volop bezig is met de voorbereiding van de Europese top. Men rekent op premier Di Rupo om er de problematiek van Limburg aan te kaarten. Op die Europese top zal worden onderstreept dat het bij de sluiting van Ford Genk gaat om een verlies van 10.000 tot 15.800 banen. De werkzaamheidsgraad van de Limburgse bevolking tussen 20 en 64 jaar zal dalen van 70 naar 66,9 percent. Het bbp per inwoner in Limburg zal dalen van een index van 96,1 naar 92. Er zal een daling zijn van 5,5 percent van het aantal bezoldigde banen in Limburg. Dit is enorm. Men gaat om een specifieke ad-hocbehandeling vragen. Er werd ook onderzocht wat Limburg als cohesieregio in het verleden heeft ontvangen en wat men nu niet meer zou ontvangen. Het gaat om 100 miljoen euro.

De Vlaamse Regering gaat resoluut voor ondernemerschap. Als minister Vande Lanotte gezegd zou hebben dat ondernemers meer politieke actoren zijn en dat ze in actie zijn getreden omdat de sociale en fiscale fraude eindelijk wordt aangepakt, dan is dat niet wijs. Met dit soort uitspraken wordt het niet gemakkelijk om ondernemingscultuur en ondernemingen aan te moedigen. Minister Vande Lanotte geeft beter zelf tekst en uitleg over zijn uitlatingen.

De huidige crisis is niet alleen een conjuncturele, maar ook een structurele crisis. Men moet dus resoluut gaan voor de transformatie. Dat is inderdaad een marathon en er kan geen spurt getrokken worden. De overheid kan ook niet zelf gaan ondernemen. Als bepaalde projecten of acties niet lopen, is het de industrie die het moet oppikken. Dat vraagt tijd. Daarom moet de ondernemerscultuur worden aangemoedigd.

De minister-president zegt ervaringdeskundige te zijn, wanneer het gaat om ondernemingen in moeilijkheden. Hij heeft jaren als rechter in handelszaken gezeteld. Hij heeft ook jarenlang getracht ondernemingen in moeilijkheden te helpen. Het is niet evident om daar de juiste instrumenten voor te vinden. Hij zal via een projectoproep een extra impuls geven voor een meer proactieve aanpak in het preventief bedrijfsbeleid en daarvoor 5 miljoen euro terbeschikkingstellen voor de komende twee jaren. Als er meer geld moet gaan naar Tussenstap en Efrem, dan kunnen deze organisaties ook inspelen op deze projectoproep. Op het einde van de vorige legislatuur zijn de sociale partners tot een gezamenlijk voorstel gekomen om het preventief bedrijfsbeleid te organiseren. Dit dateerde al van de vroegere commissie preventief bedrijfsbeleid die naar bedrijven ging en aan het management meedeelde dat ze op basis van hun analyse mogelijk een probleem hadden. Het management reageerde dan meestal met te vragen naar oplossingen. Het preventief bedrijfsbeleid behandelt inderdaad te weinig dossiers. De minister-president wil complementair naar een andere aanpak gaan. Daarbij moeten de sectororganisaties en ondernemersorganisaties vanuit hun vertrouwenspositie de kmo's die in moeilijkheden dreigen te geraken proactief benaderen.

Er is een fusiebeweging aan de gang tussen Efrem en Tussenstap. Deze twee waardevolle initiatieven slaan best de handen in elkaar. De belangrijkste drijfveer om subsidies te geven is de efficiënte werking. De discussie of dit in onafhankelijkheid gebeurt of niet, is niet relevant. Er wordt 300.000 euro uitgetrokken. Indien de situatie op het gebied van faillissementen nog verslechtert, wil de minister-president onderzoeken of er nog meer geld voor moet worden uitgetrokken.

Bij een onderneming in moeilijkheden is het moeilijk om er zwaar in te vliegen. Ofwel komt men in de plaats van het management met alle verantwoordelijkheden, ofwel neemt men een risico door het geven van waarborgen. In het kader van de staatssteunregels kan de overheid enkel financieel interveniëren bij ondernemingen die niet in moeilijkheden zijn.

Wat kan een regering doen voor de financiering van de economie vanuit het economisch beleid en de instrumenten die men heeft? Men kan beslissen om de economie zijn gang te laten gaan. Maar in Vlaanderen en de rest van Europa is er een beleid dat probeert te corrigeren en te ondersteunen. Het Vlaams Parlement heeft de waarborgen decretaal vastgelegd. Voor Gigarant gaat het om 1,5 miljard euro.

Waarborgen zijn een efficiënt alternatief voor subsidies. De beste oplossing is de fiscaliteit. Dit is echter een federale bevoegdheid. De minister-president beaamt dat men voorzichtig moet zijn met waarborgen, want men probeert met belastingsgeld werkgelegenheid te creëren of te behouden. Er wordt ook al eens uit het oog verloren dat de waarborgen geld opbrengen via de bedrijven die kunnen investeren. Het hefboomeffect is 2,4 wat waarborgen ten opzichte van investeringen betreft. Voor Gigarant is dat iets lager. De waarborgregeling heeft samengeteld over 7 jaar 31,4 miljoen euro gekost aan verliesfinanciering. De inkomsten uit premies en uitwinningen bedroegen in 2009 5,8 miljoen euro en in 2010 9,2 miljoen euro.

Bij Alfacam is er nog altijd een waarborgrisiko van 16,4 miljoen euro. Dit bedrijf is in zijn niche een topbedrijf. Het verlies is beperkt als men weet dat de generieke waarborgregeling alleen al over de hele periode 2,4 miljard euro aan investeringen heeft opgebracht. Men zou kunnen stellen dat die investeringen misschien ook zouden gebeurd zijn zonder waarborg. De minister-president verzekert dat dit niet het geval is.

Op 9 november 2012 werd er een crisisbesluit genomen om verlengingen en verhogingen van bestaande waarborgen toe te staan. Dit zijn maatregelen die bedrijven door de crisis moeten helpen.

Het bankenplan zal, zoals aangekondigd, afgerond zijn einde 2012. Als men het plan zorgvuldig wil voorbereiden dan vraagt dit tijd. De experts, zowel van de overheid als die van de banken, hebben heel wat formules uitgewerkt en discussies gevoerd. Tijdens de laatste vergadering hebben de banken verklaard dat ze voor kmo's fondsen willen creëren ten belope van 1 miljard euro voor de financiering op lange termijn (vijf tot vijftien jaar). Ze willen daar 150 miljoen euro kapitaal voor ter beschikking stellen. De banken vragen nu in welke mate ze dan kunnen genieten van garanties. Het debat wordt nu gevoerd over hoeveel garanties er worden verleend en wat men daar voor terugkrijgt.

Het luik van het zorgtraject voor werknemers is erbij gekomen omdat Febelfin verklaard heeft iets te willen doen in het licht van de crisis en de sluiting van Ford Genk. Op zondag 28 oktober 2012 is er met de banken vergaderd om duidelijkheid te scheppen wat ze ermee bedoelen. Dit is aan het bankenplan toegevoegd. De Vlaamse Regering heeft direct gebruikgemaakt van de opening die de banken hebben gemaakt. Tegen eind november 2012 zal alles in kaart worden gebracht, zoals de leningen van werknemers en toeleveranciers. Er wordt nu al een engagement genomen op een zorgtraject. De minister-president gaat ervan uit dat de banken zich realiseren dat er verwachtingen zijn van alle bedrijven en werknemers die getroffen worden door sluitingen. De minister-president gaat verder informeren naar de inhoud van het zorgtraject. Is dit een bevriezing van bijvoorbeeld de kapitaalaflossingen? Of is het het niet laten toenemen van de interestlasten? Gaat er geen uitwinning gebeuren? Hij is bereid om zelf uitleg te verstrekken aan de Ford Taskforce en aan de werkgroep Onderhandelingen Ford.

Bij de discussie met de banken zijn ook de langetermijninvesteringsprojecten aan bod gekomen, zoals publiek-private samenwerking met de non-profitsector, zoals ziekenhuizen. Dit wordt verder onderzocht. Ook de onderwijsgebouwen worden meegenomen.

Volksleningen zijn een politiek aantrekkelijk idee. Men kan mensen hun geld doen mobiliseren voor bepaalde projecten. Maar men moet ook gaan kijken wat het kost, als men op

de markt gaat lenen. Tot voor kort had de federale overheid zelfs een negatieve rente als die ging lenen. Als men dit tegenover een volkslening gaat stellen, die pas succes zal hebben als men de mensen een voldoende aantrekkelijk rendement geeft, dan is de vraag wat het goedkoopste en efficiëntste is om belastinggeld in te zetten.

Op het federale niveau zijn er momenteel initiatieven voor een wettelijke beperking van de wederbeleggingsvergoeding. Het Vlaamse niveau zal zich daarop afstemmen.

Crowdfunding gaat er over hoe men via de sociale media beroep kan doen op fondsen van beleggers. Dat is niet zonder risico. Men moet kijken hoe de toezichthouder FSMA daar mee om gaat springen. De afspraak is dat er binnenkort een vergadering wordt georganiseerd met alle actoren over crowdfunding.

De groene waarborg werkt niet, beaamt de minister-president. Dit instrument is er wel gekomen op vraag van de ondernemingswereld. Dit toont aan dat er inspanningen worden geleverd om de groene economie te ondersteunen. Misschien ligt het aan het instrument? De vergroening van de economie en het creëren van bijkomende banen kan alleen worden gerealiseerd door de ondernemingen zelf. Dit is met de banken besproken. Zijn de voorwaarden niet goed? Licht de premie van 0,25 procent te hoog? Dit moet verder worden bekeken. Als het na de aanpassingen geen groot succes wordt, dan moet men de moed hebben om er mee te stoppen. Men zit nu in de fase dat men de voorwaarden zal aanpassen en waar men het engagement van de banken moeten hebben, dat ze het zullen aanprijzen.

Minister Van den Bossche is met de banken aan het overleggen over energiebeleidsovereenkomsten, zodat de banken andere financiële voorwaarden bieden voor de bouw van passiefwoningen en bijna energieneutrale woningen. Dit is expliciet op vraag van de bouwsector toegevoegd aan het bankenplan.

De rentetoeelagen ‘hinder bij openbare werken’ zijn in januari 2011 uitgebreid tot bestaande kredieten. Het succes neemt intussen toe. In 2010 waren er 26 aanvragen. In 2011 waren er al 358. Het budget is verhoogd met drie miljoen euro. Hinder vermijden door minderhindermaatregelen blijft echter een eerste prioriteit.

De peterschapsprojecten zijn succesvol. Via contractuele aansturing organiseren Voka, UNIZO en de Vlaamse Confederatie Bouw generieke peterschapsprojecten over heel Vlaanderen. Het budget is 2,3 miljoen euro. Er zullen nieuwe thematische oproepen komen voor aanvullende peterschapsprojecten. De huidige lopen tot de zomer van 2013. De thematische klemtonen zullen worden doorgetrokken. De nieuwe oproep zal nog dit jaar worden gelanceerd. Er worden jaarlijks meer dan 2000 kmo's begeleid naar een meer professionele beleidsvoering.

Via de kmo-portefeuille worden jaarlijks de opleidings- en adviesprojecten van bijna 30.000 kmo's ondersteund. Het budget werd in 2012 opgetrokken van 33 tot 37 miljoen euro. In 2013 wordt dat verder verhoogd tot 38 miljoen euro. Er gaan in 2013 ook een aantal belangrijke aanpassingen operationeel worden. Er komt een eigen erkenningsregeling voor de dienstverleners. Er zal meer gelijkvormigheid zijn in de aard van de kwaliteitserkenning met meer aandacht voor klantentevredenheid, integriteit en kennis van de kmo-portefeuille. Ook een domeinerkenning zal mogelijk zijn. De nieuwe erkenningsmethode zal minder administratieve lasten en dus lagere kosten voor de erkende dienstverleners hebben.

Inhoudelijk zal de kmo-portefeuille meer worden afgestemd op de beleidsprioriteiten: het invoeren van strategisch advies voor transformatie, groeiopportuniteiten, design, management en milieu en energie. De begeleiding bij het kredietdossier om ook de financiering van strategische projecten te faciliteren en in te spelen op een knelpunt en starten van coaching zijn als nieuwe steunbare activiteit voorzien.

De suggestie van mevrouw Ceysens om via de kmo-portefeuille de labeling van e-commercebedrijven te financieren, zal nader bekeken worden. In het verleden werden vanuit het beleid wel reeds voorstellen voor andere vormen van ondersteuning en sensibilisering rond e-commerce gedaan. Dit werd niet als een topprioriteit beschouwd door de werkgeversorganisaties. Er kan daar nog wel wat worden gerealiseerd.

Het probleem van opvolging en overname is aanzienlijk. In de komende tien jaar gaan 95.000 zelfstandigen en 95.000 rechtspersonen geconfronteerd worden met hun opvolging. Het aantal loontrekkenden van bedrijven die geleid worden door een 50-plusser kan worden geraamd op minimaal 230.000 mensen. Vanuit die vaststelling heeft men een masterplan opgezet. De sensibilisering is gebeurd met een folder. De informatieverstrekking gebeurt op verschillend manieren: infosessies, seminars enzovoort. Jaarlijks bereikt men al verschillende duizenden ondernemers, wat zeker een succes kan genoemd worden. Op dit ogenblik is het aantal aanvragen voor steun via de kmo-portefeuille voor een geïntegreerd advies over opvolging en overname nog beperkt. Men zal onderzoeken of er bijsturingen moeten komen. Als het niet verandert, dan moet men het in vraag durven stellen.

Op 30 september 2012 waren er 3273 Winwinleningen afgesloten voor meer dan 88 miljoen euro ten bate van 2512 bedrijven. Sinds de verruiming naar alle kmo's is het aantal leningen gestegen van circa één per dag naar bijna vier per dag. In het kader van het bankenplan zal men kijken of men het maximum te ontlene bedrag kan verhogen van 100.000 naar 200.000 euro.

Voor de situatie van de eco-efficiëntiescan verwijst de minister-president naar het antwoord op vraag nr. 1627 van de heer Watteuw. Het initiatief kent geen groot succes.

De gazellesprong om kmo's verder internationaal te stimuleren, loopt al. Er is twee miljoen euro voor uitgetrokken. De doelstelling is om 384 kmo's te begeleiden naar een groei-strategie en om in intensieve coaching te voorzien van 96 high potential bedrijven. Dit loopt over de komende twee jaar.

Het prestartersbeleid heeft een budget van 4,5 miljoen euro. Er zijn al 1707 starters bereikt. Er zijn binnen de generieke steunmaatregel 'go4business' 541 dossiers in behandeling of afgewerkt. Er is een vertraging door de trage opstart van het project in het najaar van 2011. Er zijn 1707 starters bereikt. Er zijn ook initiatieven naar arbeidsgehandicapten, allochtonen, vrouwen, starters, 50-plussers enzovoort. In de loop van 2013 wordt er geëvalueerd met het oog op de optimalisatie en de eventuele verlenging.

Op 30 maart 2012 werd er beslist om een portaalsite over geïntegreerde informatieverstrekking over overheidsmaatregelen voor ondernemers te realiseren. In een tweede fase komt er een informatiepunt voor ondernemers. Tot slot treedt het Agentschap Ondernemen op als coördinator binnen een dergelijk netwerkmodel. Dit wordt momenteel uitgerold. Communicatie is een werk van elke dag. Die is nog niet perfect, maar er zijn wel beslissingen genomen die in uitvoering zijn. Hoe sneller ze kunnen worden gerealiseerd, hoe beter.

De ecologiesteun werd verminderd. In 2013 is er een budget van 63 miljoen euro uitgetrokken. In het economisch plan 'Van jobverlies naar jobcreatie' van Groen werd gesteld dat de ecologiepremie een positief en noodzakelijk instrument is. Daar is de minister-president het mee eens. De vraag die rijst is wat het probleem van de heer Watteuw is, als het dan toch een goed instrument is. Groen stelt het in haar economisch plan zo voor dat de minister-president de limitatieve technologielijst heeft uitgevonden en VITO buitenspel zou hebben gezet. Enige kennis ter zake is daarom gepast: er wordt sinds 2003 nog altijd met een limitatieve technologielijst gewerkt die op voordracht van VITO wordt opgesteld. De beperking van één dossier per jaar geeft de ondernemingen de zekerheid dat er per jaar één dossier met succes kan worden ingediend. De reden van het buitensporig succes van de

laatste call was de cumul van subsidies met groenestroomcertificaten. Het systeem wordt aangepast op een aantal pijnpunten en zal aantrekkelijker worden gemaakt. De minister-president gaat ervan uit dat het budget nu heel goed besteed is en dat er niet meer dubbel wordt gesubsidieerd.

De minister-president antwoordt aan de heer Diependaele dat VITO bij de ecologiepremie de meerkost berekent ten opzichte van een standaard of norm. De steun voor strategische ecologieprojecten wordt op eenzelfde manier berekend.

De minister-president is voor een zeer efficiënt gebruik van bedrijventerreinen en de economische ruimte. Er zijn al belangrijke stappen gezet. Er is een kentering. De standpunten verschillen enkel over de manier waarop het moet worden gerealiseerd.

Over de winkelnota gaan er de volgende weken en maanden nog initiatieven volgen. De nota wordt momenteel uitgerold. Het is overdreven te stellen dat er tot nog toe niets gebeurd is. Evenmin heeft Uplace de nota onderuit gehaald. Er is een ratrace aan de gang tussen Brussel en Vlaanderen voor de ontwikkeling van winkelcentra in het Brussels. Wie gaat het eerste project realiseren? Dat verhindert echter niet dat men onverkort doorgaat met de winkelnota.

Als men de verwijzing naar de winkelnota bij het nemen van beslissingen onwettig vindt, dan kan men nog altijd beroep tegen de beslissing instellen bij de Raad van State.

Het interministerieel actieplan 'culturele en creatieve sectoren en design' is in voorbereiding. Een aantal zaken en noden van deze sectoren zijn erin opgesomd. Het zijn volgens de minister-president sterke sectoren waarvan men veel verwacht.

Voor de opstelling van een Vlaamse handelsbalans loopt er een project met de Nationale Bank. Men denkt daar nog een jaar aan te moeten werken. Een probleem is het uitzuiveren van de interregionale handel. De minister-president wil zo snel mogelijk een Vlaamse handelsbalans kunnen presenteren.

Bij de vraag of werkbaar werk bij zelfstandigen moeilijker ligt dan bij werknemers, moet worden vastgesteld dat er op het vlak van motivatie minder problemen zijn bij zelfstandigen, dan op het vlak van stress en van het evenwicht werk-privé. Met de peterschapsprojecten wil men dit met ervaringsuitwisseling verder aanpakken.

De minister-president zal met de overige regeringsleden bekijken hoe men het project van Women on Board kan aanpakken.

De heer *Matthias Diependaele* wil bijkomende informatie over Gigarant. Over zeven jaar zou het om een verlies gaan van 30 miljoen euro. Bij de som van twee jaar vermeldde de minister-president echter 14 miljoen euro. Hoe is de verhouding? Verdient men er meer aan dan men al verloren heeft?

De *minister-president* zegt dat de aangehaalde cijfers gingen over de generieke waarborgen over de jaren heen. Wat Gigarant betreft, is er tot nog toe geen enkel verlies door uitwinning.

De heer *Filip Watteeuw* beaamt dat de ecologiesteun beïnvloed werd door de groenestroomcertificaten. Zelfs met deze correctie blijft het een feit dat het werken met een limitatieve lijst het een stuk moeilijker heeft gemaakt. Een correctie moest gebeuren, maar nog kan worden vastgesteld dat het nieuwe systeem niet werkt.

In de praktijk ziet de spreker geen enkel teken dat men voor bedrijventerreinen tot een intensief ruimtegebruik wil komen. Er is enkel lippendienst. De subsidiëring van bedrijventerreinen gaat enkel over energievoorzieningen. Men moet duidelijke instrumenten creëren die zorgen voor een intensiever ruimtegebruik.

De heer *Bart Van Malderen* vindt dat er inderdaad een aantal structurele kenmerken aan deze crisis zijn. Het is echter niet de eerste structurele crisis die men meemaakt. Men moet dus ook niet fatalistisch zijn. Alle krachten binnen Vlaanderen moeten worden opgeroepen. Het is een oproep tot het faciliteren van ondernemerschap. De inspanningen zullen evenwichtig moeten zijn. De overheid is vandaag ook een bedrijf in moeilijkheden. Er zijn van iedereen inspanningen nodig. Men mag echter niet blind zijn voor de dagelijkse inspanningen die worden geleverd door werknemers. De samenleving in haar geheel moet haar verantwoordelijkheid opnemen voor ondernemen.

II. BEVOEGDHEDEN INNOVATIE EN OVERHEIDSINVESTERINGEN VAN MEVROUW INGRID LIETEN, VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN INNOVATIE, OVERHEIDSINVESTERINGEN, MEDIA EN ARMOEDEBESTRIJDING

Voor wat de bespreking in de commissie Economie betreft omvatten de bevoegdheden Innovatie en Overheidsinvesteringen de volgende bepalingen:

Decreeetsbepalingen: artikel 14 (EB0/1EC-B-2-A/WT tot EB0/1EG-B-2-A/WT), 18 en 19.

Begrotingstabel – Afdeling I:

Entiteit CB0: CB0/1CD-B-2-Z/PA en CB0/1CD-X-2-Z/PA;

Entiteit EB0: programma EA, EC (uitgez. EB0/1EC-A-2-A/WT), EE, EF, EG.

1. Toelichting door de minister

Minister *Ingrid Lieten* herinnert de commissieleden eraan dat bij de begrotingscontrole van 2011 het meerjarig groeipad ook is aangepast. Zeker voor investeringen in Wetenschap en Innovatie heeft ze een groeitraject kunnen uittekenen. In de begrotingsopmaak 2012 werd er 60 miljoen euro bijkomend uitgetrokken en er was gepland dat er in 2013 bijkomend in 70 miljoen euro zou worden voorzien. Bij de opmaak van de begroting 2013 is dat bedrag wat naar beneden aangepast. Het gaat nu om 62,5 miljoen euro extra. Dat bedrag is opgedeeld in 32,5 miljoen euro reguliere middelen en 30 miljoen euro kapitaalmiddelen. Oorzaak van deze vermindering zijn de beperkte groeiverwachtingen en de belangrijke budgettaire uitdagingen van deze regering. Toch wordt geprobeerd om het groeitraject maximaal aan te houden. Van de 62,5 miljoen euro zijn dus niet alle middelen exploitatiemiddelen, er is ook een deel kapitaalmiddelen (deze worden niet meegerekend, maar ook zonder die middelen blijft het groeipad ongeveer behouden). Volgens de voorzichtige berekeningen van de minister wordt met dat bedrag dus het geplande groeipad behouden.

De verdeling van de recurrente middelen tussen gericht en niet-gericht onderzoek blijft exact hetzelfde als in 2012: 46,3 percent voor het niet-gericht onderzoek en 53,7 percent voor het gericht onderzoek. Ook op dat vlak is er dus continuïteit in de beleidslijnen.

In de zoektocht naar een algemeen budgettair evenwicht, heeft ook minister Lieten wel een aantal maatregelen moeten nemen. Zo zijn er geen verhogingen van de kredieten ten gevolge van de inflatie voor de werkingskosten in de verschillende instellingen. Er zijn verdere besparingen op de apparaatkredieten in het kader van de efficiëntieverhoging van het overheidsapparaat, die trouwens al afgesproken waren, vooral door het terugdringen van het aantal voltijdsequivalenten. De regering onderhandelt ook nog met de sociale partners over de aanvullende besparing van 1 percent op de personeelskosten, maar het is nog even wachten op de uitkomst van dat overleg.

Tegenover de trend van de besparingen in heeft minister Lieten er wel bewust voor geopteerd om bepaalde kredieten te verhogen. Aan de integratie van academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten wordt vanuit Wetenschap en Innovatie in 2013 12,55 miljoen euro extra besteed. Die middelen zullen worden ingezet voor de versterking van de professionele bachelors, met een verhoging van het onderwijsvariabel deel en een versterking van een specifiek onderzoekskanaal dat daar bestaat, namelijk de PWO-middelen. Ook de onderzoekscapaciteit van de academische opleidingen in de hogescholen wordt versterkt. De financiering van de huidige academische opleiding aan de universiteiten worden verhoogd, met inbegrip van de kanalen van de onderzoeksfinanciering, de zogenaamde BOF-ZAP'ers. Die bijkomende middelen moet de samenwerking tussen de universiteiten, de hogescholen en de economische actoren versterken. 11,65 miljoen van dat bedrag is terug te vinden op de begroting van het beleidsdomein Onderwijs, 900.000 euro is toegevoegd aan het begrotingsartikel van het BOF voor de BOF-ZAP-mandaten, om de verhouding ZAP ten opzichte van het aantal studenten terug op het niveau van het jaar 2000 te kunnen brengen.

Naast de net vermelde 900.000 euro die naar de integratie gaan, wordt het BOF-krediet nog verder verhoogd met 3 miljoen euro om de universiteiten en associaties de kans te geven verder sterk in te zetten op hun wetenschappelijke prestaties volgens de strategie die ze zelf hebben ontwikkeld, maar ook om het nieuwe BOF-besluit verder te ondersteunen, waarbij aan de universiteiten nieuwe engagementen worden gevraagd, onder meer inzake gender, inschakeling in het wetenschapscommunicatiebeleid en governance. Daarbij werd de verdeelsleutel ook wat gewijzigd. De extra middelen gaan er dus ook voor zorgen dat elke universiteit in absolute cijfers zeker niet minder krijgt, ondanks de wijzigende omstandigheden.

Een derde besteding van de extra middelen gaat naar het FWO. In 2013 zal het FWO de inspanningen voor internationalisering onverminderd voortzetten. De 2 miljoen euro extra zal aangewend worden om in te spelen op de grote Europese uitdagingen. Het is immers belangrijk dat Vlaamse onderzoekers kunnen meewerken aan Europese projecten. De extra middelen zullen het mogelijk maken dat het FWO actief deelneemt aan de ERA-netten, de Joint Program Initiatives en de flagships. Het FWO zal, uiteraard volgens zijn werkwijze op basis van excellentie, zijn uiterste best doen om de toegang voor wetenschappers tot die programma's te faciliteren. Verder zal het ook met partners uit een aantal Europese landen samenwerken volgens het 'lead agency'-principe, waarbij gezamenlijke onderzoeksprojecten worden gefinancierd op basis van één enkele evaluatieprocedure. Ten slotte zal het extra budget ook kunnen bijdragen om het slaagpercentage van de reguliere FWO-onderzoeksprojecten verder te verhogen.

Een vierde extra besteding is er voor de Herculesstichting. 1,6 miljoen euro wordt toegevoegd aan de reeds beschikbare middelen van 5 miljoen euro, voor de financiering van bijzondere onderzoeksinfrastructuur, met name het Vlaams Supercomputercentrum en een aantal ESFRI-projecten.

Het IWT krijgt 13 miljoen euro aan bijkomende middelen. Die zullen worden geïnvesteerd in de volgende speerpunten: transformatie door renovatie, eco-innovatie, groene energie, duurzame mobiliteit, logistiek, sociale innovatie en de bedrijfstrajecten. Ter zake worden de normale procedures van het IWT gevolgd, volgens de normale programma's.

Dan zijn er de kapitaalmiddelen. Er gaat voor 10 miljoen euro aan bijkomende kapitaalmiddelen naar het SOFI. Dat instrument werd opgestart en loopt eigenlijk redelijk goed, aldus de minister. Ze stelt nog meer spin-offs vanuit de universiteiten en de hogescholen mogelijk te willen maken. Daarom wordt de SOFI-werking wat uitgebreid, zowel inhoudelijk als qua middelen. Ook is in kapitaalmiddelen voorzien voor de uitbouw van de state-

of-the-art cleanroom die het IMEC nodig heeft in het kader van de transitie van wafers van 300 millimeter naar wafers van 450 millimeter. Ter zake is voorzien in een kapitaalsinjectie van 20 miljoen euro. Na meerdere jaren zou men naar 100 miljoen euro moeten kunnen gaan, stelt de minister. Voor IMEC is dat dan de hefboom om 900 miljoen euro op te halen bij de diverse partners. In de begroting Overheidsinstrumentarium wordt dan ook nog 70 miljoen euro aan kapitaalmiddelen ingezet, maar die worden dan aan andere programma's gelinkt door de collega-ministers.

Vervolgens licht de minister de beleidsbrief Wetenschap en Innovatie toe.

Op 27 mei 2011 werd de conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen goedgekeurd. Die heeft belangrijke wendingen gegeven aan het innovatiebeleid, die nu steeds meer hun uitvoering krijgen. Naast het generieke innovatiebeleid is er ook een gericht innovatiebeleid geïntroduceerd, dat ook zeer sterk vraaggedreven is. Dan gaat het enerzijds over de maatschappelijke vraag. Een modern innovatiebeleid wordt ook een horizontaal beleid, dat de innovatienoden steunt van de beleidsdepartementen en de maatschappelijke actoren die met grote maatschappelijke uitdagingen worden geconfronteerd. Anderzijds gaat het uiteraard ook over de innovatievraag vanuit de noodzaak onze economie te transformeren, met daarin ook de diverse sectoren en clusters die de Vlaamse Regering naar voren heeft geschoven.

Deze wending in het innovatiebeleid heeft zich ook niet alleen in Vlaanderen voltrokken. Steeds meer landen slaan die weg in. Ook op Europees niveau worden de maatschappelijke uitdagingen richtinggevend voor de thematische richting van een nieuw kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, het programma Horizon 2020. In het kader van de conceptnota is er sprake van heel wat operationele doelstellingen, die nu steeds duidelijker worden. De speerpunt domeinen die de VRWI naar voren heeft geschoven, zijn ingebed in die innovatieknooppunten en worden zo ook verder strategisch georiënteerd. Voor de uitwerking van de strategie per innovatieknooppunt wordt advies ingewonnen bij de VRWI, die dat via de innovatieregiegroepen organiseert. Ondertussen werd in april 2012 het rapport van de iRG Bouw opgeleverd. Momenteel wordt daaraan ook verder gevolg gegeven in een werkgroep binnen het Vlaams Innovatieplatform Bouw bij het IWT. In het voorjaar van 2012 werden er twee nieuwe iRG's opgericht, namelijk Eco-innovatie en Groene Energie. Het rapport Groene Energie werd eind oktober 2012 opgeleverd. Het rapport Eco-innovatie wordt in november 2012 verwacht. Uiteraard zal men ook met die rapporten aan de slag kunnen gaan om het innovatiebeleid in deze knooppunten verder te concretiseren, aldus de minister.

Recent zijn er ook een aantal lichte structuren goedgekeurd of verlengd, en zijn er een aantal nieuwe initiatieven ingediend, waarover de Vlaamse Regering in de nabije toekomst een beslissing zal nemen. In 2013 staat de verlenging voor Flanders' Mechatronics Technology Centre, Flanders' Food en Plastic Vision op de agenda. Uiteraard volgt men ook de verdere ontwikkelingen met betrekking tot 'smart specialisation' op de voet.

Dan is er de tweede operationele doelstelling. In 2011-2012 werden de SOC's IMEC, VIB, iMinds (het vroegere IBBT) en VITO geëvalueerd. De resultaten daarvan waren zeer relevant voor het opmaken van de nieuwe convenanten. Die zijn opgemaakt, op dat van VITO na, dat in de loop van 2013 zal moeten worden opgemaakt. De evaluaties hebben ook heel duidelijke richtlijnen, adviezen en inzichten opgeleverd voor de positionering van de SOC's in het innovatielandschap. Om de impact te vergroten, wordt ingezet op een nog intensere onderlinge samenwerking en samenwerking met alle innovatieactoren. Een van de instrumenten daartoe is de samenwerking tussen de SOC's in het SOC-Forum, dat de minister nu om de zes maanden organiseert. Alle SOC's overleggen daar samen over een aantal punten.

Voor het SOFI zijn er nog drie spin-offfinancieringen afgesloten. Ondertussen is er ook een principeakkoord verleend voor 1 miljoen euro voor een volgende spin-off van het VIB, met betrekking tot gewasbescherming.

Een SOC die ervoor kiest om een dossier binnen de eigen werking verder te laten incuberen alvorens er sprake is van de oprichting van een spin-off kan hiervoor een lening krijgen van ten hoogste 50.000 euro. Er zijn al zeven incubatieprojecten goedgekeurd, aldus de minister.

De benadering van de innovatieknooppunten laat toe om strategieën te ontwikkelen die gericht zijn op de grote maatschappelijke en economische uitdagingen om op een realistische en doeltreffende manier middelen en initiatieven te kanaliseren en te mobiliseren, maar ook te oriënteren. Binnen elk knooppunt zijn een aantal gerichte initiatieven genomen waar nog verder aan gewerkt wordt.

Het eerste knooppunt betreft transformatie door innovatie. FISCH ontplooit een transformatie-innovatiestrategie voor de transitie van de chemiesector naar meer duurzame chemie. Flanders' Mechatronics zal worden ingeschakeld om de transitiestrategie uit te bouwen voor de maakindustrie. Flanders' DRIVE wordt het transformatieplatform voor de voertuigenindustrie. De concrete actieprogramma's van deze initiatieven worden onder meer ondersteund door een gereserveerd budget bij het IWT. De pijler innovatie door transformatie in het actieplan Nieuw Industrieel Beleid vervolledigt deze centrale acties voor gerichte strategieën met andere maatregelen zoals het ondersteunen van de lead plants, het ondersteunen van het Nieuw Industrieel Beleid door de minister via de SOC's. Het is ook de bedoeling om de impact van de innovatieve aanbesteding te vergroten en na te gaan hoe een normering verder innovatie kan stimuleren.

Voor de eco-innovatie is i-Cleantech Vlaanderen een belangrijke speler, aldus de minister. I-Cleantech Vlaanderen stelt zich tot doel de ontwikkeling van cleantech in Vlaanderen te stimuleren, de verspreiding ervan te promoten en de mogelijkheden ervan te valoriseren. De iRG Eco-innovatie zal eind november zijn eindrapport opleveren. Verder profileert het MIP zich als onafhankelijk platform dat bedrijven, overheden, onderzoekscentra en middenveldorganisaties in Vlaanderen samenbrengt die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de toepassing van cleantech in functie van een verbeterde competitiviteit van de bedrijven en het versterken van de competenties in Vlaanderen.

Voor het knooppunt groene energie is het eindrapport van de iRG recent opgeleverd. Het instrument van het Vlaams Energiebedrijf zal gedeeltelijk uitvoering moeten kunnen geven aan een aantal aanbevelingen.

Voor het knooppunt zorginnovatie zijn al een aantal belangrijke initiatieven genomen. Flanders' Care is een gemeenschappelijk project dat wordt gedragen door meerdere ministers. Bedoeling is om door innovatie het aanbod van de kwaliteitsvolle zorg te verbeteren en verantwoord ondernemerschap in de zorgeconomie te stimuleren. De proeftuin Zorginnovatie richt zich op het stimuleren van innovatie in de ouderenzorg. De proeftuin beoogt de zorginnovatieve initiatieven te ondersteunen waarbij niet alleen aandacht wordt besteed aan de curatieve aspecten van zorg maar ook aan preventie, sensibilisering en detectie. Er wordt voorzien in een program office met een wetenschappelijke commissie. Die wordt volgens de minister geïnstalleerd in de schoot van iMinds. Er wordt ook voorzien in een klankbordcommissie.

Daarnaast is het programma Transformationeel Onderzoek opgestart. Daar zijn er innovatieve projecten die gericht zijn op de ontwikkeling van efficiëntere en betaalbare geneesmiddelen. Het programma voorziet in de financiering van samenwerkingsprojecten die steeds een valorisatie beogen met een gemengde economische en maatschappelijke finaliteit en steunen op de samenwerking tussen de kennisinstellingen, klinische centra en

bedrijven. Het programma biedt ook een opportuniteit aan het CMI om te participeren in onderzoeksprojecten door biomaterialen beschikbaar te stellen voor bedrijven en/of kennisinstellingen en door ook zelf te participeren in onderzoeksprojecten. De minister bevestigt dat het CMI een strategisch plan voor de werking 2013-2014 heeft opgesteld dat momenteel verder wordt besproken. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kan daarop worden doorgegaan.

Wat het knooppunt mobiliteit betreft, zijn de competentiepolen VIM en VIL vorig jaar verlengd. De minister hoopt de verlenging van Flanders' DRIVE dit jaar te kunnen agenderen. In 2012-2013 zal de minister haar best doen om de samenwerking tussen VIM, VIL en Flanders' DRIVE verder te stimuleren. Zij hoopt dat er tegen de tussentijdse evaluaties resultaten zullen zijn inzake samenwerking. Die organisaties zijn daar goed mee bezig, aldus de minister. VIM en VIL hebben al een samenwerkingsovereenkomst. Zij hebben ook een vertegenwoordiger in elkaars raad van bestuur. Ook binnen de proeftuin Elektrische Voertuigen wordt goed samengewerkt.

Het laatste knooppunt is sociale innovatie. In 2011 en 2012 is een participatief traject afgelegd met verschillende workshops waarbij alle actoren werden betrokken. Intussen is dit verder afgebakend en wordt er een onderscheid gemaakt tussen werkplekinnovatie, sociaal ondernemerschap en brede ondersteunende sociale innovatie.

Flanders Synergy werkt het domein van de werkplekinnovatie verder uit. Om beide andere domeinen verder uit te werken werd het participatieve traject opgestart. De minister hoopt tegen eind 2012 ook daar een voorstel van een sociale innovatiefabriek aan de regering te kunnen voorleggen, die als doel heeft het sociaal ondernemerschap te promoten en te ondersteunen.

Een pijnpunt uit het rapport-Soete 2 is de lage absorptiecapaciteit, vooral bij kleine en middelgrote ondernemingen. Volgens minister Lieten scoren we heel goed in kennisontwikkeling, maar slagen we er niet altijd in die kennis om te zetten in nieuwe producten en diensten en dus in nieuwe welvaart. Absorptiecapaciteit is sterk afhankelijk van het vermogen van het bedrijf zelf om de externe informatie, die nieuw is, te capteren en om te zetten. Flanders DC zal samen met de innovatiecentra een meer gerichte benadering uitwerken om die absorptiecapaciteit en innovatiebetrokkenheid bij de kmo's te versterken. Ze zijn hard aan het werken om bijkomende voorstellen van maatregelen over te maken aan de minister, over hoe ze daar nog verder op kan inzetten.

In navolging van het rapport-Soete zal het IWT zijn steunmaatregelen herbekijken en waar nodig bijsturen op het vlak van valorisatie, evaluatiecriteria, differentiatie naar het soort bedrijf. Het IWT is daar volop mee bezig in goede consultatie en met actieve bijdrage van zijn raad van bestuur. Om de samenwerking tussen de kennisinstellingen en de bedrijven nog meer te stimuleren, moet worden uitgezocht welke rol de hogescholen verder gaan opnemen, met de PWO-middelen, maar ook binnen TETRA en het VIS-programma. Voor het strategisch basisonderzoek werd er ook een aanzet gegeven tot een methodiek voor een betere aansluiting bij die maatschappelijke prioriteiten, zoals vastgelegd in de innovatieknooppunten.

De dynamiek van innovatie vraagt ook de nodige netwerking en samenwerking tussen kennisinstellingen, ondernemingen en overheid. Het beschikbare instrumentarium zoals het Vlaams Innovatienetwerk en de innovatiecentra blijft daarvoor van belang. Minister Lieten heeft uitgezocht hoe ze dat nog meer kan aligneren en ondersteunen. Dat is een uitdaging voor 2013.

In de ondersteuning van het innoverend ondernemerschap spelen verschillende factoren een rol. Er moet voldoende aandacht zijn in de hele innovatiecyclus voor de vermarkting en de marktgerichtheid van innovatie en het gehanteerde businessmodel. Ook de absorp-

tiecapaciteit moet worden versterkt, met de nadruk op kmo's. De doelstelling die geldt voor alle instrumenten, kritisch naar de eigen werking te kijken en uitzoeken welke verbeterinitiatieven mogelijk zijn, geldt ook hier. Aan Flanders DC is gevraagd om daar een belangrijke structurele rol in te spelen, zeker en vast om te sensibiliseren voor creatief ondernemerschap.

De focus wordt ook gelegd op het aanzetten van de creatieve sectoren tot een meer ondernemende attitude. Flanders DC beoogt hiermee een dubbele doelstelling. Naar aanleiding van de ViA-rondetafelconferentie over creativiteit werd een oproep 'Call Innovatie en Creatieve Industrie' aangekondigd voor de kruisbestuiving tussen Vlaamse wetenschappers, innovatieve bedrijven en creatieve industrieën.

Minister Lieten stelt dat het economisch overheidsinstrumentarium beter moet worden gematcht. Het zal zich verder blijven richten op het benutten van de innovatieve kennis die om marktintroductie vraagt, bijvoorbeeld via het TINA-Fonds, het vergroenen van onze economie met behulp van duurzame technologieën, en de internationalisering van de innovatieve bedrijven.

De bestaande en nieuwe instrumenten van de PMV vormen een basis om in ruime zin faciliterend en medeondernemend te zijn. Het TINA-Fonds is ondertussen volledig operationeel. Er zijn al vier investeringen gebeurd. Er wordt ook werk gemaakt van een goede afstemming tussen het verbeterde mechanisme van de strategische transformatiesteun binnen het economisch ondersteuningsbeleid van het Agentschap Ondernemen, en de werking van het TINA-Fonds en de overige bedrijfsinvesteringen die worden beheerd door PMV.

Innovatief aanbesteden blijft een zorgenkind. Dat instrument zou een belangrijke impact kunnen hebben. Het programma loopt sinds 2008. Begin 2011 werd het programma verlengd voor een periode van twee jaar zodat de verdere uitrol van de geselecteerde projecten kan gebeuren. In 2013 moet worden nagegaan hoe dat programma kan worden voortgezet en bijgestuurd. De snelle uitbouw wordt bemoeilijkt door het juridische kader waarin nu moet worden gewerkt. Er moeten structurele doorbraken komen, want het traject is nu nog veel te lang en te bureaucratisch en schiet zijn doel voorbij.

Vlaanderen neemt deel aan een pilootproject over slimme specialisatie, georganiseerd door de OESO. Daarbij worden twee gevalstudies bestudeerd, namelijk FISCH en Nano-health. Dit initiatief van de OESO kadert in de voorbereiding van het nieuwe EU-cohesiebeleid. Vlaanderen werd ook lid van het slimme specialisatiestrategieplatform dat door de Europese Commissie wordt beheerd. Die twee pilootprojecten werken via een verschillende methodiek en proberen zo een strategie voor slimme specialisatie in de twee sectoren te ontwikkelen en te inventariseren. Het zijn twee zeer interessante trajecten. Na evaluatie kan worden uitgezocht welke methodiek verder kan worden vertaald en in de andere sectoren kan worden geïntroduceerd.

Naast de volgehouden inspanning om de wetenschappelijke geletterdheid bij brede lagen van de bevolking te verhogen is de dialoog tussen wetenschap en maatschappij ook belangrijk. In 2012 heeft minister Lieten samen met minister Smet gewerkt aan de nieuwe strategische doelstelling inzake wetenschapscommunicatie. Er is een beleidsplan wetenschapscommunicatie opgesteld voor 2012-2014, waarin de nadruk wordt gelegd op een aantal doelstellingen: het verhogen van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologie en het stimuleren van de maatschappelijke dialoog. Ter ondersteuning daarvan werd een marketing- en communicatieplan ontwikkeld. Dit globale plan vervult een brede maatschappelijke rol die complementair is aan het meer gerichte actieplan dat inzoomt op het stimuleren van loopbanen in wiskunde, exacte wetenschappen en techniek, het STEM-actieplan. Daarvan zijn de krijtlijnen uitgezet en daarop wordt verder gewerkt.

Het onderzoeksportaal ‘Flanders Research Information Space’ moet op termijn alle informatie ontsluiten voor het publiek gefinancierde onderzoek in Vlaanderen. De site trekt ondertussen al duizenden bezoekers per dag uit de hele wereld, en draagt daarmee bij tot het verhogen van de visibiliteit van het Vlaamse onderzoek.

De minister stelt dat de Vlaamse overheid wil bijdragen tot de opendatadoelstellingen voor overheden uit de Europese digitale agenda. Minister Lieten heeft in dat verband recentelijk een verklaring ondertekend namens de Vlaamse Gemeenschap, samen met haar collega-ministers Nollet en Magnette: de ‘Brussels Declaration on Open Access’.

In dezelfde optiek van de strategische heroriëntatie van de wetenschapscommunicatie en het versterken van het maatschappelijk debat werd met de Koninklijke Vlaamse Academie van België, in het kader van hun nieuwe convenant, afgesproken dat zij een Denkers Programma zullen organiseren. Dat is ook al in andere landen gebeurd. Het heeft onder meer tot doel het grens- en sectoroverschrijdend denken verder te stimuleren.

Op 9 juli 2010 keurde de Vlaamse Regering een nieuw doelstellingenkader via de Open Coördinatie Methode goed met betrekking tot het Vlaamse Gelijkekansenbeleid 2010-2014. De actieplannen 2011-2012 rond gender, seksuele identiteit en toegankelijkheid werden in april 2011 aan de Vlaamse Regering voorgelegd. In 2013 worden die acties geëvalueerd. Ook daar probeert de minister vanuit haar beleidsdomein toe bij te dragen.

De minister noemt ook de intersectorale mobiliteit voor onderzoekers een belangrijke doelstelling en randvoorwaarde. In 2012 werd een eerste stap gezet naar een structureel programma voor de omkadering van jonge onderzoekers, met als strategisch doel de verhoging van de inzetbaarheid en de versterking van de loopbaankansen van jonge onderzoekers binnen de academische wereld, maar vooral ook in niet-academische sectoren. De Vlaamse universiteiten ontvingen daarvoor een subsidie van 4 miljoen euro. Het programma wordt in 2013 tot een structureel programma omgevormd, in samenwerking met de universiteiten.

In het kader van de evaluatie in het najaar van 2012 heeft de Herculesstichting een zelfevaluatie uitgevoerd. Daarin zijn een aantal aandachtspunten opgenomen, zoals het gebruik van Herculesmiddelen in meer supranationale samenwerkingsverbanden en een verbeterde toegang tot Herculesmiddelen voor bedrijven. De minister wijst erop dat daar ook in 2013 aan gewerkt zal worden.

De deelname aan vier ESFRI-projecten is goedgekeurd. Hercules heeft zijn advies voorbereid voor de deelname aan de bouw van bijkomende nieuwe ESFRI-projecten. Er wordt ook onderzocht hoe Vlaamse onderzoekers verder toegang kunnen krijgen tot ESFRI-infrastructuur via een lidgeldformule.

Het nieuwe actieplan ‘Digitale Agenda voor Vlaanderen’, als opvolger van het i2010-programma, moet ook passen in het Europese kader. De minister stelt dat daar verder aan gewerkt wordt. Het Vlaams Onderzoeksnetwerk wordt verder uitgebouwd. De ‘vermazing’ naar de verschillende campussen van universitaire associaties en andere onderzoeksinstellingen werd bijna volledig gerealiseerd. In 2013 worden die inspanningen voortgezet.

De minister benadrukt dat, gezien het grote maatschappelijke en economische belang van wetenschap en hoger onderwijs in een democratische maatschappij en kenniseconomie, de overheid moet bijdragen tot een voldoende en structurele financiering, maar er eveneens op moet toezien dat de middelen oordeelkundig aangewend worden. Dat is in lijn met de ambities van het regeerakkoord om de middelen voor O&O en het hoger onderwijs te verhogen.

In 2013 zal de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten plaatsvinden. Daar worden extra middelen voor uitgetrokken. De afspraken tussen de beleidsdomeinen Hoger Onderwijs en Wetenschap en Innovatie werden afgerond. Daarbij werd meer logica aangebracht in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De minister stelt dat de twintig concrete acties die in 2010 werden vooropgesteld in het Vlaamse Actieplan voor Onderzoekers, werden afgerond. De visietekst waarop dat actieplan werd gebaseerd, blijft ook in 2013 de leidraad. Daarnaast werden extra middelen uitgetrokken om de BOF-toelagen op een meer gendervriendelijke manier toe te kennen. De doorstroming van vrouwen naar het ZAP-kader blijft immers nog steeds te beperkt, benadrukt minister Lieten. De universiteiten werken mee in een technische werkgroep ter voorbereiding van een nieuwe BOF-regeling. Daarin zullen vanaf 2013 ook een aantal duidelijke maatregelen worden doorgevoerd om meer kansen te bieden aan vrouwen in onderzoek. Onder meer omdat de minister verwacht dat de academisering van de hogeschoolopleidingen kan leiden tot meer aanvragen voor mandaten en projecten bij het FWO, het IWT en de universitaire fondsen BOF en IOF, werden ook daar de toelagen verhoogd.

De minister komt bij operationele doelstelling 4. FWO en BOF zijn complementair, in de zin dat ze wel volgens verschillende principes werken maar dat ze mandaten en projecten financieren, respectievelijk via interuniversitaire competitie en intra-universitaire competitie. In de loop van 2012 werd een nieuw BOF-besluit uitgewerkt. Het FWO werd hierover gevraagd een gemotiveerd advies uit te brengen. De complementariteit wordt daarbij verder versterkt en benadrukt.

Het Departement Onderwijs en Vorming neemt vanaf het academiejaar 2012 de verantwoordelijkheid op zich voor de PWO- en academiseringsprogramma's. Beide zijn financieringsprogramma's voor onderzoek in de Vlaamse hogescholen. Dit past in het kader van de stroomlijning van het onderzoeksbeleid en de betere afstemming tussen de financieringen.

De minister meent dat er verder zal moeten worden gewerkt aan de hefboom zodat de inspanningen van de bedrijfswereld ook gemaximaliseerd worden om de 3 percentnorm te bereiken. Zo wordt de hefboomwerking tussen publiek- en privégefinancierd onderzoek continu bekeken, onder meer door het IWT en ECOOM. Ze hebben aangetoond dat er geen verdringingseffect ontstaat door subsidies maar dat bedrijven die O&O-subsidies ontvangen, een significant grotere intensiteit, zowel qua investeringen als qua tewerkstelling, laten optekenen ten opzichte van gelijkaardige bedrijven die geen O&O-subsidies ontvangen. Meer dan 60 percent van de octrooiportefeuilles van de Vlaamse kennisinstellingen wordt economisch gevaloriseerd via deze bedrijven. Deze resultaten onderlijnen de grote betrokkenheid van deze instellingen bij economisch relevante innovatie. Verder stelt de minister vast dat Vlaamse kennisinstellingen gelukkig nog altijd OESO-koplopers zijn voor wat het aandeel van de bedrijfsfinanciering in hun onderzoek betreft.

Minister Lieten wijst erop dat Vlaanderen een klein, verstedelijkt gebied is dat sterk exportgericht is. Het is cruciaal dat we aansluiting vinden bij het internationale en Europese wetenschaps- en innovatielandschap. Zoals ook aangegeven in de conceptnota en door het rapport-Soete 2 als een belangrijk strategisch actiepunt naar voren geschoven, is er nood aan een explicietere strategie en samenwerking voor internationalisering van wetenschap en innovatie.

In september 2011 heeft de raad van bestuur van IWT zijn goedkeuring gegeven aan een algemene strategie voor stimulering van internationale samenwerking met behulp van het IWT-instrumentarium. Voor samenwerking binnen de Europese onderzoeks- en innovatieruimte wordt hierbij maximaal ingezet op participatie in Europese netwerken. Ook

daarvoor heeft de minister in extra middelen voorzien zodat die doelstellingen verder zouden kunnen worden uitgewerkt in 2013.

De minister zal zeker en vast ook in 2013 verder gevolg geven aan de verschillende aanbevelingen die in het rapport-Soete staan, onder andere het verder wegwerken van de versnippering en gezien de ‘vested interests’ gaan naar een scheiding tussen de verschillende belangen. De beleidsrespons geeft prioriteit aan het stroomlijnen van de structuren in functie van de beleidsstrategie en meer transparante en verantwoorde structuren. Ze besluit haar uiteenzetting met de mededeling dat ze de beleidsevaluaties en de aanbevelingen van het rapport-Soete verder zal blijven uitvoeren en met de verschillende agentschappen het instrumentarium en de doelstellingen evalueren en kijken hoe ze die aanbevelingen verder kan uitvoeren.

Voor wat de toelichting bij de beleidsbrief Economisch Overheidsinstrumentarium betreft, verwijst de minister naar de beleidsbrief zelf.

2. Bespreking

2.1. *Innovatie*

De heer *Matthias Diependaele* heeft vragen bij de 62,5 miljoen euro bijkomend krediet. Daarvan is er 32,5 miljoen euro regulier en recurrent, een verhoging van verschillende beleidskredieten. Er is 30 miljoen euro kapitaal. 10 miljoen euro daarvan gaat naar SOFI en 20 miljoen euro gaat naar IMEC. Hij vraagt of die laatste twee bijkomende kredieten ook recurrent zijn.

Minister *Ingrid Lieten* antwoordt hierop ontkennend.

De heer *Diependaele* wijst erop dat het kapitaalparticipaties zijn. In het bewuste advies van de VRWI spreekt men over 60 miljoen euro extra recurrent, elk jaar. Men zal er dus op moeten letten dat er volgend jaar bovenop de 60,5 miljoen euro, inclusief de kapitaalparticipaties, nog iets bovenop komt. Hij begrijpt dat het in de huidige economische situatie niet evident is om de begroting in evenwicht te krijgen, maar hij vindt het zeer belangrijk om te blijven hameren op de extra gelden voor innovatie.

Bij de omgevingsanalyse viel het de spreker op dat het aandeel van de hoogtechnologische uitvoer in 2010 5,6 percent van de totale uitvoer bedroeg. Dat is in vergelijking met de buurlanden en zelfs met het gemiddelde van de EU behoorlijk weinig. In Nederland is het 16,16 percent. De heer *Diependaele* benadrukt dat hij het over EU27 heeft, waarin ook de cijfers van landen als Roemenië en Bulgarije zijn opgenomen, waar op economisch gebied veel minder wordt gepresteerd. Hij vindt het jammer dat die focus wordt verlaten. Volgens hem lopen we zwaar achterop.

Met de popularisering van wetenschap en techniek gaat het de goede richting uit, aldus de heer *Diependaele*. Het STEM-actieplan is een goed voorbeeld, hoewel één zwaluw nog de lente niet maakt. Bij de inschrijvingen van dit jaar is gebleken dat de opleidingen ingenieur en wetenschappen in het algemeen al wat meer succes kregen. Dat is wellicht te danken aan de economische situatie, die de mensen een bewustere studiekeuze doet maken. De heer *Diependaele* steunt de minister bij het verder bewandelen van het uitgezette pad. De popularisering is echter niet alleen belangrijk voor de opleidingen, zegt de heer *Diependaele*, maar ook voor het aanvaarden van het feit dat er zoveel geld naar innovatie moet gaan. De belastingbetaler moet telkens worden uitgelegd waarom er geld gaat naar projecten die soms ook eens geen return genereren. Dat is inherent aan innovatie, zeker als het om fundamenteel onderzoek gaat.

Wat betreft de federale en internationale context, leest de heer Diependaele dat er betere informatie-uitwisseling komt tussen de betrokken overheden, maar hij ziet niet meteen in hoe dat zal gebeuren. Hij neemt aan dat er globale afspraken zullen worden gemaakt, maar hij vraagt zich af hoe die er precies uitzien. Hij heeft het over de federale afspraken op Europees niveau. De heer Diependaele vraagt zich af of daarin een rode draad is te ontwaren, of zullen we het telkens per programma bekijken? Daar zijn redenen voor omdat de inbreng van de verschillende deelstaten in België kan verschillen. Voor sommige onderdelen zijn wij vooruitstrevender, voor andere delen doet Wallonië aan verder gevorderd onderzoek.

De heer Diependaele stelt vast dat de conceptnota over de internationalisering van het onderzoek in voorbereiding is. Hij zegt er al op gewezen te hebben dat de afspraken daarover altijd via het federale niveau moeten worden gemaakt. Het gevoel dat hij heeft bij de conceptnota, heeft hij bij de hele beleidsbrief: veel zaken zitten nog in de voorbereidingsfase maar hadden eigenlijk al twee jaar geleden in de steigers gestaan moeten hebben en zouden nu geëvalueerd moeten kunnen worden. De heer Diependaele zegt dat hij achter veel zaken staat, maar hij vindt dat er veel van die zaken te laat komen.

De heer Diependaele vraagt naar de financiering van SOFI. Hij ziet dat er iets meer dan 2 miljoen euro is ingevuld, en dat de voorziene 10 miljoen euro niet opgebruikt geraakt. Maar misschien zijn er sedert de opmaak van de beleidsbrief nieuwe afspraken gemaakt?

Verder stelt hij dat het parlement i-Cleantech Vlaanderen van zeer dichtbij zal opvolgen. Hij heeft er begrip voor dat er nog geen resultaat is na de bijsturing.

De spreker stelt vast dat de proeftuin voor elektrische voertuigen al zeer vaak aan bod is gekomen in de commissie. Het blijkt zeer moeilijk te zijn de elektrische wagen bij de gewone consument aanvaardbaar te maken. Dat is een gigantische uitdaging. Vlaanderen is volgens het lid de ideale proefomgeving om de elektrische wagen te testen en meer ingang te doen vinden. Het probleem is dat nog steeds wordt gewacht op de eerste, echt goede resultaten van de proeftuin. Uit de internationale pers blijkt ondertussen dat van overal in Europa, en daarbuiten, nu al heel duidelijke resultaten komen. Er worden in Europa al een hele reeks maatregelen genomen die ook Vlaanderen zou kunnen nemen, bijvoorbeeld oplaadpunten op het werk, het gebruik van bus- en taxibanen voor elektrische voertuigen, het stimuleren van oplaadpunten thuis, maatregelen op het vlak van de kostprijs van de wagen enzovoort. In heel Europa zijn er heel wat zaken te vinden die al gedaan worden en die hun nut bewijzen. In Oslo, het mooiste voorbeeld, zijn er al 8 tot 9 procent elektrische wagens in de stadsomgeving dankzij een veelheid aan maatregelen. Er werd voor gezorgd dat de prijs van de wagen voor de consument de normale prijs geworden is en men krijgt er gratis afname van elektriciteit. De spreker erkent wel dat Noorwegen miljarden uit de gaswinning kan investeren in de elektrische wagens.

In Vlaanderen wordt dus nog onderzoek gedaan naar welke maatregelen kunnen worden genomen om de elektrische wagen ingang te doen vinden, terwijl er overal in Europa al een heel pak maatregelen daadwerkelijk worden doorgevoerd. Het onderzoek wordt dus steeds meer overbodig. Hij hoopt dat de minister kan vertellen dat het onderzoek nog op andere zaken is toegespitst en dat Vlaanderen internationaal wel nog een voortrekkersrol kan spelen. Hij vreest echter dat Vlaanderen de boot ondertussen al lang gemist heeft.

De heer Diependaele verwijst ook naar het initiatief Elektrische Voertuigen in Actie. Hij vernam dat de budgetten voor het initiatief niet voldoende zouden zijn en dat de doelstellingen voor de uitrol in de verschillende gemeenten niet zouden worden gehaald.

Over sociale innovatie zegt de spreker dat hij sterk achter zaken zoals procesinnovatie, arbeidsorganisatie en werkbaar werk staat. Hij vindt ook Flanders Synergy een uitstekend

initiatief. Maar met de interpretatie in brede zin, die de minister aan sociale innovatie geeft, heeft hij nog steeds grote problemen. Op de rondetafel van 27 april 2012 is men er niet uit geraakt wat de juiste definitie van sociale innovatie is. In het licht van de grote achterstand van Vlaanderen op het vlak van hoogtechnologische uitvoer, is dergelijke vaag omschreven sociale innovatie volgens de heer Diependaele eerder spelerei en geen prioriteit voor het innovatiebeleid.

Hij vraagt zich af waarom er extra budgetten nodig zijn voor sociale innovatie in ruime zin, dus niet wat die arbeidsinnovatie betreft, want daar staat hij volledig achter. Zijn partij heeft dat inderdaad een kans gegeven in die conceptnota, zij het dat zijdelings was opgemerkt dat dit niet een van de afzonderlijke knooppunten mocht zijn. Sociale innovatie in de arbeidsorganisatie is eigenlijk een knooppunt dat door al het andere moet lopen, dat horizontaal is. Die arbeidsprocesinnovatie heeft men immers overal nodig, zowel als het gaat over hoogtechnologische innovatie als over bandwerk in autofabrieken. Dat moet aanwezig zijn in elk bedrijf. Voor de rest heeft hij echter nog altijd geen meerwaarde gezien.

Voor de hogere innovatiekracht voor de Vlaamse economie is de valorisatie nog steeds een grote uitdaging. De spreker geeft toe dat het niet zo evident is om de kleine familiebedrijven, die vaak heel gesloten zijn, mee te doen gaan in het hele innovatieverhaal. Dat is al langer geweten. Andere landen tonen echter wel aan dat het mogelijk is. Het eerste rapport-Soete zag dit al als een prioritair aandachtspunt. Er hadden volgens de heer Diependaele dus al beleidsinitiatieven kunnen genomen worden.

Het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen en de bedrijfswereld is een andere uitdaging die al langer bekend is. Er werden al inspanningen geleverd, maar in de beleidsbrief ziet de heer Diependaele niets nieuws, behalve bij de hervorming van het programma landbouwonderzoek. Alles blijft lopen zoals het loopt. Hij gaat ervan uit dat er volgens de minister niet veel aanpassingen nodig zijn, maar volgens hem is er nood aan permanente aandacht. Hij merkt op dat het heel moeilijk is omdat de kennisinstellingen en universiteiten één kant van het verhaal vertellen en de bedrijven een andere kant. Het is heel duidelijk dat de twee niet altijd op elkaar aansluiten. De grootste uitdaging zal zijn om ze in dialoog te doen treden.

De heer Diependaele vindt het heel jammer dat bij de operationele doelstelling ‘samenwerking ter bevordering van kennistransfer – kerntaak van het Vlaams Innovatienetwerk’ in tegenstelling tot andere jaren niet wordt verwezen naar het concept van open innovatie. Er zijn enkele mooie voorbeelden in de Kempen. De netwerkinitiatieven zijn zeker een goede vertrekbasis.

Het lid bevestigt dat er inspanningen gebeuren voor een een sterker maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie. Hij vraagt zich wel af of het nieuwe innovatiepact al klaar is. Die vraag is al verschillende keren gesteld. Het wordt nu opnieuw aangekondigd. De heer Diependaele vraagt of er problemen zijn opgedoken.

Op pagina 27 van de beleidsbrief staat: “Deze activiteit zal ook kaderen in de visienota rond outputmonitoring die hierover in voorbereiding is.” Het outputgedreven innovatiebeleid wordt al gevraagd van bij het begin van de legislatuur. Ook toen is opgemerkt dat het zeer moeilijk is. Nu wordt een visienota aangekondigd. De heer Diependaele kijkt er naar uit, want hij beseft hoe moeilijk outputmonitoring is. Het is gemakkelijk te becijferen hoeveel geld er wordt geïnvesteerd, maar het resultaat van die investering is zeer moeilijk te meten. Het achtste kaderprogramma wil daar ook meer op inzetten, alhoewel ook Europa nog niet helemaal uitgemeakt heeft hoe die outputmonitoring moet verlopen.

Over het innovatief aanbesteden zegt de spreker dat dit niet veel succes heeft gekend sinds de start in 2008. Het concept zit goed, maar de uitwerking niet. In andere landen verloopt

dit beter. Er wordt nu een actieplan gevraagd, maar dat werd al langer verwacht. Het is maar een klein onderdeel, maar innovatief aanbesteden kan een grote schakel zijn om innovatie meer ingang te doen vinden in de samenleving.

De heer Diependaele wil afsluiten met een zeer positieve opmerking. Het is absoluut waar dat IWT-klienten zeer tevreden zijn. De medewerkers van het IWT werken klantgericht en ze stellen zich soepel op.

De heer *Robrecht Bothuyne* stelt vast dat er in het budget van 2011 voor wetenschap en innovatie hier en daar toch overschotten zijn. Hij geeft een voorbeeld op pagina 59 van de toelichting bij de begroting: “Het krediet ten bedrage van 8.906 duizend euro voor de actie ‘e-mediaprojecten’ stijgt ogenschijnlijk met 3.910 duizend euro ten opzichte van 2012, maar stijgt in de realiteit slechts met 918 duizend euro indien rekening wordt gehouden met het begrotingsoverschot van 2.992 duizend euro van 2011.”. Zo zijn er meerdere punten overschotten terug te vinden. Hoe kan dat verklaard worden?

Hoewel het natuurlijk een technische materie betreft, vindt de heer Bothuyne de leesbaarheid van de beleidsbrief niet altijd even sterk. Als voorbeeld citeert hij pagina 19: “dat we op een permanente en longitudinale wijze (...) gaan stimuleren”. Volgens hem kunnen bepaalde zaken op een duidelijker wijze worden verwoord. Dit lijkt hem belangrijk voor toekomstige beleidsbrieven. Het is in het licht van de wetenschapscommunicatie en -popularisering immers de bedoeling dat niet enkel de mensen in de commissie de beleidsbrief lezen. Vervolgens geeft de heer Bothuyne nog een taalkundig voorbeeld. Op pagina 27 staat het volgende: “Tot slot wordt een opdracht gegund voor een innovatief pilootproject om de gegevens uit het onderzoeksportaal als open data te ontsluiten en dit te combineren met andere informatie die op het web beschikbaar is met behulp van content analytics-componenten (...) en daarbovenop een interactieve visualisatie te ontwikkelen.”. Volgens hem betekent dit dat iemand Google zal gebruiken om na te gaan wat er allemaal te vinden is en dat vervolgens enkele conclusies zullen worden getrokken. Dergelijke zinnen lijken hem niet nuttig in een beleidsbrief. Volgens hem stelt iedereen zich hier vragen bij en brengt dit weinig bij.

Ook de heer Bothuyne vraagt extra aandacht voor het beperkte aandeel van de hightechsectoren in de export. In de vorige beleidsbrief was er sprake van een kaderovereenkomst tussen de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. De minister juichte dat toen toe. Ondertussen heeft ze vergaderd met haar collega's. In deze beleidsbrief is geen sprake meer van die overeenkomst. Is het de bedoeling dat Vlaanderen toetreedt tot de bestaande overeenkomst die daar was gesloten of is de overeenkomst niet meer van waarde voor Vlaanderen?

De conceptnota internationalisering is in voorbereiding. De heer Bothuyne vraagt de minister om toelichting bij de inhoud en de timing ervan.

Het is de spreker nog niet helemaal duidelijk wat de Sociale Innovatiefabriek allemaal moet doen. De heer Bothuyne merkt op dat voor de invulling overleg met de andere ministers van de Vlaamse Regering is gepland. Hij weet niet in welke mate dit overleg al is gestart en wat de minister concreet van haar collega's verwacht. Hij vraagt of hier eventueel budgettaire engagementen bijhoren.

Het SOFI kon over 10 miljoen euro beschikken. Een gedeelte hiervan is benut. Nu komt er 10 miljoen euro bij. De heer Bothuyne vraagt zich af of het de bedoeling is het SOFI voor associaties van universiteiten en hogescholen open te stellen. Hij vraagt de minister of zij zicht heeft op het aantal projecten dat hier concreet uit zou voortvloeien. Hij vraagt zich af of het bedrag van 20 miljoen euro dat voor 2013 is uitgetrokken volledig zal worden benut. Hij vraagt de minister tevens of de komende jaren in een groeitraject zal worden

voorzien. De spreker vindt de projecten die reeds zijn gegeneerd een goede start. Hij gaat ervan uit dat er mogelijkheden zijn en dat er bij de associaties enige vraag is.

Over de proeftuin Zorginnovatieruimte Vlaanderen zegt het lid dat er een oproep wordt gelanceerd voor de selectie van het wetenschappelijk consortium voor het project over de kennisopbouw. Hieraan is een bedrag van 930.000 euro verbonden. Hij vraagt zich af of dat bedrag moet leiden tot een traject om te bepalen wie nu net in het consortium actief zal zijn. Het is hem niet duidelijk waar die middelen en die oproep precies toe moeten leiden.

Wat de betrokkenheid van de kleinere bedrijven en de kmo's bij het innovatiebeleid betreft, vallen volgens de heer Bothuyne heel wat positieve elementen te noteren. Hij verwijst naar de inzet van Flanders DC. Hij vraagt zich af in welke mate het de ambitie van Flanders DC moet zijn de kmo's rechtstreeks te bedienen en te contacteren. Dit kan misschien beter in samenwerking met de provinciale innovatiecentra en de werkgeversorganisaties gebeuren. Hij weet niet in welke mate een aparte werking van Flanders DC op dit vlak nuttig zou zijn. Het lijkt hem misschien beter het geheel in de twee net vermelde organisaties in te bedden.

Op pagina 20 staan de nieuwe criteria opgesomd die het IWT zal gebruiken om het valorisatiepotentieel in te schatten. De heer Bothuyne merkt op dat een onderscheid wordt gemaakt tussen startende kmo's en ervaren, grote bedrijven. Hoewel dat hem op het eerste gezicht logisch lijkt, vraagt hij zich af hoe die interpretatie tot stand zal komen. Hij wil weten of de eisen die bij de beoordeling van een project worden gesteld al dan niet losser zullen worden geïnterpreteerd als het een project van een kleiner bedrijf betreft. Op die manier zouden de aanvragen van kleinere bedrijven vlotter worden aanvaard en zou de kwaliteitscontrole niet worden gegarandeerd. Hij wil weten op welke wijze de minister hiermee wil omgaan.

Wat het kmo-programma betreft, vindt de heer Bothuyne het stijgend aantal aanvragen zeer positief. Hij vermoedt dat alle aanwezigen die cijfers kunnen toejuichen en hopen dat in de budgettaire context verder kan worden gewaarborgd dat alle aanvragen kunnen worden gehonoreerd.

Over de innovatieve aanbesteding zegt het lid dat de minister heeft verklaard dat het beperkte juridische kader een van de problemen vormt. Dat betekent volgens hem dat het juridische kader door een decreetswijziging of op een andere manier moet worden aangepast. Hij vraagt zich dan ook af welke aanpassing de minister op dit vlak beoogt.

Het lid vraagt of de toetreding van Vlaanderen tot het Europees platform voor slimme specialisatie van de Europese Commissie tot output leidt, waaruit beleidsmatige conclusies kunnen worden getrokken.

Er is in het verleden al zeer nuttige actie ondernomen voor het bevorderen van de intersectorale mobiliteit van onderzoekers. De minister is van plan de VRWI een nieuw advies te vragen. Op basis daarvan zal zij een nieuw actieplan opstellen. De heer Bothuyne vraagt zich af of het dan de bedoeling is de mobiliteit binnen de academische sectoren te bevorderen of dat het uitdrukkelijk de bedoeling is de brug naar het bedrijfsleven te slaan. Het kan eventueel om tussensectoren in het bedrijfsleven gaan.

De spreker merkt op dat 60 percent van de octrooiportefeuille van de Vlaamse kennisinstellingen met behulp van bedrijven economisch wordt gevaloriseerd. Hij vraagt zich af hoe goed onze bedrijven op dat vlak scoren in vergelijking met andere landen. Het is voor hem niet duidelijk of het over de Vlaamse of de Belgische bedrijven gaat, en vraagt daarom verdere verduidelijking van de cijfers aan de minister. Wat zal er gebeuren met de 40 percent die niet valoriseerbaar is? Kunnen we daar op langere termijn iets van verwachten?

Wordt er een initiatief ondernomen om daar alsnog een bijkomend valorisatiepotentieel te ontginnen?

90 percent van de IWT-projecten wordt als positief voor de werkgelegenheid beoordeeld. Het gaat dan om behoud of toename van tewerkstelling. Hoeveel projecten zorgen er effectief voor een toename van de tewerkstelling? Dan is er nog altijd 10 percent die geen positieve impact heeft op de tewerkstelling. Zijn dit dan effectief tewerkstellingsvernietigende projecten? Wordt dan vanwege een aantal onderzoeksgegevens bepaalde tewerkstelling afgebouwd?

Ook mevrouw *Güler Turan* pleit voor helder taalgebruik in deze ingewikkelde materie.

Zij vindt sociale innovatie geen spelerei. Een van de zes innovatieknooppunten, waarop het beleid focust, is de sociale innovatie. Mevrouw Turan vindt het heel belangrijk dat er technologisch wordt geïnnoveerd, en dat men dit verder onderzoekt. Ze vindt het belangrijk dat er creatief wordt nagedacht over sociale innovatie. De heer Diependaele geeft volgens haar niet duidelijk aan welke aspecten van sociale innovatie hij spelerei vindt. Ze vraagt de minister om meer duidelijkheid te scheppen over wat sociale innovatie inhoudt. Dergelijke innovatie heeft een grote impact op arbeidsprocessen, arbeidsplaatsen en jobs. De overheid moet nagaan hoe ze sociale impact- en arbeidsprocessen kan innoveren, met als doel te werken aan jobcreatie of jobbehoud.

Mevrouw Turan is tevreden dat er verleden jaar bij de begrotingscontrole voor is gekozen om het groeipad inzake innovatie aan te houden, niettegenstaande de moeilijke budgettaire toestand. Het groeipad wordt ook nu voortgezet.

Mevrouw Turan sluit zich aan bij de vraag van de heer Bothuyne over de tweede fase van de proeftuin Zorginnovatieruimte Vlaanderen. Zij wil weten hoe de eerste fase verlopen is. Er zijn al twee oproepen gelanceerd voor de proeftuinplatformen en voor de bijhorende projecten. Wat was het resultaat van die oproepen?

Het draagvlak voor innovatie en wetenschap moet volgens het lid worden verbreed. Dat moet in het onderwijs gebeuren maar ook bij de kmo's. Kmo's moeten zelf ook openstaan voor innovatie en voor kennisoverdracht, om samen tot betere resultaten te kunnen komen. Heeft de minister al enige tekenen gekregen van een groeiend draagvlak bij de kmo's om innoverend op te treden? Is er daar bereidheid om informatie en kennis te delen? Om het draagvlak te vergroten, moet er niet alleen worden geïnvesteerd in innovatie – gericht en niet-gericht – maar moet er ook worden geïnvesteerd in het aanpakken van de grote maatschappelijke uitdagingen.

Mevrouw *Patricia Ceysens* stelt dat bij het innovatiebeleid in deze legislatuur vanuit het politiek niveau veel meer naar wenselijke innovaties wordt gekeken, en dat men dan in het beste geval gaat onderzoeken of dat ergens door iemand kan worden opgepikt en uitgevoerd. Zij vindt dat veel meer moet worden uitgegaan van de mogelijkheden die de bedrijven zelf zien in hun markten, in hun exportplannen, in hun dagelijks ondernemen. Dan kan de overheid proberen daarin relevant te clusteren en een hefboom in te zetten om een grotere meerwaarde te organiseren. Met innovatie moeten onze bedrijven worden versterkt, zodat ze verder meekunnen in een wereldmarkt. Het debat over sociale innovatie is voor haar op dat vlak exemplarisch: men heeft een concept dat men heel graag verkoopt, omdat men zelf hoopt het politiek een richting te kunnen geven. Pas dan gaat men onderzoeken wie hieraan kan bijdragen.

Mevrouw Ceysens legt verder uit dat het begrip arbeidsinnovatie tijdens de vorige legislatuur samen met Flanders Synergy werd ontwikkeld. Ze had het wat moeilijk met het feit dat daarvoor een nieuwe instelling moest worden opgericht, terwijl men eigenlijk in

de Stichting Technologie Vlaanderen binnen de SERV al een werkgroep had opgericht. Het ging toen over het binnenbrengen van technologie op de arbeidsvloer en het daaraan koppelen van arbeidsinnovatie. Flanders Synergy en de Stichting Technologie Vlaanderen hebben beide relatief kleine ploegen. Clusteren lijkt mevrouw Ceysens dan ook relevant.

Flanders Synergy heeft bewezen gedreven vanuit de bedrijven te willen werken. Er is maar een bestaansrecht als er bedrijven zijn die dat steunen. De overheid mag innovatie niet overeind houden voor zichzelf. Daar ziet mevrouw Ceysens absoluut geen meerwaarde in. De echte sociale innovatie gaat eerder in de richting van initiatieven zoals bijvoorbeeld de kringloopwinkels. Die hebben absoluut een plaats binnen de economie en kunnen een meerwaarde betekenen op het vlak van tewerkstelling. Innovatie mag dan ook niet alleen technologische innovatie worden. Dergelijke bedrijven moeten ook profit kunnen maken die de welvaart dient. Profit is de toetssteen van de sociale innovatie. De vraag is hoe men een multiplicatoreffect dat wel aanwezig is bij technologische innovatie, kan genereren met sociale innovatie. In dat kader verwijst ze naar het voorbeeld van i-propeller, dat privékapitaal wil investeren in sociaal-innovatieve projecten.

Mevrouw Ceysens vraagt zich vooral af waar er winst zal worden gemaakt zodat het innovatiebeleid ook duurzaam is. Als er geen winst kan worden gemaakt, is het verhaal ten dode opgeschreven. Behalve de drie p's – planet, people en profit – wil zij ook het belang onderstrepen van de drie k's: kennis, kunde en kassa. Een van de grotere pijnpunten is immers dat innovatie, als die wordt losgekoppeld van economie, geen eigen leven kan leiden. Innovatie is een hefboom om de economie vooruit te helpen en ervoor te zorgen dat er welvaart wordt gecreëerd. De spreker is van oordeel dat ook deze beleidsbrief te ver van de harde economische realiteit blijft.

Medische innovatie is zorginnovatie geworden. Zorg multipliceren is veel moeilijker dan medische innovatie. TromboGenics is op het vlak van medische innovatie een succesverhaal omdat er veel kennis is die via patentering kan worden gecommercialiseerd. Bij zorginnovatie zal dergelijke economische return veel moeilijker zijn.

Mevrouw Ceysens begrijpt niet goed waarom translationeel onderzoek nu transformationeel onderzoek moet worden. Geen enkele wetenschapper kan daar een definitie van geven. Translationeel was een gedefinieerd en gekend begrip waarin medische innovatie wordt ingevuld met de ambitie om te multipliceren.

Ook mevrouw Ceysens hoopt dat kmo's worden versterkt. Innovatie moet worden gekoppeld aan ondernemerschap. De sprong in het onbekende is echter niet voor iedereen evident. Mensen met een innovatief idee starten dikwijls een kleine onderneming in bijberoep, maar durven dan de volgende stap niet zetten omdat ze de zekerheid willen behouden van een andere job, of omdat er onvoldoende starterskapitaal ter beschikking is. Ze heeft bij dat laatste ook gemengde gevoelens. Als men te snel kapitaal geeft, is dat niet goed, want zo forceert men mensen niet om zelf uit te kristalliseren wat hun businessmodel is. Het moet dus niet te gemakkelijk zijn om aan kapitaal te geraken. Te gemakkelijk kapitaal of subsidies geven het comfort dat je jezelf kunt wijsmaken dat er een markt voor je product is en dat het zal aanslaan. De schaarste aan kapitaal kan ook een voordeel zijn: het dwingt de ondernemer een focus te leggen. Anderzijds is het een drama als mensen met een goed businessplan en een duidelijk uitgekristalliseerd verhaal niet aan kapitaal geraken. Dan missen ze enorme opportuniteiten. Daar zit Vlaanderen nog niet helemaal juist, volgens mevrouw Ceysens. Die oefening wordt soms te restrictief, soms te vrijmoedig gedaan. Als er voldoende initiatief is vanuit de ondernemers, moet de overheid kapitaal durven en kunnen geven, zeker als die ondernemers het in de markt niet vinden.

Minister *Ingrid Lieten* zegt dat in de beleidsbenadering uiteraard ook het basisonderzoek is opgenomen. Dat gebeurt altijd bottom-up via de financieringskanalen van het BOF en

het FWO. Daar wordt niet aan geraakt. Er is de voorbije jaren hard aan gewerkt om de universiteiten te stimuleren een eigen strategie te ontwikkelen en om in te zetten op de internationalisering. Daarvoor zijn in deze begroting opnieuw extra middelen vrijgemaakt, om de ideeën en plannen die het voorbije jaar zijn uitgewerkt, mogelijk te maken.

Op het vlak van internationalisering is er het voorbije jaar niet stilgestaan. Voor de eerste keer is er een geïntegreerde visie opgemaakt. De verschillende actoren hebben samengewerkt. Voordien deed iedereen dat wat op zichzelf. Nu is er samenwerking en een gemeenschappelijke strategie. Minister Lieten zet een volgende stap in de begroting en maakt dus extra middelen vrij om dat allemaal te kunnen uitwerken.

Naast het basisonderzoek is er de innovatie. Er is een verschil in visie, zeker tussen de minister en mevrouw Ceysens. De minister volgt de lijn die ook Europa uitstippelt, namelijk dat er meer aandacht moet worden besteed aan de ‘challenge driven innovation’. De regering heeft die ‘challenge driven innovation’ samengevat en heeft in het kader van de conceptnota Innovatiecentrum Vlaanderen de knooppunten gekozen. De minister heeft die niet gekozen omdat ze een bepaalde politieke voorkeur heeft, maar is vertrokken vanuit de domeinen waarin onze wetenschappers top zijn, waarin onze innovatieve bedrijven bezig zijn, en de grote maatschappelijke uitdagingen waarin we uitmunten. Die zaken hebben geleid tot de keuze van deze speerpunten: transformatie van maakindustrie naar meer innovatief gerichte industrie, eco-innovatie, duurzame mobiliteit en logistiek, zorginnovatie en sociale innovatie. Er is voor die knooppunten ook een strategie ontwikkeld door de VRWI met het werkveld via de regiegroepen. De minister benadrukt dat dat proces bottom-up is en niet top-down, maar wel binnen het kader van de grote beleidsdoelstellingen.

De minister beklemtoont dat de budgetten die vraaggedreven worden toegekend, op geen enkele manier zijn verminderd of verschoven. Integendeel: al die budgetten zijn verhoogd. De minister probeert extra budgetten vrij te maken om samenwerkingsverbanden die rond die knooppunten werken, extra zuurstof te geven. Op die manier moeten nieuwe projecten uiteindelijk worden omgezet in nieuwe bedrijfstoepassingen.

Challenge-driven is niet het tegenovergestelde van bottom-up en vraaggestuurd, aldus de minister. Challenge-driven is een strategische oriëntering, waarbinnen alle projecten bottom-up komen. De twee zijn volgens de minister niet tegengesteld, maar net complementair.

Minister Lieten haalt de Proeftuin Elektrische Voertuigen aan als voorbeeld. De voertuigindustrie blijft ondanks alle recente dramatische berichten een belangrijke industriële activiteit in Vlaanderen. De minister benadrukt dat het proefproject rond duurzame voertuigen veel meer is dan enkel elektrische voertuigen. De doelstelling van het project is dat bedrijven concepten en ideeën kunnen afoetsen in de praktijk, en niet dat er binnen een welbepaalde tijd x aantal elektrische voertuigen op de markt zijn. Dat is een afgeleide doelstelling.

De minister meldt dat Vlaanderen met zijn proeftuin uitgenodigd was op een groot seminarie in Baden-Württemberg. China was het enige andere gastland op dat topseminarie. Er zijn veel bedrijven vanuit Vlaanderen mee naartoe gegaan. Uit die contacten zijn nieuwe samenwerkingsverbanden gegroeid. Intussen zijn via de gewone bedrijfsfinanciering al meer dan dertig projecten bijkomend ingediend bij het IWT.

Minister Lieten stelt dat de ‘program office’ heel goed werkt. In het kader van de open innovatie gebeurt er kennisuitwisseling, wat dan weer leidt tot nieuwe inzichten en vooruitgang.

Er zijn een aantal projecten die verder moeten worden uitgebouwd, zoals het batterijgarantiefonds, waar men nog niet de businesscase gevonden heeft die met de juiste tech-

nologie ook zou kunnen leiden tot een 'self supporting' systeem. Er moet ook nog meer kunnen worden samengewerkt met alle ontwikkelingen rond 'smart grid'. 'Vehicle to grid' is immers voor heel wat bedrijven een belangrijke opportuniteit. Voorts wijst de minister op de toenadering tot projecten rond waterstof- en methaanopslag. Elektrische energie, waterstofopslag en methaan kunnen elkaar complementair bevruchten. Er zijn ook linken gelegd naar warmteopslag. De minister merkt op dat ook daar samenwerkingsverbanden worden gezocht, met sectorale benaderingen die ook intersectoraal iets voor elkaar kunnen betekenen. Dat is volgens de minister de manier om de 'challenge driven innovation' te stimuleren. Zij kan alleen maar voorwaarden creëren. Het moet bottom-up en in samenspraak opgepikt worden door de bedrijven en door de kennisinstellingen.

Wat betreft zorginnovatie, wil de minister zeker niet de prioriteiten van medische innovatie naar zorginnovatie verschuiven. De twee staan naast elkaar en hebben hun belang. Er wordt dan ook op allebei ingezet.

Voor medische innovatie worden heel veel middelen via de verschillende programma's geïnstalleerd voor de farmaceutische sector aan de universiteiten die aan ontwikkeling van geneesmiddelen werken. De universiteiten zeggen zelf dat dat tot hun grote tevredenheid goed loopt. De minister vindt het heel belangrijk om de verankering van het wetenschappelijk onderzoek en de tewerkstelling in de farmasector te behouden. Er is net een nieuw programma rond transformationele geneeskunde aan toegevoegd. Dat begrip is gegroeid bij alle partners die samen hebben gewerkt aan het concept. Er wordt een nieuw samenwerkingsverband gecreëerd tussen kenniscentra, farmabedrijven en centra die klinische testen doen om een aantal zowel economische als maatschappelijke doelstellingen te bereiken. Dat is een goed voorbeeld waarbij innovatie economisch en maatschappelijk kan zijn. Het is economisch, want als je door het integreren van een aantal nieuwe technieken erin kunt slagen om de klinische trials op een kortere termijn te organiseren, dan is dat goedkoper voor de farmasector en zullen geneesmiddelen sneller op de markt komen en hopelijk op kortere termijn kunnen worden afgeschreven. Zo wordt absoluut een economische welvaart gecreëerd door de farmabedrijven.

Een tweede doelstelling die hopelijk kan worden gerealiseerd, is dat als die klinische trials goedkoper kunnen worden gemaakt, er ook geneesmiddelen voor zeldzame ziekten, waarvoor er geen groot verkoopspotentieel is, verder kunnen worden ontwikkeld en op de markt gebracht. Dan moet men niet om economische redenen de klinische trials halfweg stopzetten omdat te weinig mensen die geneesmiddelen kopen aangezien de ziekten te zeldzaam zijn. Als de doorlooptijd korter en goedkoper kan worden gemaakt, zal men hopelijk meer geneesmiddelen op de markt kunnen brengen voor mensen met zeldzame ziekten. Dat is de maatschappelijke meerwaarde.

Een knooppunt is zorginnovatie, vertrekkende vanuit de grote maatschappelijke uitdaging waar we voor staan, wat ook een economische uitdaging is. Iedereen wordt ouder. Hoe kunnen wij de zorg organiseren voor de ouder wordende bevolking, zorg die toegankelijk is voor iedereen, die betaalbaar is voor iedereen en die de samenleving nog kan betalen? De minister heeft daarvoor een specifiek programma gelanceerd. Het aantrekken van mensen die in de zorgsector willen werken is belangrijk, want er is een heel grote behoefte. Ze is een groot voorstander van een integrale aanpak omdat men zo een grotere impact kan hebben. Ze heeft in overleg met minister Vandeurzen en het platform Flanders' Care, waarin mensen zitten uit zowel de zorg als de economie, een nieuwe proeftuin gelanceerd rond zorginnovatie. De eerste call loopt af op 8 januari 2013. Op de toelichtingsdagen die het IWT heeft georganiseerd, zijn heel veel mensen afgekomen: technologiebedrijven, ICT-bedrijven, bedrijven die in de infrastructuur van de zorg werken en zorgbedrijven zelf. De minister gaat ervan uit dat er heel veel projecten zullen zijn.

Voor het IWT zal het een zeer belangrijke opdracht zijn om binnen de beschikbare middelen de juiste keuzes te maken. Men vertrekt ook hier ‘challenge driven’. Er komt extra geld voor een proeftuin, maar die proeftuin zal alleen maar worden gevoed door projecten die bottom-up komen. De minister, noch IWT, noch Flanders’ Care zal zeggen welke projecten er moeten worden ingediend. Zij kunnen alleen maar een kader creëren. De sector moet zelf projecten indienen en zorgen dat die projecten van wetenschappelijk niveau zijn en ook kansen geven om op een wetenschappelijk verantwoorde manier nieuwe technologieën die theoretisch zijn uitgewerkt, uit te testen. In dit geval staat de patiënt centraal, zodat men duidelijk kansen geeft om die technologieën af te toetsen bij de patiënten en bij de zorgverstrekkers. Die proeftuin geeft de mogelijkheid om op basis van de resultaten, die concepten en technologieën te verfijnen zodat men veel meer kans heeft dat ze zullen worden opgepikt wanneer ze op de markt komen, want dan beantwoorden ze aan een behoefte die er op de markt bestaat.

Minister Lieten herhaalt dat het hier heel duidelijk gaat om zowel een economische als een maatschappelijke finaliteit. Die spreken elkaar niet tegen, integendeel. Als er een maatschappelijke vraag is, is er ook een economische opportuniteit. Als je aan een maatschappelijke vraag kunt tegemoetkomen met een goed product of een goede technologie, heb je een grote kans dat je daar een economisch succes van kunt maken. Minister Lieten stelt dat zij ook zal bekijken hoe we in dat verband ook verder kunnen gaan met groene energie en cleantech.

In de samenleving bestaat de behoefte om rond ‘social innovation’ te werken. Er moet wel zorgvuldig worden omgesprongen met dat containerbegrip. Daarom zegt de minister de tijd te hebben genomen om, samen met het werkveld, dat begrip verder te definiëren en te verfijnen. Zij wil zich voor wat betreft sociale innovatie niet in een avontuur lanceren. Zij wil de tijd nemen om zich goed voor te bereiden. Dat is gebeurd met een zeer participatief proces met vele partners in de samenleving. Nu moet dat worden afgerond en moet er een consensus in de regering worden bereikt. Minister Lieten zegt bereid te zijn dit dan te komen toelichten en daarover te debatteren. Zij hoopt tegen het eind van het jaar een call te kunnen lanceren.

Minister Lieten is het eens met de heren Diependaele en Bothuyne voor wat betreft de economische uitdagingen. Dat debat is al een paar keer gevoerd, zegt zij, ook in de plenaire vergadering, onder meer over het Nieuw Industrieel Beleid. Minister Lieten waarschuwt ervoor om daarbij niet in clichés of zwart-wittestellingen te vervallen. Vanuit de prioriteiten van haar bevoegdheid schetst zij haar visie.

Volgens minister Lieten verliest onze maakindustrie door de globalisering niet sneller terrein dan die in onze buurlanden. De voorbije vijftig en zeker de voorbije twintig jaar, vanaf het ogenblik dat de globalisering zich versneld heeft doorgezet, hebben de overheden geprobeerd om competitief te blijven door sterk te focussen op de kostenstructuur. Wij hebben veel kapitaalmiddelen ter beschikking gesteld om te investeren in specialisaties, technologieën en automatisering, aldus minister Lieten. Daardoor zijn onze bedrijven de voorbije twintig, dertig jaar voor een deel competitief kunnen blijven. Daarin spelen volgens minister Lieten verschillende kosten een belangrijke rol: uiteraard de arbeids- en loonkosten maar ook de energiekosten en de mobiliteitskosten. Nu zien we dat we enkel daarmee onze competitiviteit niet zullen kunnen behouden. We hebben de efficiëntste werknemers ter wereld, maar we stoten op de grenzen van de efficiëntie: we hebben ook de grootste stressfactoren, burn-outs en dergelijke. Flanders Synergy werkt op die elementen: wat zijn de nieuwe concepten van arbeidsorganisatie om de motivatie van de mensen overeind te kunnen houden in de zeer competitieve omgeving waarin ze moeten werken?

De minister stelt dat we, door te sterk te focussen op de kosten, op een paar andere elementen zwak scoren. We scoren zwak in de export van hoogtechnologische technologieën, processen en materialen. We scoren ook zwak omdat we te veel exporteren naar onze tra-

ditionele buurlanden, terwijl de markt de hele wereld is geworden. Er zijn volgens minister Lieten heel veel opportuniteiten in andere landen, onder meer in de BRIC-landen. Onze bedrijven hebben de weg daarheen nog niet altijd gevonden om onze producten daar op de markt te brengen. Volgens de minister probeert minister-president Peeters onze bedrijven daarin te ondersteunen en steekt hij daar, samen met de werkgeversorganisaties, heel veel middelen en energie in.

Vlaanderen scoort ook zwak doordat we te veel focussen op het goedkoper maken van de bestaande productie, in plaats van op het op de markt brengen van nieuwe producten en nieuwe diensten. Minister Lieten zegt dat het daar gaat over kennisuitwisseling en absorptiecapaciteit, over de kloof die ontstaat tussen enerzijds kennis, waarin we internationaal zeer goed scoren, en anderzijds onze bedrijven en kmo's. Als we onze competitiviteit willen verhogen, moeten we op die weg blijven voortgaan. We moeten onze bedrijven exporteren en een bredere wereld helpen opzoeken. We moeten die kennisoverdracht organiseren.

Volgens de minister merkt mevrouw Ceysens terecht op dat dit vaak te maken heeft met kapitaal en het juiste moment. Met de PMV, het TINA-Fonds en het SOFI moet die afweging worden gemaakt. Dit mag niet te offensief gebeuren, dat brengt te veel risico's mee, maar ook niet te defensief want dan zijn die instrumenten niet meer dan een bank.

Om nieuwe innovatieve concepten op de markt te brengen, moeten de bedrijven veel meer gaan samenwerken. De projecten die de hele sector zouden vooruithelpen, zijn meestal moeilijk te financieren. Daar moet de overheid zeker haar rol spelen. Ze moet zowel de deal als de financiering vooruithelpen, dat doet het TINA-Fonds. Dat komt nu goed op gang.

Er worden nog te weinig spin-offs vanuit onze kennisinstellingen omgezet. Sommige universiteiten, zoals de KU Leuven, hebben de voorbije jaren ter zake goed werk verzet. De KU Leuven heeft een goede kennismethodiek en knowhow ontwikkeld. De andere universiteiten zitten nog niet op hetzelfde niveau. Dat werd eerst uitgetoetst bij de SOC's. De minister heeft beslist om dat met SOFI-middelen uit te breiden naar de andere universiteiten.

De SOFI-middelen zijn heel 'early stage', zoals men de eerste keer geld ophaalt bij familie en burens. Hier doet de overheid mee. Dat is hoog risico. De opportuniteitsafweging gebeurt daar nog meestal vooral aan de wetenschappelijke kant. Als de wetenschappers een innovatie doen, vragen ze om meer geld om het idee uit te werken. SOFI financiert deze ideeën. De selectie van de projecten gebeurt door de wetenschappers. Als ze een stap verder gaan en een tweede keer geld moeten ophalen, zullen de financieel analisten meer aan bod komen. Zij zullen naar het businessplan en de marktanalyse vragen. Dat zal dan meer doorwegen en dan komt men bij de meer klassieke instrumenten zoals de PMV en de LRM.

Uit alle programma's blijkt dat de kmo's te weinig worden bereikt. De minister heeft daarom aan de innovatiecentra en Flanders DC gevraagd om bijkomende acties uit te werken voor de kmo's. Het moeten proactieve acties zijn, in plaats van af te wachten. Er zal extra informatieverstrekking nodig zijn, maar ook coaching op maat. Zowel de innovatiecentra als Flanders DC hebben op dat vlak competenties. De minister heeft hen gevraagd om samen te werken. Ze zijn daar volop mee bezig. Ze hebben al een eerste rapportage aan de minister bezorgd.

Daarnaast is aan het IWT gevraagd om zijn instrumentarium aan te passen. Het IWT is daar bijna mee klaar. Het gaat zijn subsidies en financiële instrumenten meer segmenteren naar de verschillende soorten bedrijven en naar de fases waarin bedrijven al dan niet ervaring hebben met de kenniswereld en het instrumentarium. Men moet gedifferentieerd

werken, want er zijn kmo's die nog nooit een innovatietraject hebben ingediend. Die moeten op een andere manier worden begeleid dan bijvoorbeeld de farmabedrijven die de weg heel goed kennen, en die dossiers kunnen voorbereiden en indienen. Het IWT is daar bijna mee klaar. De minister verwacht dat de nieuwe aanpak en strategie binnenkort worden goedgekeurd door de raad van bestuur.

De minister verwacht dat we er dan nog niet zijn. We moeten ons ook baseren op de ervaringen van de bedrijfs wereld zelf. Er moet blijvend worden gezocht naar manieren om meer impact te realiseren en meer resultaat te boeken bij de kmo's. De minister is bereid om te luisteren naar de suggesties van de leden, zij hebben immers veel ervaring in het werkveld.

Ook voor de minister is het innovatieve aanbesteden een constante frustratie. Aan het IWT werd gevraagd om dat te evalueren. Men is tot een mix van maatregelen gekomen, maar die zijn moeilijk omdat er tegengestelde waarden heersen. De wet op de overheidsopdrachten strekt ertoe dat elk bedrijf evenveel kansen krijgt. De doelstelling om elk bedrijf evenveel kansen te geven is echter tegengesteld aan de doelstelling om een bedrijf dat iets nieuws wil aanleveren aan de overheid ook een kans te geven. Dat botst permanent in de procedureslag omdat de instanties die ons controleren en de wetmatigheidstoets de wet op de overheidsopdrachten doen naleven. Er is een heel juridisch prudentium uitgewerkt. Zowel de Raad van State als de Inspectie van Financiën zitten heel de tijd in dat kader. Vlaanderen zal er alleen maar uitgeraken als het een drastische zijlijn kan doen. Iedereen krijgt evenveel kansen, maar dat principe zal op een andere manier moeten worden ingevuld.

In Amerika en andere landen met grote defensiebudgetten ligt dat anders. Dat zijn aparte trajecten. Die hebben andere mogelijkheden. Vlaanderen probeert binnen een bestaande structuur en het bestaande regelgevend kader te werken. Het regelgevend kader is niet te beperkt, eerder te uitgebreid en daardoor beperkend. De minister heeft aan het IWT gevraagd om vernieuwende concepten uit te werken, anders zal het onvoldoende impact hebben. Iedereen weet dat het voor de bedrijven een belangrijk voordeel is als ze nieuwe producten kunnen leveren. De minister probeert bedrijven mee te nemen in innovatietrajecten. Het is belangrijk dat ze op hun thuismarkt voor een eerste keer kunnen leveren. Het is een belangrijke referentie. Het moet echter nog steeds gebeuren via verschillende structuren, die niet altijd even goed werken.

Minister Lieten deelt mee dat het besteed budget van SOFI nu 4 à 5 miljoen euro bedraagt. Er zijn twee projecten voor 'life sciences' goedgekeurd, drie in de ICT-sector en één voor medische beeldvorming. Er zijn ook acht incubatiedossiers, met kleinere bedragen, goedgekeurd. Er zijn extra middelen om de scopeverbreding ten aanzien van de universiteiten en hogescholen mogelijk te maken. De minister kan niet voorspellen of het geld allemaal opgebruikt zal zijn in 2013, dat hangt af van hoe de projecten zich aandienen en goedgekeurd geraken.

De kapitaalmiddelen zijn niet recurrent. De minister heeft binnen de budgettaire context geprobeerd om het groeitraject maximaal te behouden, maar het is niet volledig gelukt zoals gepland.

De minister licht toe dat het bij IWT over betaalkredieten gaat, ze blijven dus altijd bij IWT zitten. Als de middelen een jaar niet worden gebruikt, worden ze overgedragen. Ze verzekert dat tot nu toe in deze legislatuur alle budgetten voor innovatie en wetenschappelijk onderzoek voor 100 percent werden vastgelegd op het einde van het jaar. Het is altijd een beetje passen en meten om de dossiers formeel in orde te krijgen, maar tot nu toe is het nog nooit gebeurd dat geld niet besteed of niet vastgelegd werd.

'Smart Specialisation' gaat volgens de minister over heel interessante trajecten. Het zou interessant zijn dat de commissie een tussentijds verslag door de mensen zelf laat toelich-

ten. ‘Smart Specialisation’ is een containerbegrip, het zou goed zijn om te zien hoe het in bepaalde sectoren in de praktijk kan worden omgezet. Ze zal navraag doen naar de timing voor het tussentijds rapport.

De octrooiportefeuille van de universiteiten van 60 percent is internationaal gezien niet slecht. In verband met de andere 40 percent moet er rekening mee worden gehouden dat er vaak octrooien worden genomen die niet omzetbaar zijn in economische producten of diensten. Het is een afweging die telkens weer moet worden gemaakt. De aandacht wordt nu veel meer besteed aan spin-offs en aan de professionaliteit van de verschillende universiteiten en hogescholen om zich te organiseren om technologie en wetenschappelijk onderzoek in de samenleving te brengen. Er zijn goede voorbeelden waar inspiratie uit wordt geput. Het gevolg zal een nog veel grotere ‘turn out’ zijn in nieuwe bedrijven en meer samenwerking waardoor de kennis in de samenleving wordt gebracht en er een economische meerwaarde wordt georganiseerd.

De outputmonitoring is niet gemakkelijk, er wordt volop aan gewerkt. De minister verwacht er een rapport over vanuit het departement. Het zal zeker discussiepunten bevatten en de minister is bereid om, als het er is, erover met de commissie in debat te gaan om te horen welke prioriteiten naar voren worden geschoven en welke indicatoren moeten worden meegenomen.

De minister heeft de afgelopen jaren veel ingezet op de samenwerking in het interministerieel comité, dat in het begin van de legislatuur een eerder slapend bestaan kende. De verschillende administraties hebben elkaar gevonden en nu is er een heel goede samenwerking met de interministeriële economische commissie die federaal bevoegd is en zijn er aanspreekpunten om alle Europese en internationale programma’s samen te bekijken en de standpunten op elkaar af te stemmen. Het is niet de federale overheid die een standpunt bepaalt, het gebeurt samen. Er werden protocols over opgemaakt en die werden onlangs goedgekeurd door het interministerieel comité. Het begint te lopen. De minister is bereid om daar later meer gedetailleerde informatie over te verstrekken.

De heer *Lode Vereeck* wil nog enkele vragen beantwoord zien. Vlaanderen staat nog ver af van de ambitie om een innovatieve topregio te worden, stelt hij. De recentste studie van het Planbureau bevestigt dat. Dat is in belangrijke mate te wijten aan het feit dat ook de benchmarklanden niet stilzitten. De spreker heeft ook het idee dat Vlaanderen op heel veel domeinen tegelijk bezig is. Hij ondersteunt de meeste punten uit de zes lijnen die de minister heeft uitgezet in antwoord op het rapport-Soete, alleen zijn een aantal elementen nog onvoldoende uitgewerkt. Op drie punten moet de minister nog een tandje bijsteken, aldus de heer Vereeck.

Het eerste punt betreft de innovatiebetrokkenheid van de kmo’s. De minister geeft in haar beleidsbrief aan dat de provinciale innovatiecentra een cruciale rol moeten spelen. De heer Vereeck stipt aan dat daar de afgelopen jaren drie mensen zijn moeten vertrekken wegens besparingen. De minister heeft getracht dat te compenseren door daar via Flanders’ Care weer twee mensen voor ter beschikking te stellen. Een externe studie toonde aan dat die provinciale centra hun rol spelen. Eerder bleek ook al dat ondernemers erg tevreden zijn over de ondersteuning die ze krijgen. Er was in die externe studie echter ook sprake van een meer proactieve houding van de centra. De heer Vereeck sprak recent met een ondernemer die hij zelf naar zo’n centrum had gestuurd. De ondernemer was immers niet op de hoogte van die werking. Achteraf bevestigde hij wel dat hij heel veel aan die ondersteuning had. De heer Vereeck wil daarom van de minister weten of er in het komende anderhalf jaar nog initiatieven komen in functie van een proactievare houding van de provinciale innovatiecentra, en of ze mogelijkheden ziet om bijkomende budgetten te verwerven voor die centra.

Een tweede element dat de heer Vereeck nog onder de aandacht wil brengen, heeft te maken met de structuren. Het tweede rapport-Soete sprak, net als het eerste, over te veel fragmentatie. Er zijn intussen nog structuren bijgekomen, zoals i-Cleantech en het Vlaams Energiebedrijf. De minister had bij aanvang van de legislatuur ook aangekondigd dat ze een aantal structuren zou consolideren, zoals het VIL en het VIM. De heer Vereeck stelt vast dat daar voorlopig nog niet veel meer is gebeurd dan dat een vertegenwoordiger van de ene competentiepool in de raad van bestuur van de andere zit. Ook experts zeggen dat er veel overlap is. Hij leest in de beleidsbrief opnieuw dat zal worden gekeken naar meer synergie tussen het VIM en het VIL. Wat moet daar precies onder worden verstaan? Gaat dat nog een stapje verder dan het wederzijds afvaardigen van een vertegenwoordiger in de raad van bestuur? Behoort de consolidatie alsnog tot de mogelijkheden?

De idee van een uitdovingsclausule in een van de actielijnen van de minister vindt de heer Vereeck een interessante piste. Op basis van de opmerkingen die experts maken over sommige competentiepolen, vraagt hij of de minister overweegt om die uitdovingsclausule ook toe te passen op sommige van die competentiepolen.

Een derde punt heeft te maken met het budget en het halen van de 1 percentnorm, eerst tegen 2014, dan tegen 2020. Er is een meerjarentraject vastgelegd door de VRWI, gelijkmatig gespreid vanaf nu tot 2020. Daarin wordt elk jaar in een stijging van ongeveer 170 miljoen euro voorzien om dan tegen 2020 de 1 percentnorm te halen. Het bbp daalt en in die zin wordt die norm ook gehaald door een status quo naar voren te schuiven.

De heer Vereeck verwijst hierbij naar het antwoord op een schriftelijke vraag waarin minister Lieten stelde dat ze de komende jaren het budget met 70 miljoen euro zou verhogen en dus niet met 170 miljoen euro. Zij noemde dat het minimale traject. In de begrotingsopmaak 2013 ziet de heer Vereeck 20 miljoen euro extra voor O&O en 12,5 miljoen euro voor onderzoek in hoger onderwijs. Dat is in totaal 32,5 miljoen euro recurrent. Dat is de helft van het traject dat de minister minimaal heeft genoemd en amper een kwart van een traject om de 1 percentnorm in het vizier te houden. Hoe evalueert de minister dat? Welke mogelijkheden zijn er nog volgens de minister? Voor zijn fractie is de 1 percentnorm geen fetisj, omdat het een inputnorm is terwijl een outputnorm, toegevoegde waarde en tewerkstelling veel belangrijker zijn. Het gaat echter wel om uitspraken van de minister in beleidsbrieven en in antwoorden op schriftelijke vragen.

De heer Vereeck besluit met enkele punctuele opmerkingen. Het indienen van het IWT-dossier is administratief zeer complex en een groot struikelblok voor kmo's. Een recente studie van UNIZO heeft daar nog eens op gewezen. Het tweede rapport-Soete pleit voor segmentering van al die instrumenten op basis van de innovatiegraad van de onderneming. Het pleit bijvoorbeeld voor een korte eenvoudige procedure voor minder complexe en beperkte IWT-dossiers van bedrijven die hun allereerste innovatiestappen zetten, een soort laagdrempelig innovatie-instrument dus. 80 procent van de O&O-steun gaat naar grote bedrijven en slechts 20 procent naar kmo's. De heer Vereeck vindt dat een interessante piste. Komt er een nieuw laagdrempelig instrument voor kmo's? Hij geeft toe dat deze vraag tegenstrijdig is met zijn vraag naar minder instrumenten.

De minister spreekt over de hervorming van O&O-bedrijfsprojecten. Het IWT is bezig met een strategische oefening. De heer Vereeck vraagt wat de timing hiervan is. Wanneer valt er een beslissing en kan dit in de praktijk worden gebracht? Heeft de minister al zicht op de krachtlijnen van de bedoelde hervorming?

Er is nog de discussie over het begrip innovatie. In het rapport-Soete wordt vaak verwezen naar de definitie waarbij wordt gepleit om niet alleen te kijken naar technologische innovatie maar ook naar andere vormen ervan. In actielijn 6 van de minister wordt gesproken over sociale innovatie. Dat lijkt volgens de heer Vereeck niet wat het rapport-Soete bedoelt. Het rapport kijkt vooral naar nieuwe businessmodellen en nieuwe productieproces-

sen. Het lid wil graag weten hoe er concreet vorm zal worden gegeven aan de uitbreiding van het innovatiebegrip. Zal dat aan bod komen bij de hervorming van de O&O-steun aan bedrijven? Hoe wordt die aanbeveling vertaald in het hele beleid?

De heer *Frank Creyelman* heeft een bijkomende vraag omtrent de wetenschapspopularisering en de communicatie bij kansengroepen en allochtonen. De minister heeft daar een paar jaar geleden in de beleidsbrief al gewag van gemaakt. Op pagina 29 van de beleidsbrief 2013 zijn er specifieke actiepunten inzake gelijke kansen, waarbij aandacht wordt geschonken aan vrouwen en kansengroepen om een verhoogde betrokkenheid te verkrijgen bij wetenschap, technologie en innovatie. Hij vraagt of de minister daar cijfers over heeft. De minister trekt er elk jaar geld voor uit, maar levert dat ook concrete resultaten op? Hoe zal de minister die kansgroepen meer proberen te betrekken bij het innovatie- en wetenschapsbeleid?

De heer Creyelman vraagt wanneer het innovatie-instrumentarium in navolging van de rapporten-Soete eindelijk zal worden vereenvoudigd. Het werd een paar jaar geleden beloofd in de beleidsbrief. Welke vorderingen werden er intussen gemaakt? De beleidsbrief bevat geen concrete voorstellen.

In 2011 was er heel wat commotie rond i-Cleantech. De Inspectie van Financiën noemde het instituut in een rapport ‘nutteloos’ en verweet de minister gesubsidieerde jobcreatie. Volgens de heer Creyelman kunnen de taken van de nieuwe vzw perfect worden uitgevoerd door bestaande instellingen zoals het IWT en VITO. Er werd een subsidieaanvraag ingediend en een algemeen directeur benoemd. De heer Creyelman wil graag weten hoeveel subsidie deze vzw vroeg aan de Vlaamse Regering.

Minister *Ingrid Lieten* beaamt de uitspraak van de heer Vereeck dat de Vlaamse kmo's te weinig innoveren en te weinig innoverende producten en diensten op de markt brengen en exporteren. Alle parameters bevestigen dat. Onze kmo's vinden niet altijd de weg naar het instrumentarium. De minister heeft dat dan ook als een belangrijke doelstelling naar voren geschoven. Ze herhaalt dat er op haar vraag een constructief overleg is geweest met alle innovatiecentra, Flanders DC en het IWT. Er is gezocht naar manieren om het beleid proactiever te vertalen naar de kmo's. De denkoefeningen zijn volop bezig. De minister probeert zo snel mogelijk met een concreet voorstel naar de regering te stappen. Er wordt verder gebouwd op de ervaring van de bestaande partners zoals de innovatiecentra, Flanders DC en het IWT. Ze hoopt daar verder werk van te kunnen maken.

De vraag over de segmentering sluit daar een beetje bij aan. Het rapport-Soete stelt voor dat we de instrumenten diversifiëren. De minister herhaalt dat het instrumentarium nu ‘one size fits all’ is. De klanten zijn nochtans heel divers. Er zijn bedrijven en kmo's die nooit een dossier indienen, die de weg niet kennen en eigenlijk vanaf nul moeten beginnen. Helemaal aan de andere kant staan de grote bedrijven die heel veel innoveren, bijvoorbeeld de farmabedrijven die goed de weg kennen en een hoge succesratio hebben in hun aanvraagdossiers. Er zijn ook nog bedrijven die ertussenin zitten en nog niet goed innoveren.

De denkoefening met het IWT gaat eigenlijk over een betere organisatie van de frontoffice, meer op maat van de verschillende doelgroepen. Dan moet er niets veranderen aan de backoffice. Er moeten geen aparte structuren bijkomen. Het is de bedoeling om de frontoffice te segmenteren. De minister hoopt dat de denkoefening snel kan worden afgerond. Het gaat om de aanpak van O&O binnen het IWT en dan vooral gericht op de bedrijven. Het is niet de bedoeling om de rest van het programma te hervormen.

Het IWT zoekt naar een verbreding. De minister heeft daartoe al initiatieven genomen, bijvoorbeeld de zorginnovatie. Zij wil niet alleen inzetten op technologische, maar ook op structurele procesmatige en maatschappelijke vernieuwingen. Er moet een begrippen-

kader, definities en evaluatie-instrumenten worden ontwikkeld. Ook daaraan werkt het IWT volop. De proeftuinen zijn ook een manier om de verbreding te bewerkstelligen. De komende weken en maanden volgt daarover meer nieuws.

Het rapport-Soete doet een aanbeveling over de uitdovingsclausule. Minister Lieten vindt dat die clausule al grotendeels is geïmplementeerd op twee manieren. De eerste manier bestond al en is versterkt. Iedere competentiepool wordt namelijk voor beperkte duur erkend en krijgt voor vijf of zes jaar een financiering. Dan moet er een nieuwe aanvraag worden ingediend. Eerst wordt het oude dossier geëvalueerd door een extern en onafhankelijk panel. Er gebeurt een opportuniteitsafweging en een maatschappelijke evaluatie.

De tweede manier is de beperking bij de erkenning van een competentiepool. De pool krijgt niet meer alle onderzoeksmiddelen; een deel wordt gereserveerd bij het IWT. Ze krijgen een beperkte financiering die de basiswerking mogelijk maakt. Alle middelen worden met een projectaanvraag bij het IWT verkregen. Er is geen automatisch infuus.

Er is afgesproken dat men nog dit jaar met alle aanbevelingen van het rapport-Soete aan de slag gaat. Kunnen ze nog worden verdiept? Dat wordt verder bekeken samen met het innovatielandschap.

De minister heeft aan de VRWI gevraagd om langetermijnstrategieagenda's te maken aangezien de innovatieknooppunten erkend zijn. De competentiepolen moeten ervoor zorgen dat het landschap volledig wordt afgedekt en dat de overlappingsen eruit worden gehaald. Duurzame mobiliteit is een belangrijk innovatieknooppunt. Minister Lieten wil de samenwerking tussen de spelers op dit domein, VIM, VIL en Flanders' DRIVE coachen en stimuleren. De partners zien meer en meer de meerwaarde van samenwerking in. Men moet goed voor ogen houden dat die competentiepolen geen administraties zijn en dat de minister er niet de baas van is. Het zijn initiatieven die van onderuit groeien en waarbij dus ook van onderuit het besef moet komen dat men een beter resultaat zal bereiken door samen te werken.

Bij de Septemberverklaring heeft de minister-president al uitdrukkelijk gezegd dat er een serieuze krimp in de groei is en dat de Vlaamse Regering een moeilijke budgetoefening heeft gedaan. Er zijn overal besparingen doorgevoerd, maar toch zijn er positieve keuzes gemaakt, onder meer voor de sociale sector maar ook voor het verhogen van het budget van innovatie. Er zijn extra recurrente middelen voor 32,5 miljoen euro bestemd voor de integratie van het hoger onderwijs, voor het BOF, voor het FWO, voor Hercules en voor het IWT. Daarnaast zijn er kapitaalmiddelen voor 10 miljoen euro vrijgemaakt om het SOFI uit te breiden naar de universiteit en voor 20 miljoen euro voor de transformatie van het IMEC. Die middelen tellen mee om aan de 1 percentnorm te geraken, maar het zijn wel eenmalige middelen.

Er is een beleidsnota over wetenschapscommunicatie, waarin ook de verschillende doelgroepen zijn opgenomen. Er is een marketing- en communicatieplan 'Richting Morgen' opgesteld. De minister probeert om alle partners die ervaring hebben opgebouwd in wetenschapscommunicatie te laten inschrijven in het marketing- en communicatieplan waarin dus de verschillende doelgroepen zijn opgenomen. De doelgroep 'meisjes' is een belangrijke doelgroep. Met deze doelgroep worden nog altijd te weinig resultaten bereikt, zowel in de technologische richtingen als in wetenschappelijke carrières. De minister heeft aan de universiteiten gevraagd om in alle commissies en raden te zorgen voor een duidelijke gendervertegenwoordiging door een combinatie van maatregelen. Ook de doelgroep 'allochtonen' stoot nog te weinig door naar het hoger onderwijs. Er moeten extra inspanningen worden geleverd, wat sommige hogescholen en universiteiten nu al doen. Er zijn naast de toegewezen middelen geen extra middelen voor wetenschapscommunicatie. De minister wil ook hier de verschillende partners laten samenwerken om een beter resultaat te verkrijgen.

Er zijn al heel wat instrumenten structureel hervormd. In Vlaanderen wordt het innovatie-instrumentarium heel goed bottom-up gebruikt. De minister bepaalt een kader, lanceert een call, en dan kan men van onderuit consortia vormen die zich willen engageren voor innovatie. Het goede samenspel van voldoende middelen, strategie en initiatieven die van onderuit groeien, vermijdt dat er bureaucratieën worden gecreëerd of dat er geen draagvlak is.

Minister Lieten wijst erop dat ondertussen wel al een en ander is gebeurd. Er wordt geprobeerd de efficiëntiegraad en de impact van de toegewezen middelen te verhogen. De lichte structuren en betere benchmarks moeten hiervoor zorgen. Ook wordt elk project door het IWT en door onafhankelijke deskundigen beter getoetst. Het is de bedoeling het hokjesdenken te overstijgen. Voor elk afzonderlijk project wordt nagegaan of de juiste partners aan boord zijn gebracht, of de juiste mensen bij de universiteiten zijn gehaald en of de juiste bedrijven hieraan meewerken om een meerwaarde te creëren. Op die manier wordt nagegaan of elk project qua strategie en doelstellingen voldoende grensverleggend is en uitzicht op voldoende impact op de economie en op de samenleving heeft. Aangezien nu ook het IWT voor die toetsing instaat, is de minister van mening dat toch al heel wat is gebeurd.

Minister Lieten wijst erop dat iedereen de start van vzw i-Cleantech heeft kunnen volgen. Volgens haar is de werking succesvol en met zeer weinig middelen gestart. Het ingediende dossier bevindt zich momenteel nog bij het IWT. De Vlaamse Regering moet zich nog over de financiering uitspreken. Iets meer dan een maand geleden heeft in Oostende een plechtige vergadering plaatsgevonden. Alle gouverneurs hebben de doelstellingen onderschreven en zullen de regionale antennes mee vorm kunnen geven. Er was toen ook heel wat belangstelling van bedrijven die in de sector van de schone technologie actief zijn. De zaak begint op gang te komen. I-Cleantech moet sowieso de kanalen van het IWT doorlopen om financiering te kunnen krijgen. De vzw moet op dat vlak alle stappen zetten. Dat is momenteel volop aan de gang.

De heer *Lode Vereeck* zegt dat hij pas overtuigd zal zijn van de effectiviteit van de uitdovingsclausule zodra de minister of haar opvolger dit instrument voor het eerst eens zal gebruiken. Hij zegt dat hij de organisatie van het Duits wetenschappelijk institutioneel kader gedurende jaren heeft bestudeerd. In Duitsland worden Max Planck-instituten opgericht, maar zodra ze niet langer aan de maatschappelijke behoeften voldoen, worden ze ook weer gesloten. Een sluiting is vaak het gevolg van het overlijden van de trekker. Indien de intellectuele trekker, in dit geval vaak het intellectueel genie waarrond het instituut wordt opgebouwd, overlijdt en indien er geen opvolger van gelijkwaardige kwaliteit beschikbaar is, doet het instituut de boeken dicht. Het gaat hier om zeer moeilijke, maar ook moedige beslissingen. De heer Vereeck hoopt dat deze maatregel ooit eens zal worden toegepast. Pas dan zal immers blijken hoe effectief de maatregel is.

Wat de besparingen betreft, is de heer Vereeck het eens met de minister. De budgettaire omstandigheden zijn zeer moeilijk. Als oppositielid wijst de heer Vereeck erop dat zijn partij allicht andere keuzes zou hebben gemaakt.

Met betrekking tot de belangrijkste vragen en antwoorden over de hervormingen ten aanzien van kmo's en van een aantal instrumenten heeft de minister verwezen naar het lopende overleg binnen het IWT. Blijkbaar zal daar binnenkort nieuws te rapen vallen. De heer Vereeck steunt de minister, maar roept haar op zich te haasten.

Minister *Ingrid Lieten* wil nog even op het eerste punt van de heer Vereeck reageren. Hij heeft in verband met de uitdovingsclausules naar de Duitse Max Planck-instituten verwezen. Het moet echter duidelijk zijn waarover het precies gaat. Het kan immers om innovatiemiddelen of om middelen voor fundamenteel onderzoek gaan. Voor het fundamenteel

onderzoek verstrekt de Vlaamse overheid budgetten aan de universiteiten. De universiteiten kunnen vervolgens hun eigen strategische keuzes maken en zelf beslissen hoe ze die middelen besteden. Veel universiteiten kennen de problematiek. Op een bepaald ogenblik is een heel sterke onderzoeks cel uitgebouwd. Die cel wordt getrokken door iemand met veel knowhow en capaciteiten. Indien de opvolging niet voldoende wordt georganiseerd, loopt de universiteit het risico dat heel de cel na het vertrek van de initiële trekker enigszins in elkaar zakt. De universiteiten krijgen financiering en moeten bepaalde verplichtingen inzake excellentie nakomen. Ze moeten de indicatoren met betrekking tot publicaties en dergelijke volgen. De universiteiten nemen dan ook soms de beslissing te heroriënteren. De minister ondersteunt de universiteiten op dit vlak.

2.2. *Economisch overheidsinstrumentarium*

De heer *Lode Vereeck* stelt dat de beleidsbrief hem enigszins heeft verrast en ontgoocheld. De beleidsbrief bevat in feite enkel een overzicht van wat reeds is gedaan en van welke acties in de loop van het lopende jaar op stapel zijn gezet. Wat het economisch overheidsinstrumentarium betreft, vormt de beleidsbrief enkel een overzicht en een beschrijving van de bestaande fondsen en instrumenten en informatie over wanneer ze zijn opgericht of wie de doelgroep is. Al deze informatie is ook in andere documenten terug te vinden. Op enkele kleinigheden na, ziet de heer Vereeck weinig meerwaarde in deze beleidsbrief. Volgens hem had de beleidsbrief moeten verklaren door middel van welke aanpak de minister de instrumenten beter wil inzetten. Niet alle instrumenten blijken immers even succesvol. Sommige instrumenten lossen de verwachtingen met betrekking tot de aanwending niet in.

Ter illustratie verwijst de heer Vereeck naar het Vlaams Innovatiefonds. Uit antwoorden die de minister al eerder heeft gegeven, blijkt dat het investeringsritme vrij laag ligt. Volgens de heer Vereeck zijn er in 2011 slechts twee dossiers goedgekeurd en in 2010 drie dossiers. De laatste jaren werden er 80 à 90 aanvragen ingediend, en werd er gemikt op een investeringsritme van 5 miljoen euro per jaar. In 2010 was dat 2,7 miljoen euro en in 2011 was het 2,6 miljoen euro. Hij weet dat dit uiteraard met de crisis te maken heeft, maar anderzijds vindt hij het vreemd dat er zo weinig beroep wordt gedaan op Vinnof: er wordt tenslotte telkens verwezen naar een tekort aan risicokapitaal in Vlaanderen. Het bankenplan van de minister-president gaat hier toch ook over. Het is duidelijk dat er iets niet klopt bij Vinnof als men dat bekijkt vanuit het perspectief van het tekort aan risicokapitaal.

Hij geeft een gelijkaardig voorbeeld met het Fonds Vlaanderen Internationaal, conceptueel een goed instrument, maar relatief weinig succesvol, terwijl aan de basis van deze oprichting een duidelijk gekwantificeerd marktfalen lag. Het was aantoonbaar dat er een probleem was met de financiering van buitenlandse expansie. Volgens de heer Vereeck komt dit niet aan bod in de beleidsbrief, terwijl hij vindt dat het een probleem is dat toch al een aantal keren aan bod is gekomen in de commissie Economie, en waarvan hij denkt dat het een van de speerpunten moet zijn.

Hoe komt het dat sommige van de instrumenten die conceptueel wel een antwoord bieden op de behoeften zo weinig succesvol zijn? Hij vraagt de minister of ze dit probleem erkent, en waarom dit niet is opgenomen in de beleidsbrief, en of ze nog van plan is om acties te koppelen aan het gebruik van de instrumenten.

De heer Vereeck heeft het ook over de participaties, en de schuldfinanciering van 100 miljoen euro. Hij heeft geen probleem met de participaties, maar wel met de schuldfinanciering. Het gaat toch wel om erg risicovolle investeringen. Hij wijst opnieuw op de cijfers van het Vinnof die hij heeft gekregen van de minister, er werden al zeven participaties verkocht, en slechts twee participaties boden een meerwaarde, twee een minwaarde en drie zijn er volledig afgeschreven. Het gaat om zeven participaties met een initiële waarde

van 2,5 miljoen euro, waar na verkoop slechts 566.000 euro van overbleef. Hij beseft dat het eigen is aan risicokapitaal dat sommige van die participaties floppen, en dat de winst dient te komen van een beperkt aantal succesverhalen. In die zin is het misschien nog wat vroeg om Vinnof te evalueren, maar hij merkt wel op dat van de 20 miljoen euro die werd geïnvesteerd in zaakkapitaal er ondertussen al 2 miljoen euro verloren is gegaan. Volgens de spreker illustreert dit het zeer hoge risicokarakter, en daarom vindt hij het onverstandig dat de Vlaamse Regering voor honderden miljoenen euro's aan dergelijke participaties is aangegaan, participaties die geen garantie geven op het terugbetalen van onze schuld. Hij verwijst naar Wallonië waar dergelijke participaties gefinancierd worden door éénmalige inkomsten: toevalstreffers die aangewend worden om dergelijke risicovolle acties te ondernemen. Het is zoals een kleine belegger die alleen moet investeren met geld dat hij kan missen.

Hij heeft gelezen dat er een nieuw initiatief komt: de VPM, de PMV en de LRM zullen samen onderzoeken of er initiatieven mogelijk zijn om de equity gap – de kloof die er bestaat voor starters en jonge ondernemingen om aan kapitaal te geraken – weg te werken voor starters en jonge, innovatieve ondernemingen. Hij is zeer verbaasd dat te lezen, want er is al een fonds in het leven geroepen specifiek voor innovatieve starters, namelijk Vinnof. Vinnof werd gecreëerd omdat vastgesteld werd dat ARKimedes I onvoldoende inspeelde op de doelgroep van de jonge, innovatieve starters. Er zijn ook andere initiatieven zoals de Winwinlening. Hij vraagt de minister of ze de rol van de VPM, de PMV en de LRM in dat nieuwe initiatief kan toelichten: waar mikt dit fonds zich op, is het een nieuw fonds, en op basis van welke elementen acht de minister het nodig? Tenslotte bestaat Vinnof al. Wil de minister Vinnof opdoeken, of is er een uitdovingsclausule?

Ten slotte is er het Vlaams Energiebedrijf. In antwoord op een schriftelijke vraag van april 2012 gaf de minister aan om te mikken op een operationalisering in het najaar van 2012, en het businessplan was in opmaak. In de beleidsbrief staat echter enkel een overzicht van de data van oprichting, de samenstelling van de raad van bestuur, maar geen bijkomende informatie over de timing. Hij vraagt dan ook naar de timing van dit dossier.

De heer *Robrecht Bothuyne* zegt dat het overheidsinstrumentarium een van de meest onderschatte bevoegdheden is in de Vlaamse Regering. Hij vindt dat het instrumentarium op heel veel vlakken een belangrijke impact heeft. De beleidsbrief bevat volgens hem inderdaad wat weinig informatie over de actuele status van een aantal instrumenten, maar geeft wel een goed overzicht van welke instrumenten momenteel actief zijn, en waar eventueel problemen te detecteren zijn. Kwatongen kunnen beweren dat het een Limburgnota is. Een derde van het aantal pagina's gaat over de LRM, wat misschien een beetje veel is in vergelijking met het belang van het instrumentarium van de PMV.

Het bankenplan is volop in ontwikkeling, en een aantal punten daaruit staan in deze beleidsbrief. Er is de Winwinlening die hervormd is, deze lening is uitgebreid en het is een succes, en de spreker had begrepen dat het de bedoeling was deze lening verder uit te breiden en te versterken. Hij vraagt de minister hoe ze hierover denkt, en of ze nadenkt over het optrekken van het maximumbedrag.

Een aantal instrumenten heeft minder succes zoals Vinnof. De vraag daarbij is of het echt een probleem is dat er maar een paar investeringen per jaar zijn. Verder is er volgens de heer Bothuyne de groenewaarborgregeling die op vraag van de sector tot stand is gekomen en waarvoor er na een jaar geen enkele aanvraag is binnengekomen. De vraag is hoe daaraan zal worden geredigeerd.

Intussen is ARKimedes II op kruissnelheid. De heer Bothuyne vindt het jammer dat er geen cijfers zijn over het aantal investeringen, het verloop daarvan en de impact van de crisis. Hij vraagt zich af of er verschuivingen zijn waaruit kan worden afgeleid dat bedrijven die initieel bij Vinnof zouden terechtkomen, nu bij ARKimedes terechtkomen.

Vroeger was er meermaals sprake van een mogelijke cofinanciering/hefboomwerking ten aanzien van de mogelijkheden die de Europese Investeringsbank biedt. Dat komt nauwelijks terug in de beleidsbrief. Er was sprake van een onderzoek in het kader van het energiebedrijf, in het kader van het TINA-Fonds. De heer Bothuyne vraagt zich af of er nu nog contacten zijn en of er in het kader van de individuele investering vanuit het TINA-Fonds effectief is voorzien in investeringen vanuit de Europese Investeringsbank.

Wat het energiebedrijf betreft, is de heer Bothuyne benieuwd naar de vorderingen. De afspraak is dat het businessplan naar het parlement komt zodra er een ontwerp klaar is.

Het overheidsinstrumentarium heeft een belangrijke impact op heel wat beleidsdomeinen, waaronder het klimaat, aldus de heer Bothuyne. Er is een participatie in twee fondsen die bijna aflopen. De vraag is hoe die investering wordt geëvalueerd, zowel wat het rendement als de eventuele uitbreiding daarvan betreft. Rekening houdend met de keuzes die moeten worden gemaakt voor het klimaatbeleid van de komende jaren, lijkt het de heer Bothuyne niet onbelangrijk om hier een aantal lessen uit te trekken.

Een ander domein waar deze bevoegdheid een potentieel grote impact op heeft, is de wegeninfrastructuur. Er zijn zes projecten gedefinieerd bij de start van de legislatuur om te financieren via Via-Invest. Van drie daarvan is de financiering rond voor een bedrag van 300 miljoen euro. De heer Bothuyne vraagt hoe de minister dit evalueert, hoe zij de projecten in de toekomst wil financieren en volgens welke timing.

Volgens de heer *Matthias Diependaele* zou er jaarlijks 10 miljoen euro in SOFI worden gestopt. Voor 2012 zou er echter nog maar 2 miljoen euro zijn opgevraagd. De heer Diependaele vraagt daar een toelichting bij.

De groene waarborg komt ook voor in de beleidsbrief van de minister-president. Het lijkt de heer Diependaele logisch dat het economisch overheidsinstrumentarium instrumenten bevat om het economisch en innovatief beleid uit te voeren. Het is dan ook net iets moeilijker om in de beleidsbrief Economisch Overheidsinstrumentarium een echte visie en verdere ontwikkeling aan te geven omdat die al is weergegeven in de beleidsbrieven Economie en Innovatie. In de beleidsbrief van de minister-president staat dat er een evaluatie van de groene waarborg is gepland, met het oog op een verhoging van de dealflow, dus om die groene waarborg meer kansen te geven. De heer Diependaele is voor een evaluatie. Wanneer uit die evaluatie blijkt dat het instrument moet worden afgeschaft omdat er geen vraag naar is, dan is dat geen schande. De heer Diependaele wil dan ook dat de optie wordt opgehouden om die groene waarborg al dan niet af te schaffen.

Volgens mevrouw *Patricia Ceysens* zitten er in de beleidsbrief Economie van de minister-president een aantal zaken die zijn gerelateerd aan de beleidsbrief Economisch Overheidsinstrumentarium. Daarin is echter niet veel terug te vinden over bijvoorbeeld de groene waarborg. Anderzijds is er wel het systeem van crowdfunding. De minister-president heeft dat in zijn beleidsbrief opgenomen. Mevrouw Ceysens is dat heel genegen. Het wordt in heel wat sectoren zoals muziek, mode, film enzovoort toegepast. Dit zal volgens mevrouw Ceysens op zijn minst gedeeltelijk worden gelinkt aan een soort Winwinlening. Zij hoopt dat Vlaanderen daarin een voortrekkersrol kan spelen. Zij vraagt hoe minister Lieten daar vanuit het domein van het economisch overheidsinstrumentarium mee omgaat.

Wat de schuldfinanciering betreft, moeten volgens minister *Ingrid Lieten* een aantal zaken gescheiden gehouden worden. Een aantal instrumenten zoals PMV zijn niet geconsolideerd. Op basis van het kapitaal dat daar aanwezig is, kan extra schuldfinanciering worden georganiseerd om die middelen opnieuw in de economie te injecteren. Voorlopig zijn ze niet geconsolideerd en dat biedt extra mogelijkheden. Als dat niet zou gebeuren, zouden er minder middelen zijn. Als alles gefinancierd zou moeten worden vanuit de inkomsten of vanuit de eenmalige inkomsten in de begroting, dan zouden er veel minder middelen

ter beschikking zijn om in de economie te injecteren. Dit is het instrumentarium dat wordt gebruikt. De eenmalige inkomsten die binnen de begroting komen in de normale stromen, worden ook gebruikt om andere investeringsbehoeften, die nog altijd met ‘gewone’ middelen worden betaald, te financieren.

De minister beaamt dat er een permanente discussie is over de instrumenten die worden ingezet door de overheid. Ze worden voortdurend in vraag gesteld. Het doel van het economisch instrumentarium is het opvullen van de gaten die niet worden opgevuld door de vrije markt. Er wordt permanent geëvalueerd of het de juiste instrumenten zijn om die gaten te vullen. De markt evolueert immers steeds en er is sinds de bankencrisis een trend in de richting van een heel defensieve en erg risicoaverse markt. Indien nodig worden de instrumenten dus aangepast.

Een aantal zaken die eerder werden aangehaald, maken voorwerp uit van die evaluatie. Dat is het geval voor de Winwinlening: die werd opgetrokken en werkt sindsdien veel beter. De studie en analyse zijn bezig over de vraag of de lening nog beter zou werken indien de bedragen nogmaals worden opgetrokken, van 100.000 euro naar bijvoorbeeld 200.000 euro. Ook de flexibiliteit van het instrument werd verbeterd. Dit alles heeft geleid tot een verdrievoudiging van het aantal aanvragen.

Een ander instrument, de groene waarborg, werkt niet. Het is een gemeenschappelijk initiatief van de minister-president en minister Lieten. Ze bekijken samen wat er nu mee moet gebeuren. Het is goed om een instrument eens uit te proberen, maar als het niet werkt, dan beantwoordt het niet voldoende aan de vraag van de markt. Een evaluatie is nodig om te bekijken of het instrument nog kan worden bijgestuurd of dat er moet worden beslist dat er vanuit de markt geen behoefte aan is.

De minister heeft aan belangrijke spelers zoals VPM, LRM en PMV gevraagd om vanuit hun kennis van de markt eens te bekijken welke instrumenten ze samen hebben, om te bekijken waar er overlappingen en waar er gaten zijn, en om initiatieven voor te stellen. De vraag om samen te definiëren of er nog nieuwe financieringsmogelijkheden moeten worden uitgewerkt ten aanzien van specifieke doelgroepen en met specifieke voorwaarden, moet in dat kader worden gezien. De minister vindt dit belangrijk. De instrumenten hebben allemaal een andere wordingsgeschiedenis, maar ze komen allemaal op de markt. Het is belangrijk om de samenwerking te implementeren, maar wel rekening houdend met de eigenheid van elk instrument.

Voor vragen over het Fonds Vlaanderen Internationaal verwijst minister Lieten naar de minister-president: hij is er immers verantwoordelijk voor.

De minister beaamt dat Vinnof een heel beperkte dealflow heeft. De middelen zijn eigenlijk bedoeld als heel ‘early stage’ zaaikapitaal. De facto gaat het om de heel vroege fase van dossiers en is het risico nog heel groot. Als de financiële invalshoek te veel meespeelt bij het evalueren van het risico, is het gevolg dat er weinig participaties zijn.

Voor de spin-offs van de SOC's is geprobeerd om met SOFI een ander instrument te creëren. Ook dat is heel ‘early stage’. Het gaat over beperkte middelen, maar het overgewicht van de beslissing wordt genomen door degenen die het dichtste bij de onderzoekskant staan, en dus nog niet door de financiële analisten. Het project wordt dus eerder inhoudelijk beoordeeld op mogelijke opportuniteiten en wordt niet meteen afgeblokt op basis van mogelijke risico's die nog niet afgedekt zijn. Dat werkt en SOFI is echt gegroeid. Op korte tijd is er voor 5 miljoen euro aan commitments. De regering heeft bij de budgetbespreking beslist om er 10 miljoen euro bij te steken en om de scope uit te breiden naar de spin-offs van de universiteiten. De samenwerking begint te werken, het is goed dat bij de beoordelingen een belangrijke plaats werd gegeven aan mensen uit de wetenschappelijke wereld.

Als de dossiers verder groeien en naar een volgende kapitaalronde moeten, dan komen ze terecht bij instrumenten waaraan grotere bedragen gekoppeld zijn en waaraan veel meer risico's verbonden zijn. Dan zal de financiële afweging meer doorwegen. Het uitgangspunt hierbij is dat ze voldoende tijd hebben gehad om de businessplannen verder uit te werken en de risico's beter te beschrijven en in te dekken. ARKimedes speelt daar een belangrijke rol in, het is een instrument dat in die volgende kapitaalrondes kan werken.

Iedere keer wordt getracht om de hele productvorming te bekijken vanaf de eerste stap, het wetenschappelijk onderzoek, het eerste concept. Om uit te groeien tot een geslaagd bedrijf zijn verschillende kapitaalrondes nodig en die hebben elk hun eigenheid op het vlak van risico en kapitaalbehoefte. Nu wordt geprobeerd om een nog duidelijker beeld te krijgen aan de hand van de vraag of voor elke kapitaalronde het juiste instrumentarium, het juiste beoordelingskader en de juiste mensen om alles te bekijken, voorhanden zijn. Er is nog verdere afstemming nodig.

De minister wil wel uitzoeken of de cijfers over ARKimedes beschikbaar zijn. De Europese Investeringsbank zal in het kader van het TINA-Fonds project per project bekijken. De EIB zal niet het fonds, maar wel de projecten cofinancieren. TINA is een specifiek instrumentarium dat opgericht is om doorbraken in bepaalde sectoren te kunnen meefinancieren. Van die doorbraken wordt het risico meestal niet door één bedrijf genomen. Verschillende bedrijven in de sector zouden met overheidssteun samen wel het risico kunnen nemen. Ook dat is een nieuwe manier van denken, die nu redelijk goed begint te lukken, aldus de minister. Er zijn al enkele dossiers goedgekeurd. Voor die dossiers wordt nagegaan of het zinvol is van de EIB een leverage te krijgen.

Minister Lieten stipt aan dat vragen over de klimaatfondsen beter aan minister Schauvliege worden gesteld. Dat is met haar uitgeklaard, zij beheert die. Minister Lieten heeft de indruk dat ook het instrument Via-Invest goed begint te werken. Om zulke projecten succesvol te maken, moeten er heel wat parameters werken. De financiering moet natuurlijk rond geraken en moet ook worden gecheckt door het INR, want het moet ESR-neutraal gebeuren. Het vergunningstraject en de aanbesteding zijn daarin ook belangrijke stappen. Er is een heel andere manier van aanbesteden, zodat niet alleen de infrastructuur maar ook het onderhoud mee wordt aanbesteed. Als er op die drie fronten vooruitgang wordt geboekt, kan een project worden gefinaliseerd.

De minister beweert dat we veel knowhow hebben verworven, zowel in de administraties die de infrastructuren plannen en de aanbestedingen organiseren, als in het aftoetsen van de financieringsmogelijkheden op de markten, en daardoor binnen de bestekken de financieringsclausules zo te beschrijven dat er op de markt een mogelijkheid is om de externe financiering rond te krijgen op basis van de risico's die Via-Invest zelf neemt. Daar heeft ze een goed gevoel bij.

Minister Lieten is het initiatief van het crowdfundingproces ook genegen. Het IBBT denkt daar ook over na. Hoe de bankencommissie daartegenover staat, is onduidelijk. Om dat beter af te toetsen en uit te zoeken hoe de overheid daarin een rol kan spelen en welke transparantie kan worden gegeven aan het publiek, worden nu informatiesessies gehouden. Het is zeker een goede manier om in een vroeg stadium extra kapitaal te genereren bij individuen die er hun schouders willen onderzetten.

Het Vlaams Energiebedrijf is opgericht in het begin van 2012. De raad van bestuur heeft zijn werking opgestart en heeft de corporategovernanceregels uitgewerkt. De strategie en het businessplan worden gefinaliseerd. Er is externe hulp ingeroepen. Het Vlaams Energiebedrijf heeft nog maar één personeelslid, maar is bezig met aanwervingen. De minister verwacht het businessplan binnenkort. Ze zal navragen wanneer de raad van bestuur het businessplan denkt te kunnen goedkeuren. Vanaf dat moment kan het worden besproken in de commissie.

III. BEVOEGDHEID WERK VAN DE HEER PHILIPPE MUYTERS, VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN, BEGROTING, WERK, RUIMTELIJKE ORDENING EN SPORT

Voor wat de bespreking in de commissie Economie betreft omvat de bevoegdheid Werk de volgende bepalingen:

Decreetsbepalingen: Artikels 14(JB0/1JD-G-2-A/WT tot JB0/1JD-G-2-Z/IS, JC0/1JD-G-2-A/WT tot JC0/1JD-G-2-Z/IS), 21, 22, 50 en 51.

Begrotingstabel – Afdeling I:

Entiteit CB0: CB0/1CB-G-2-Z/PR;

Entiteit JB0: programma JA, JB, JD;

Entiteit JC0: programma JA, JD.

Begrotingstabel – Afdeling V: Herplaatsingsfonds.

1. Toelichting door de minister

Minister *Philippe Muylers* begint zijn toelichting van de begroting met de apparaatskredieten van het departement. Er is sprake van een lichte daling ten opzichte van de tweede begrotingscontrole 2012. Dit is de som van de bevrozing van de werkingsmiddelen, de aanpassing van de lonen aan de indexsprong van januari 2012 en de vermindering van het personeelsaantal met 6 percent door niet meer automatisch te vervangen. Om dezelfde redenen dalen ook bij het subsidieagentschap de VaK licht, terwijl de betaalkalender voor de ICT-investeringen de VeK wel doet stijgen met 930.000 euro.

De provisie bij het departement dalen van 60,9 naar 51,3 miljoen euro. Het verschil wordt ingebed in de VDAB. Het overblijvende bedrag is samengesteld uit 23,4 miljoen euro voor de vier alternatieven voor de jobkorting, 26 miljoen euro voor het loopbaanakkoord (inclusief 10,95 miljoen euro die via ESF-cofinanciering de middelen nog verhoogt met 8,95 miljoen euro) en 1,9 miljoen euro aan WIP-middelen die niet naar de VDAB zijn overgeheveld. In de betaalkredieten is de daling minder uitgesproken vanwege de betaalkalender en de genoemde VDAB-middelen.

Bij de beleidskredieten van het departement nemen alleen de VaK toe met 7,2 miljoen euro omdat de VeK gespreid zijn over beide jaren waarin de sectorconvenants lopen. Een deel van de toename (0,9 miljoen euro) is het gevolg van het herstel van de financieringsperiode voor structurele projecten EAD na een eenmalige inkorting tot 10 maanden in 2012.

De dotatie aan de VDAB stijgt met 33,9 miljoen euro van 485 naar 519 miljoen euro. De eerste interne stroom, de dotatie voor algemene opdrachten, tenders en premiestelsels VOP en opleidingscheques, stijgt met 32,4 miljoen euro van 445 tot 478 miljoen euro. Het WIP is goed voor 12,3 miljoen euro daarvan (inclusief de eerder genoemde overheveling uit de provisie), naast de opname van 2,7 miljoen euro uit het ESF, een vermindering van 3,5 miljoen euro door personeelsbesparingen, een stijging met 3,9 miljoen euro voor pensioenbijdragen, loonindexatie en regularisatie van gesco's, een stijging van 18,2 miljoen euro voor de externe kostendrijver die de succesvolle VOP blijkt te zijn, en 1,5 miljoen extra voor opleidingscheques.

De tweede stroom, de dotatie voor investeringen en tewerkstellingspremies 50+, stijgt met 1,5 miljoen euro ten gevolge van de betaalkalender (waarvan 0,3 miljoen euro voor investeringen). De minister merkt voor dit artikel op dat de 8 miljoen euro uit het loopbaanakkoord nog in de provisie zitten.

De tewerkstellingsprogramma's zijn goed voor 355 miljoen euro van de 413 miljoen euro aan beleidskredieten voor het subsidieagentschap. De regularisaties zorgen voor een daling van 2,5 miljoen euro maar daar staat een indexaanpassing ter waarde van 1,7 miljoen euro tegenover. De aanmoedigingspremies vormen hierbinnen de andere grote beleidscluster. Er wordt 64,3 miljoen euro voor uitgetrokken. Daarbij is rekening gehouden met de kostprijs van de federale uitbreiding van het ouderschapsverlof en de verhoging van de pensioenleeftijd voor landingsbanen.

Ook de kleine stijging van 1,1 miljoen euro bij het ESF-agentschap is te wijten aan de betaalkalender.

De dotatie aan SYNTRA blijft voorlopig op dezelfde manier berekend en stijgt tot 66,5 miljoen euro, maar wordt in het komende parlementaire jaar herbekeken.

Vervolgens licht de minister de beleidsbrief toe, die begint met een omgevingsanalyse. Daaruit blijkt dat Vlaanderen sinds de vorige vergelijking met 95 Europese regio's in de beleidsnota meer vooruitgang heeft geboekt dan de andere in cluster 4, in het bijzonder op het vlak van jeugdwerkloosheid. Om een topregio te worden, zijn wel extra inspanningen voor 55-plussers nodig.

In het beleidsjaar 2011-2012 werd dan ook de 50+-aanpak uitgebreid. Sinds juni wordt geactiveerd tot 58 jaar. Daarnaast waren er competentieversterkende acties als WIP, waarbij de minister trots is op het overleg en de samenwerking met bedrijven. De ILO schuift Vlaanderen zelfs als goede praktijk inzake opleidingscapaciteit naar voren. Men heeft ook verder ingezet op excellente partnerschappen, waarin werk, onderwijs en economie worden gecombineerd, en op de uitwerking van het nieuw industrieel beleid, waarin een accentverschuiving naar talenten en competenties meespeelt. Tot slot kwam er in het beleidsjaar ook een nieuw SYNTRA-decreet.

In dit parlementaire jaar is de uitrol van het VESOC-loopbaanakkoord het belangrijkste. Het mikt op de vermindering van de ongekwalificeerde uitstroom, eindloopbaan, maatwerk en loopbaanbeleid. Het eerste grote blok in het akkoord is 'van leren naar werken'. Om te beginnen moet ongekwalificeerde uitstroom uit het onderwijs voorkomen worden. Dat wil de minister doen door samen met Onderwijs jongeren beter te informeren over de toekomstige talentenbehoeften van de arbeidsmarkt en zo leer- en beroepskeuzes bij te sturen. De bestaande uitstroom remediëren wil hij aan de hand van werkinlevingsprojecten, de stijging van het aantal IBO's tot 15.500 en onderwijskwalificerende trajecten. Tot slot vormen de Vlaamse kwalificatiestructuur en het onderzoek naar de toekomstige behoeften belangrijke stappen in de afstemming van het opleidingsaanbod op de realiteit van de arbeidsmarkt.

In het blok 'van werkloosheid naar werk' worden het komende jaar zeven acties opgezet. De eerste is een sterk activeringsbeleid. Daarbinnen passen de uitbreiding van de systematische aanpak van 50-plussers, de duurzaamheidstrajecten om mensen met opeenvolgende interimjobs naar vast werk te begeleiden, en de samenwerking met de uitzend- en outplacementsector. Ook competentiegericht matchen is een essentieel element.

Derde aspect is competentieversterking, waarbinnen de minister een geïntegreerd actieplan knelpuntenbeleid, -bemiddeling en -opleiding aankondigt. Verder wordt blijvend ingezet op de samenwerking met bedrijven en excellente partnerschappen. Daarbij komt een sluitend taalbeleid in overleg met Onderwijs en Inburgering. Er komen ook 850 bijkomende opleidingstrajecten voor polyvalent verzorgenden, zorgkundigen en verpleegkundigen.

Vierde punt is de persoonsgebonden ondersteuning met het oog op maatwerk. De VDAB staat in voor screening, indicering en toeleiding. De bestaande instrumenten worden geop-

timaliseerd. De minister noemt de facilitering van de doorstroom uit de sociale economie, en de aanpassing van de 50+-premie en de C-IBO. Wat de samenwerking met Welzijn betreft, kondigt hij een conceptnota over de structurele inbedding van W² aan samen met minister Vandeurzen. Ook de bestaande ondernemerstrajecten worden structureel veranderd. Tot slot wil hij ook bekijken hoe gericht buitenlands talent kan aangetrokken worden in samenwerking met buitenlandse public employment services.

In het derde blok, ‘van werk naar werk’, werkt de minister aan cheques voor loopbaanbegeleiding ter realisatie in 2013. Verder noemt hij de uitwerking van drie EVC-sporen: de burger brengt ze in kaart, derden maken ze zichtbaar en vervolgens worden ze erkend met het oog op een kwalificatiebewijs. De minister wil ook het persoonlijk ontwikkelingsplan in diverse contexten inbedden.

Werkbaar werk is ook een van de punten van het loopbaanakkoord. Voor de actieplannen zijn de nieuwe sectorconvenants van groot belang. Verder wil de minister onderzoeken of ook voor Vlaanderen een Work Ability Index moet ontwikkeld worden en samen met de sociale partners bekijken of ook de aanmoedigingspremies in die zin moeten aangepast worden.

Wat human resources betreft, wil hij in 2013 evolueren van EAD naar een meer strategisch beleid dat mikt op algemene aandacht voor diversiteit. De inzet op antidiscriminatie blijft. De minister vermeldt actieplannen arbeidsgerelateerde discriminatie en de training van inspecteurs, medewerkers en consultants in de uitzendsector. De resultaten van de aangekondigde quick scans worden opgevolgd.

Tot slot gaat de minister nog in op de institutionele context. De onderhandelingen met de sectoren lopen. Hij herhaalt zijn verwijzing naar de uitwerking van een financieringssysteem voor SYNTRA. Verder vermeldt hij de interregionale samenwerking. Wat Brussel betreft, is hij tevreden met de 739 vacatures met gemiddeld 4,7 gemobiliseerde werkzoekenden die in de eerste helft van 2012 werden opgetekend, en wil hij onderzoeken of die samenwerking nog kan versterkt worden en uitgebreid buiten de Vlaamse Rand. Ook met Forem moet de goede samenwerking gecontinueerd worden. De staatsvorming wil hij voorbereiden in overleg met de sociale partners.

2. Bespreking

De heer *Jan Laurys* vindt dat het arbeidsmarktbeleid heel technisch is geworden. Het zal niet gemakkelijk zijn om dat allemaal in de praktijk te brengen. Actiris, de Brusselse gewestelijke dienst voor Arbeidsbemiddeling, baseert zijn dossiers niet langer op de verklaringen van de werkzoekende. Werkzoekenden zijn immers niet altijd in staat om hun competenties en hun tekorten goed in te schatten. Het is de bedoeling om meer gebruik te maken van tests.

Overigens mag men niet vergeten dat de resultaten van het arbeidsmarktbeleid afhankelijk zijn van tal van macro-economische factoren. Wat is de stand van zaken rond de knelpuntvacatures. Het feit dat daarop wat minder nadruk wordt gelegd heeft wellicht te maken met de huidige crisis.

Het diversiteitsbeleid wordt in deze beleidsbrief herleid tot een onderdeel van het hr-beleid. Deze doelgroep heeft echter extra aandacht nodig, zeker in economisch moeilijke tijden. Misschien kan men de landengerichte aanbevelingen van de Europese Unie opnemen in de beleidsbrief.

Aan het levenslang leren werd niet zoveel aandacht besteed. Het VESOC spreekt in dat verband over duurzame inzetbaarheid. De heer Laurys heeft het liever over loopbaan zekerheid dan over werkzekerheid.

Op het vlak van jeugdwerkloosheid behoort Vlaanderen blijkbaar bij de betere regio's. De heer Laurys zou graag over cijfers beschikken over het aantal jongeren dat niet werkt en dat evenmin bezig is met een opleiding. Over het algemeen is er in deze beleidsbrief trouwens weinig cijfermateriaal opgenomen.

De leertijd is een goed instrument voor jongeren die schoolmoe zijn. Misschien kan het industrieel leerlingenwezen daaraan gekoppeld worden, eens die in het kader van de zesde staatshervorming een Vlaamse bevoegdheid is geworden. Het is goed dat het Vlaamse beleid wordt afgestemd op de federale instapstages. De Vlaamse sociale partners hebben gevraagd om deze stage terug te brengen van zes naar vier maanden. Wat denkt de minister daarover?

De samenwerking met het beleidsdomein Onderwijs over het sluitend taalbeleid op basis van het afsprakenkader rond Nederlands als tweede taal verloopt blijkbaar niet altijd zo vlot. Blijkbaar zijn er territoriumgevechten aan de gang.

Voor het activerend maatpak worden heel wat computertools gebruikt. De moeilijkst bereikbare groep dreigt uit de boot te vallen omdat ze over te weinig vaardigheden beschikken op het vlak van ICT.

De aangekondigde verankering van de blijfconsulenten is gerealiseerd. Sollicitatiefeedback is inderdaad belangrijk voor de 50-plussers. Dat was echter al opgenomen in het Handvest voor de Rechten van de Werkzoekende dat in 2004 werd goedgekeurd. Werd er dan nog geen uitvoering gegeven aan dit handvest?

Is het juist dat VOKA en Federgon niet enthousiast zijn over de automatische vacaturematching en over de specifieke communicatie en dienstverlening na drie of zes maanden uitzendarbeid? De beste mensen vertrekken het eerst. Het loopbaanakkoord bepaalde dat er met de uitzendsector afspraken zouden worden gemaakt over de toeleiding van de 50-plussers. De uitzendsector gaat echter niet akkoord met het unanieme voorstel van de SERV. De sector stelt dat daar extra vergoedingen tegenover moeten staan.

Ook de werknemers zullen worden gestimuleerd om de hun ontbrekende competenties te detecteren. Op basis daarvan zouden ze hun POP moeten uittekenen. Men mag de werkzoekende echter niet overschatten.

Het werkplekleren wordt kwantitatief uitgebouwd en kwalitatief verbeterd. Competentieprofielen in Mijn Loopbaan kunnen heel nuttig zijn.

Er zijn een aantal initiatieven voor een structurele samenwerking met Welzijn. Er is het W²-decreet over de werk- en welzijnstrajecten op maat en het experiment Tender Activeringzorg. Heeft het beleidsdomein Welzijn daar ook middelen voor uitgetrokken? Wat de tewerkstellingsmatrix betreft, staat minister Van den Bossche allicht al wat verder. Er kan echter een discriminatie ontstaan tussen een doelgroepwerknemer die bij een werkgever in het normale economische circuit terechtkomt, en een andere die in de sociale economie terechtkomt en daar aanspraak kan maken op heel wat begeleidingsmaatregelen.

Het beleid rond EVC wordt uitgebouwd over drie sporen. De SERV en de Vlor hebben hierover een advies geformuleerd. Er is echter nog geen geïntegreerd en doeltreffend beleid. De Administratie WSE heeft in het voorjaar van 2011 de trajecten naar het ondernemerschap voor werkzoekenden geëvalueerd. De ambtelijke werkgroep heeft dat in september

2011 beoordeeld. Daarna zou SYNTRA als regisseur worden aangewezen. De spreker zou graag een samenvatting krijgen van de resultaten van deze evaluatie.

Rond het POP-plan wordt er weinig vooruitgang geboekt. De experimenten hebben alleen geleid tot een gedragen definitie. Nu zal het IWT een haalbaarheidsrapport opstellen. Is deze werkwijze niet te theoretisch?

Het strategisch hr-beleid bevat onder meer de bedrijfsopleidingsplannen. In Nederland lijkt dat beter te lukken dan bij ons. Misschien zal men in Vlaanderen moeten zorgen voor wat extra stimulansen voor de werkgevers. Bij de tewerkstellingskansen voor 50-plussers is er blijkbaar een lichte verbetering voor de categorie tussen 50 en 54 jaar. Die evolutie kan echter gehypothekerd worden door het federale brugpensioenstelsel. Werkgevers dienen in het kader van het loopbaanbeleid kansen te geven aan 50-plussers.

Van de 9,6 miljoen euro die werd toegekend door het Europees Globalisatiefonds werd nog maar een klein deel aangesproken. Tot nog toe hebben alleen Opel en twee textielbedrijven daarvan gebruikgemaakt. De heer Laurys veronderstelt dat men bij dat fonds ook middelen zal kunnen vragen naar aanleiding van de sluiting van Ford Genk.

De samenwerking met de zorginspectie is heel belangrijk voor de controle van de buitenlandse arbeidskrachten. Het gaat echter om een moeilijke opdracht. De betrokkenen spreken een vreemde taal, de documenten moeten vertaald worden en het gaat om een buitenlandse reglementering. Het blijft echter belangrijk om op te treden tegen de misbruiken. Het gaat immers om oneerlijke concurrentie ten opzichte van de eigen aannemers die proberen om correct te werken.

Mevrouw *Lydia Peeters* zegt dat in de omgevingsanalyse wordt opgemerkt dat het Vlaamse Gewest nog altijd geen topregio is. De studie van Koen De Leus en Johan Van Gompel van de KBC-studiedienst toont aan dat de groeivoorsprong van Vlaanderen op Wallonië sinds de jaren zeventig geleidelijk afgebokkeld is. Het voorbije decennium kwamen beide landsdelen ongeveer op hetzelfde niveau. Bovendien probeert men in Wallonië de achterstand bij te benen met het Marshallplan. De werkloosheid is sterk gestegen in Vlaanderen, met bijna tien percent. Op dit ogenblik zijn er 210.000 werkzoekenden. Voor mannen bedraagt die stijging zelfs 14 percent, en voor jongeren 18,6 percent. De laatste jaren gingen er veel jobs verloren, niet alleen door bedrijfssluitingen, maar ook door herstructureringen. De omgevingsanalyse concludeert dat Vlaanderen, mits extra inspanningen voor de 55-plussers, moet kunnen overgaan naar cluster 2, waartoe onder meer Duitsland en Nederland behoren. De laatste tijd is de voorsprong van die landen op Vlaanderen echter alleen maar gegroeid. Tegen wanneer wil men de ambitie om van Vlaanderen een topregio te maken ook realiseren?

In het kader van het VESOC-loopbaanakkoord van februari 2012 zou al heel wat werk verricht zijn rond het eindloopbaanbeleid. Wanneer zal dat tot concrete resultaten leiden? De minister-president heeft zich uitgesproken voor een afschaffing van het brugpensioen. Intussen kiest zelfs het ACW voor brugpensionering voor de personeelsleden die het dienste te ontslaan. Welke maatregelen zal men nemen bij de sluiting van Ford Genk? Het brugpensioen is een werkloosheidsuitkering, vermeerderd met een bedrijfstoeslag. Dit systeem kan men beschouwen als een soort werkloosheidsval. Van een activering van brugpensioneerden wordt op dit ogenblik nog te weinig werk gemaakt. De minister-president pleit voor een geleidelijke afschaffing en verwijst hiervoor naar het federale niveau. Maar ook op het Vlaamse niveau kan men een en ander bijsturen.

Voor de landingsbanen en voor de aanmoedigingspremies heeft de Vlaamse Regering bijna 65 miljoen euro uitgetrokken. De aanmoedigingspremie is eigenlijk een premie om mensen aan te moedigen om niet te werken. De minister vindt dat dit systeem moet wor-

den bijgestuurd. Hoe moet de aanmoedigingspremie worden bijgestuurd om een hogere tewerkstelling van de 55-plussers te realiseren? Dat is immers nodig om van Vlaanderen een topregio te maken.

De fractie van het lid staat positief tegenover de duurzaamheidsprojecten voor werkzoekenden. Wat is de huidige stand van zaken? De VDAB zal met een aantal werkgevers een proefproject opzetten om te onderzoeken hoe de competentiestandaard kan worden geïntegreerd in de wervings- en selectieprocedures. Welke sectoren worden daarbij betrokken?

Het is positief dat er in de toekomst meer samengewerkt zal worden met de private arbeidsmarktintermediairen. Aan de uitzendsector wordt een actievere rol toebedeeld voor de toeleiding van 50-plussers. In 2015 komt er een uitbreiding naar 25.000 tenderingstrajecten. Zo wil men de VDAB meer ruimte geven voor de uitoefening van zijn andere taken. Op het terrein nemen bepaalde private partners nog altijd initiatieven om de activering op te trekken. Zo is Audi Brussel gestart met een aantal opleidingsprogramma's. Randstad zal de heftruckchauffeurs beter opleiden. De beleidsbrief stelt dat de capaciteit van de VDAB-opleidingen voor vrachtwagenchauffeurs, een knelpuntberoep, met tien percent verhoogd moet worden. Dat is positief. Onlangs had de minister op een schriftelijke vraag van het lid echter nog geantwoord dat die opleidingen efficiënt en voldoende zijn.

De beleidsbrief Sociale Economie hecht veel belang aan de realisatie van het Maatwerkdecreet en aan de doorstroming van de sociale naar de reguliere economie. De 50-pluspremie zou ook mogelijk worden voor mensen die doorstromen naar de reguliere economie. Dat is positief. De beleidsbrief spreekt echter nauwelijks over de terugkeergarantie. Minister Van den Bossche stelde voor om de terugkeergarantie in te voeren als een soort van stage. Denkt de minister daar ook zo over? Wat gebeurt er dan met de mensen die de job in de sociale economie invullen? Hoe moeten de andere vacatures dan ingevuld worden?

De minister wil het actieplan 'bestrijding arbeidgerelateerde discriminatie' actualiseren. In zijn antwoord op een schriftelijke vraag van maart 2012 heeft hij aangekondigd dat er werk zou worden gemaakt van addenda bij dat actieplan. Is dat al aan de orde? Welke acties onderneemt Federgon om de discriminatie in de uitzendsector verder weg te werken? Hoeveel staat men met de quickscan rond arbeidgerelateerde discriminatie?

De werkloosheid ligt hoog en tegelijkertijd raken heel wat vacatures niet ingevuld. Een rapport van de Nationale Bank van België van oktober 2012 toonde aan dat geen enkel ander Europees land de vacatures en de werklozen zo slecht op elkaar afgestemd krijgt als België. Onze arbeidsmarkt functioneert niet optimaal. Er bestaat een akkoord rond het loopbaanbeleid, maar er is nood aan bijkomende maatregelen.

Het VESOC-loopbaanakkoord voorzag in een structurele aanpak van de ongekwalificeerde uitstroom. De werkateliers voor jongeren, die een tijdelijk initiatief waren, zullen worden vervangen door werkinlevingsprojecten. De toekomst zal uitwijzen of dit een verbetering zal zijn. Op jaarbasis zouden 1275 werkinlevingsprojecten worden georganiseerd. Voor Limburg, waar de economische situatie op dit ogenblik zeer slecht is, zijn er slechts 95 trajecten voorzien, waarvan 30 in Hasselt en 65 in Genk. De Noord-Limburgse mijn gemeenten zouden volledig uit de boot vallen, hoewel de jongerenwerkloosheid daar met dertig percent gestegen is. In Genk zullen de jongeren na de sluiting van Ford Genk veel meer concurrentie hebben op de arbeidsmarkt. Zullen er in het aangekondigde nieuwe Limburgplan ook specifieke initiatieven worden genomen voor de tewerkstelling van de jongeren?

Het is positief dat het aantal op te starten IBO's in 2012 wordt opgetrokken tot 15.500 en dat men zal focussen op knelpuntberoepen en op een verhoogd aandeel van de kansengroepen. De opstart is moeilijk verlopen. Hoeveel van de initieel voorziene curatieve IBO's zijn er intussen gerealiseerd? Overweegt de minister extra inspanningen?

Op een jaar tijd is het leerlingenaantal binnen het leertijdsysteem gehalveerd. Het deeltijds beroepsonderwijs kende wel succes bij de jongeren. Kan de minister al concrete informatie geven over het strategisch plan van SYNTRA Vlaanderen rond de leertijd? Is er al meer duidelijkheid over de verdere financiering van SYNTRA?

De hervorming van het ervaringsbewijs werd aangekondigd in december 2011. In de loop van 2012 zou er een nota met aanbevelingen worden gepubliceerd. Nu zegt de beleidsbrief dat het ervaringsbewijs in de loop van 2013 opnieuw bekeken zal worden. Er is dus vertraging opgelopen. Is er al een tijdspad voor dat hervormingsproces?

Een actieplan voor het invullen van knelpuntvacatures zou heel nuttig zijn. Op dit ogenblik is het de bedoeling dat 65 percent van de mensen die een VDAB-opleiding hebben gevolgd voor een knelpuntberoep effectief worden toegeleid naar een job. De werkgevers blijven dus op hun honger zitten. Een op de drie knelpuntvacatures zal nog altijd niet ingevuld worden.

Het is vaak moeilijk om geschikte begeleiders te vinden voor de buitenschoolse kinderopvang. Het huidige concept van de startopleiding voor deze begeleiders zou geëvalueerd worden. Wat zijn de resultaten van de bevraging van Kind en Gezin?

Mevrouw *Güler Turan* stelt dat de beleidsbrief alle aspecten van het arbeidsmarktbeleid behandelt. Daaruit blijkt ook dat er een goede samenwerking is tussen de verschillende betrokken ministers.

Uit de omgevingsanalyse blijkt dat Vlaanderen geen topregio is. De VDAB ontvangt 17 percent minder vacatures en de werkloosheid stijgt door de vele ontslagen. Het is positief dat de stijgende jeugdwerkloosheid en de ongekwalificeerde uitstroom worden aangepakt. In deze context blijven het werkplekleren en de werkervaring heel belangrijk. De instroom in de werkateliers verliep echter problematisch. De werkateliers zullen nu worden vervangen door werkinlevingsprojecten. Wat is het verschil met de werkateliers? Hoe zullen de federale werkstages worden ingepast? Wat zal er gebeuren met het overblijvende geld voor de werkateliers? In juni van dit jaar ging het nog om 2,5 miljoen euro. Worden de bestaande projecten afgewerkt of wordt die som overgedragen naar de nieuwe projecten? Intussen zou er hierover namelijk een akkoord bereikt zijn. De IBO's werden in de voorbije periode kwalitatief versterkt. Streeft men naar een attestering van de opgedane competenties in het kader van EVC? Voor 2013 wil men 15.500 IBO's opstarten. Werden de 13.500 plaatsen van 2012 volledig ingevuld? In Antwerpen werd een proefproject opgestart met IBO's voor het deeltijds onderwijs. Na een evaluatie zal dit ook mogelijk worden voor jongeren tot 25 jaar. Hoever staat men daarmee? De kwalificatiestructuur voor de afstemming tussen onderwijs en werk werd intussen gerealiseerd. Een aantal jongeren zal toegeleid worden naar een duurzame tewerkstelling. Daarbij zou een heel gedifferentieerde aanpak worden gehanteerd. Zullen er ook groepsbegeleidingen zijn? Hoeveel jongeren zijn er daarbij betrokken?

De vervollediging van de databank Competent, die gepland was voor 2012, zal nu wellicht grotendeels afgewerkt zijn. Hoe zullen de noodzakelijke jaarlijkse herzieningen verlopen?

De tender Activeringszorg wordt voortgezet. Die mikt op de jaarlijkse begeleiding van 1100 werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt door een medische, mentale of psychische problematiek. De tender Activeringszorg bis zal opstarten vanaf januari 2013. Werden de 1100 in 2012 beschikbare plaatsen ook ingevuld?

Trajecten naar ondernemerschap voor werkzoekenden zijn heel belangrijk gezien het grote aantal herstructureringen. Hebben de bestaande trajecten naar ondernemerschap ook tot concrete resultaten geleid? Hoeveel werkzoekenden werden er begeleid naar zelf-

standigheid? Wanneer stopt de begeleiding vanuit werk? Wanneer begint de begeleiding van prestarters en starters op initiatief van de minister van Economie? Sommige mensen gebruiken hun ontslagpremie inderdaad om een kleine zaak op te starten. Als het een mislukking wordt, zijn ze dat geld echter kwijt.

We zijn op zoek naar elk talent. Er is echter een grote ongekwalificeerde uitstroom. Een EVC-attest kan het zelfvertrouwen opkrikken. Het EVC-beleid moet toelaten om een aantal competenties mee te nemen en om aldus een grotere loopbaanzekerheid te realiseren. Binnen dit beleid worden in 2013 drie sporen uitgebouwd. Het eerste spoor is dat van de burger zelf, onder meer via e-portfolio. Voor bepaalde doelgroepen is dat echter moeilijk haalbaar.

Men moet verder inzetten op werkbaar werk. Dat vergt een geïntegreerd strategisch hr-beleid met een evenredige arbeidsdeelname als doel. De fractie van mevrouw Turan hecht veel belang aan een sterk non-discriminatiebeleid. Het opzetten van partnerschappen kan leiden tot breed gedragen beslissingen. Tegen wanneer mag men het aangekondigde actieplan verwachten?

In het VESOC-loopbaanakkoord van 2012 was al sprake van de loopbaanbegeleiding. Nu is dat verschoven naar 2013. Welke concrete acties worden er gepland? Er wordt gedacht aan een nieuw vraaggestuurd chequesysteem. Daarnaast zou er ook een systeem moeten blijven bestaan voor de kansengroepen, op basis van resultaatafhankelijke bonusfinanciering. Hoe zal men dit concretiseren? Welk budget heeft men hiervoor uitgetrokken? Wanneer zal de aangekondigde juridisch-technische nota, die dit hervormingsproces concreet vorm moet geven, beschikbaar zijn?

De heer *Matthias Diependaele* is het eens met de opmerking van mevrouw Peeters over het ACW maar daarnaast is er Belfius dat een aantal oudere werkgevers ontslaat met de uitdrukkelijke bedoeling om ze te vervangen door jongeren. Is dat geen discriminatie?

De studie van de Nationale Bank van België over de mismatch op de arbeidsmarkt is helemaal onderuitgehaald, onder mee door professor Luc Sels. Griekenland, Portugal en Italië scoren het best binnen deze studie. Na België presteren Zweden, Ierland, Spanje en Duitsland het slechtst. De mismatch heeft volgens de heer Sels vooral te maken met de demografische wissel en met de manke organisatie van de arbeidsmarkt. Veel instituties zijn een nodeloze rem op de matching. Een ervan is het ontbreken van een eenheidsstatuut. Het Hof van Cassatie heeft in de jaren negentig al gezegd dat het federale beleidsniveau daar dringend werk moet van maken. Andere elementen zijn het belang van anciënniteit en van allerlei werknemersrechten, de te snelle uittreding en uitstoot uit de arbeidsmarkt, het gebrek aan uitzendarbeid in de publieke sector en het feit dat het Algemeeneprijncipeskoninklijkbesluit nog altijd niet is aangepast. De belangrijkste problemen bevinden zich dus op het federale niveau. Als er op dat niveau geen belangrijke aanpassingen gebeuren, dan zal Vlaanderen ook geen vooruitgang kunnen boeken.

De beleidsbrief is onderverdeeld in drie delen: van leren naar werken, van werkloosheid naar werk en van werk naar werk. Dat komt de hanteerbaarheid ervan ten goede. Het onderdeel 'van werkloosheid naar werk' heeft het onder meer over de trajecten naar ondernemerschap voor werkzoekenden. Tijdens een economische crisis stromen heel wat mensen die hun werk verliezen automatisch door naar ondernemerschap. Dat zeggen de meeste studies. De laatste tijd is dat echter niet meer het geval. Zullen deze trajecten ook geëvalueerd worden? Als men de vergelijking maakt met Amerika, dan blijkt duidelijk dat onze welvaartstaat de mensen aanmoedigt om zich te nestelen in de veilige situatie van het werknemerschap, liever dan het risico te nemen om zelf een onderneming uit de grond te stampen.

Het ontwerp van decreet rond de EVC werd recent goedgekeurd. Voor de e-tool dienden er enkele aanpassingen te gebeuren in het kader van de privacy. Kan men iets leren van websites zoals LinkedIn waar hr-managers zich informeren over competenties van werknemers?

In de eerste helft van 2012 zou de VDAB 739 vacatures doorgestuurd hebben naar Actiris. Dat is ongeveer de helft van het afgesproken cijfer van 1500 vacatures per jaar. Tot nog toe stuurde Actiris gemiddeld 4,7 werkzoekenden naar die vacatures, hoewel het streefcijfer 6 was. De samenwerking met Brussel zou versterkt worden in 2013. Wat is daarvan de bedoeling? Hoe duurzaam worden die jobs ingevuld? Zal de samenwerking met Forem eveneens uitgebreid worden?

Mevrouw *Martine Fournier* vindt het positief dat de beleidsbrief een bepaling bevat over de herintreders. Tot nog toe was dit namelijk niet het geval. In de planning van het Vlaams Overlegplatform Zorg worden acties aangekondigd voor de herintreders. Voor wanneer zijn die acties precies gepland?

Er zal een structureel kader worden uitgewerkt om werkzoekenden te ondersteunen bij het opstarten van een eigen zaak. Is er een link met de projecten voor de begeleiding van gefailleerden en met het project Ondernemen Werkt?

De samenwerking tussen VDAB, Actiris en Forem rond de interregionale mobiliteit is de laatste jaren sterk verbeterd. De doelstelling voor het uitwisselen van vacatures met Actiris wordt nagenoeg gehaald. Wordt het streefdoel van 1000 ingevulde jobs voor de samenwerking met Actiris ook gehaald? En het streefcijfer van 1500 ingevulde jobs voor de samenwerking tussen VDAB en Forem? Welke impact kan de afschaffing van het statuut van grensarbeider hebben, die bepleit wordt in een resolutie? Hoeveel jobs zouden er ingevuld worden door mensen uit Noord-Frankrijk?

Mevrouw *Goedele Vermeiren* vindt dat men met leren en werken moet blijven inzetten op de knelpuntberoepen. Het is belangrijk de jongeren opnieuw te motiveren voor de leertijd. Ze pleit voor een intensief overleg met minister Smet, met het Departement Onderwijs en Vorming en met het volwassenenonderwijs.

De heer *Koen Van Den Heuvel* zegt dat de flexibilisering van de arbeidsmarkt een opdracht is voor het federale niveau en voor de deelstaten.

Is het beleidsdomein Werk bereid om een budget vrij te maken voor de uitvoering van het STEM-actieplan? Kan men hiervoor een beroep doen op middelen uit de sectorfondsen?

De federale beslissing om de uitkeringen voor tijdelijk werklozen te koppelen aan een verplichting tot vorming is een stap in de goede richting. Hoe wil men dat op Vlaams niveau mee gestalte geven via de VDAB?

De beleidsbrief zegt dat bijna 90 percent van de werkzoekenden met taalachterstand bereikt worden via de sluitende aanpak. Een vrij groot aantal anderstaligen zou echter niet binnen de zes maanden de kans krijgen om een cursus Nederlands te volgen. Men moet blijven streven naar een bereik van bijna honderd percent. Nog belangrijker is echter de output. Kan de VDAB opvolgen of er ook wordt gewerkt aan de taalachterstand van mensen die wel een job hebben?

De heer *Robrecht Bothuyne* zegt dat het streefcijfer van de uitstroom van de opleidingen naar knelpuntberoepen 65 percent bedroeg. De minister wilde dit streefcijfer verhogen. Is dat ook gelukt?

Het brugpensioen, of het statuut van werkloosheid met bedrijfstoelage zoals dat nu heet, is op termijn niet de meest geschikte maatregel voor onze arbeidsmarkt. Elke overheid moet op dat vlak zijn verantwoordelijkheid nemen. Steeds meer mensen in dat statuut moeten beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt. De minister zegt dat hij voor de oudere werkzoekenden geen kant uit kan zolang hij niet kan sanctioneren. Vlaanderen voert een sterk activeringsbeleid voor deze doelgroep. De groep van de bruggepensioneerden die beschikbaar moeten blijven voor de arbeidsmarkt kan integraal deel uitmaken van deze doelgroep. Op dat vlak zijn de resultaten van het Vlaamse beleid nog te mager.

Het is positief dat de minister zich engageert voor het optimaliseren van de leertijd. De minister van Onderwijs heeft echter nog geen contact gehad met SYNTRA Vlaanderen, dat instaat voor de organisatie van de leertijd. Het nieuwe decreet rond SYNTRA Vlaanderen is intussen in werking getreden. Er loopt een studie rond de financiering van het agentschap. De heer Bothuyne hoopt dat dit niets afdoet aan het engagement dat de minister heeft uitgesproken bij de stemming van het decreet, namelijk dat de financiering de komende drie jaar minstens op hetzelfde niveau zou blijven.

Mevrouw *Lydia Peeters* zegt dat de federale overheid wel degelijk een aantal maatregelen heeft genomen op het vlak van activering. De landingsbanen, het brugpensioen en het deeltijds werk zijn strenger geworden. Het activeringsbeleid is echter een Vlaamse materie en het is maar de vraag of men ook op het Vlaamse niveau goed bezig is. De bijsturing van de aanmoedigingspremie, de premie om niet te gaan werken, die nu wordt aangekondigd in de beleidsbrief, had men misschien al kunnen realiseren. Er zal nu ook gewerkt worden aan de activering van de 58-plussers, maar de 50.000 50-plussers die al langer werkloos zijn, blijven buiten schot.

Minister *Philippe Muyters* kent de aandachtspunten van de diverse commissieleden. Er werd een aantal bedenkingen geformuleerd waarmee rekening moet worden gehouden bij de verdere uitwerking van het beleid.

Een beleidsbrief formuleert de intenties voor het komende jaar. Het is echter niet altijd mogelijk om ook gedetailleerd uit te leggen hoe men die plannen in de praktijk zal omzetten. Dat is ook de reden waarom er gevraagd wordt dat een beleidsbrief niet meer dan veertig bladzijden zou tellen. Hij stelt voor om de technische details te behandelen in schriftelijke vragen.

De belangrijkste vraag is wat er in 2013 zal worden gedaan voor de uitvoering van het VESOC-loopbaanakkoord.

De databank Competent kan voortdurend aangepast worden, dankzij de informatie van werknemers en werkgevers. Dit mag niet te technisch worden. Het niveau 1 kan men vergelijken met een curriculum vitae en een sollicitatiebrief waarin de eigen competenties worden ingeschat. Voor de ene is dat moeilijker dan voor de andere, maar toch kan ook deze eerste stap voor nuttige informatie zorgen. Nog niet zolang geleden was dit trouwens de enige informatie waarover een werkgever beschikte bij een sollicitatie, samen met het diploma. Nu wil men bijkomende stappen zetten. Het is juist dat er op dit vlak veel verwacht wordt van de werkzoekende, maar het is ook de bedoeling om hem daarbij te begeleiden.

De knelpuntvacatures blijven essentieel. Ze komen relatief weinig aan bod omdat er op dat vlak geen fundamentele veranderingen gepland zijn. Een groot deel van de VDAB-opleidingen zijn nu al opleidingen voor knelpuntvacatures.

De minister zal rekening houden met de opmerkingen over diversiteit.

Hij vindt het positief dat de heer Laurys verkiest om te spreken over loopbaanzekerheid in plaats van over werkzekerheid.

De minister wil werknemers met de loopbaancheques ertoe brengen geregeld na te denken over hun loopbaan en hun carrière. De minister wil echter ook bedrijven helpen bij loopbaanplanning voor de werknemers en onderhandelt over de werkwijze met de sociale partners. Dat vergt wel wat meer tijd, maar heeft dan ook meer slaagkansen. Een bedrijf dat niet bezig is met competenties en vaardigheden of geen personeelsplan op langere termijn heeft, is fout bezig. Dat vergt een mentaliteitswijziging van werknemer en werkgever. In meer en meer bedrijven is dat trouwens structureel ingebed. Karel Van Eetvelt van UNIZO merkte op dat bedrijven zonder dergelijke aanpak geen mensen meer zullen vinden of houden.

De minister zal de koppeling van de leertijd en het industrieel leerlingenwezen opnemen in het groenboek van de staatshervorming. Voorts zal hij deeltijds leren en de leertijd ook bespreken met minister Smet. De instapstages zijn bedoeld om meer kansen te geven aan wie ongekwalificeerd uitstroomt. Een werkzoekende zonder diploma is het meest gebaat bij werkervaring. De grootste concentratie van ongekwalificeerde uitstroom situeert zich in centrumsteden. Volgens IDEA consult zal dat ook zo blijven als de economie herneemt. Elke werkzoekende zonder diploma die het nodig heeft, krijgt een werkinlevingsplaats aangeboden in de eerste zes maand van zijn werkloosheid. Een werkinleving betekent dat de werkzoekende in verschillende bedrijven kan meedraaien. Terloops wijst de minister de heer Laurys erop dat niet alle sociale partners en regio's voor een vervroeging zijn. Die heeft immers een invloed op de federale budgetten. Het federale niveau had trouwens aanvankelijke een ruimere doelgroep voorgesteld.

Fase 2 start na zes maand, dan krijgt dezelfde groep mensen een stageplaats aangeboden. De voorwaarden zijn niet die de federale overheid oorspronkelijk had voorgesteld, maar passen wel in de contouren van het koninklijk besluit. De VDAB wijst de plaatsen toe. De werkinleving en de daarop volgende stage worden beschouwd als een vorm van opleiding. Daarna kan een IBO volgen, zelfs in hetzelfde bedrijf. Een IBO eindigt met een verplichte aanwerving. Met dit voorbeeld wil de minister bewijzen dat het beleid een logisch geheel vormt en dat een federaal idee ingepast wordt in het Vlaamse beleid zoals het in het loopbaanakkoord met de sociale partners is afgesproken.

De minister is het eens met de opmerkingen over het activerend maatpak. Voor de bijblijfconsulenten moet er inderdaad een nieuw akkoord afgesloten worden met de VDAB. Dat wordt momenteel besproken. Met de opmerkingen over de uitvoering van het Handvest van de Werkzoekende zal de minister rekening houden. De minister heeft geen standpunt gekregen van de sociale partners over de 50+-premies voor interimarbeid. De uitvoering van de premie kwam in het gedrang als de minister nog snel zelf iets moest uitwerken voor interim. Omdat er over dat aspect geen consensus bereikt is, beïnvloedt dat de gemoederen over het duurzaamheidstraject, dat nog in bespreking is.

De evaluatie van de ondernemerschapstrajecten kunnen de leden terugvinden in een antwoord op een schriftelijke vraag van mevrouw Lydia Peeters (*Vraag* nr. 818 van 27 augustus 2012). Wat het Globalisatiefonds betreft, klopt het dat er voor Opel 9,6 miljoen euro is uitgetrokken. Dat geld is niet op omdat de aanvragen pas laat en voor beperkte doelen kunnen ingediend worden. De minister verwacht niet dat het geld ooit volledig zal kunnen gebruikt worden. De aanvraag voor Ford Genk zal zo snel mogelijk ingediend worden, maar het risico bestaat dat tegen dan de regels van het Globalisatiefonds aangepast zijn. De vraag is of het dossier aan de nieuwe voorwaarden zal voldoen. Een van de werkgroepen buigt zich over wat voor Europa mogelijk is.

De minister is het eens met de opmerking over het handhavingsbeleid ten opzichte van buitenlandse arbeidskrachten. Volgens de minister moet ook de zorginspectie zo goed mogelijk meewerken aan gecoördineerde acties.

De minister denkt dat de heer Bothuyne de cijfers over brugpensioenen verkeerd interpreteert. Het kabinet zal hem daarover meer uitleg bezorgen. De bruggepensioneerden worden zes maand begeleid in de tewerkstellingscel, daarna vallen ze terug op brugpensioen of een werkloosheidsuitkering met verhoging van de werkgever. Hen straffen als ze geen werk aanvaarden, is tegen het akkoord met de sociale partners. Voortdurend werkaanbiedingen sturen en laten solliciteren tegen hun zin, neemt veel tijd in beslag en leidt tot niets. Uiteindelijk moeten ze zelf aan de slag willen. Activeringsmiddelen kunnen zinvoller voor andere groepen gebruikt worden.

De aanmoedigingspremies zijn het resultaat van sociaal overleg, maar daarom niet met de huidige Vlaamse Regering. Sommige waren een alternatief voor loonopslag. De minister heeft een mandaat van de regering om over die premies, ook naar aanleiding van de vierde maand ouderschapsverlof, opnieuw te onderhandelen met de sociale partners.

De quickscan en de mystery-callings zijn twee controle-instrumenten waarover voldoende overleg is met Federgon. Als de resultaten ervan beschikbaar zijn, kan het parlement de minister om meer uitleg vragen. Hetzelfde geldt voor het rapport van de inspectie Werk. Of het Limburgplan een onderdeel over werkgelegenheid zal bevatten, is een vraag die gesteld is aan professor Herman Daems en de twaalf experts. Het plan moet klaar zijn tegen eind januari.

De WIP-gelden zijn telkens naar het volgende jaar overgedragen omdat het geld zo snel niet kon besteed worden en de projecten gewoon doorliepen. Dat geldt ook voor de 2,5 miljoen euro voor de Werkateliers.

De minister ziet de IBO-attesten als een goed voorbeeld van zijn 1-2-3-principe, waarbij eerst de werknemer zelf zegt wat hij kan en daarna pas derden de werkzoekende een bewijs geven van wat hij kan, bijvoorbeeld wat hij in een IBO geleerd heeft.

De excellente partnerschappen werken goed, er is zeker geen tijd verloren. Maar verbetering is altijd mogelijk, daarom wordt momenteel nagegaan hoe het nog beter kan. Hetzelfde geldt trouwens voor de loopbaanbegeleiding. Er is geen uitstel. De loopbaancheques en eventueel een cheque voor bedrijfontwikkelingsplannen zijn net bedoeld om de loopbaanbegeleiding te schragen. In de onderhandelingen gaat het ook over de resultaatsafhankelijke bonusfinanciering voor kansengroepen.

De integrale aanpak is geëvalueerd. De minister werkt momenteel aan een nieuw kader om de verbeterpunten die daaruit bleken, te implementeren. Zodra dat klaar is, wil hij met voorstellen naar het parlement komen.

Wat de samenwerking met Actiris betreft, kan de minister niet veel vertellen over de duurzaamheid ervan. Brussel wil onderhandelen over een uitbreiding omdat het er zo tevreden over is. De minister werkt daar graag aan mee. Ook met Forem wordt samengewerkt, zij het dan niet volgens een samenwerkingscontract. De wisselwerking is echter ook zo heel goed.

Het Vlaams Overlegplatform Zorg maakt werk van de maatregelen voor herintreders. De minister stelt voor om later meer uitleg te geven over structureel ondernemerschap.

Hij heeft geen budget voor het STEM-actieplan, maar Onderwijs wel. De regering moet nagaan wat mogelijk is binnen de beschikbare budgetten.

De minister is voorstander van de opleidingsverplichtingen voor tijdelijke werklozen. De VDAB heeft opleidingen trouwens al aan die doelgroep aangepast door ze in modules aan te bieden. Desondanks zal de minister het nogmaals aankaarten.

De minister zal zijn engagement voor de financiering van SYNTRA Vlaanderen nakomen. Over de toekomstige financiering wil de minister echter een debat ten gronde.

IV. BEVOEGDHEID SOCIALE ECONOMIE VAN MEVROUW FREYA VAN DEN BOSSCHE, VLAAMS MINISTER VAN ENERGIE, WONEN, STEDEN EN SOCIALE ECONOMIE

Voor wat de bespreking in de commissie Economie betreft omvat de bevoegdheid Sociale Economie de volgende bepalingen:

Decreetsbepalingen: artikel 14 (JB0/1JE-F-2-A/WT tot JC0/1JE-F-4-C/WT).

Begrotingstabel – Afdeling I:

Entiteit JB0: programma JA, JE;

Entiteit JC0: programma JA, JE.

1. Toelichting door de minister

Minister *Freya Van den Bossche* stelt dat er de voorbije drie jaar hard gewerkt is om in overleg met de stakeholders de in het regeerakkoord voorgenomen hervorming van de sociale economie te concretiseren. In 2013 wil zij volop inzetten op de uitvoering van de ondersteuningsstructuur, op de goedkeuring van de nieuwe decreten Maatwerk en Lokale diensteneconomie en op een nieuw kader voor W²-trajecten.

De totale begroting voor 2013 voor het beleidsdomein bedraagt 355,8 miljoen euro, verdeeld over vier strategische doelstellingen en bijhorende begrotingsartikelen. Voor ‘meer werk op maat van mensen’ wordt 323,5 miljoen euro uitgetrokken, wat 5,5 miljoen euro meer is dan in de begrotingscontrole 2012, hoofdzakelijk vanwege de indexering en VIA IV. In de toekomst zal deze ondersteuning plaatsvinden in het kader van het nieuwe decreet Maatwerk, thans omvat zij het budget voor de programma’s invoegbedrijven, beschutte en sociale werkplaatsen.

De strategische doelstelling ‘minder maatschappelijke noden door meer maatschappelijke diensten te koppelen aan de inschakeling van kansengroepen’ is terug te vinden in de begrotingsartikelen voor lokale diensteneconomie en arbeidszorg. Er wordt respectievelijk 20,5 en 3 miljoen euro voor uitgetrokken, wat 0,5 en 0,3 miljoen euro meer is dan in de begrotingscontrole.

Werkgelegenheid binnen de sociale economie kan slechts duurzaam zijn als er naast subsidies voor loon en kader ook in kredieten voor ondersteuningsmaatregelen wordt voorzien. Daartoe is een bedrag van 8,3 miljoen euro uitgetrokken voor de strategische doelstelling ‘de weg naar een socialere economie faciliteren’. Daarnaast wordt nog een keer 909.000 euro vastgelegd voor activiteitencoöperaties en Trividend. In dat laatste begrotingsartikel wordt ook 1.822.000 euro uitgetrokken voor de investeringsbijdragen beschutte en sociale werkplaatsen.

De strategische doelstelling ‘maximale maatschappelijke meerwaarden realiseren’ wordt vertaald in ‘sociaal innoveren door sociaal inspireren’, ‘pionieren in maatschappelijk verantwoord ondernemerschap’ en ‘van voorbeeld naar voorloperfunctie’. Daartoe wordt 448.000 euro uitgetrokken bij het departement en 150.000 euro bij het subsidieagentschap.

In het kader van de Noord-Zuiddoelstelling werd in 2008 een meerjarig project opgestart om sociale economie vorm te geven in Zuid-Afrika. De bijhorende middelen, 126.000 euro per jaar, worden overgeheveld naar het Vlaams Agentschap Internationale Samenwerking.

Daarop licht de minister de beleidsbrief toe, die ervan uitgaat dat 2013 het jaar moet worden waarin de doelstellingen van het regeerakkoord op het vlak van de sociale economie, waargemaakt worden. De herziening van de ondersteuningsstructuur werd ondertussen al goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Een eenduidig kader voor de arbeidszorg wordt in het najaar afgerond. Daarnaast worden twee ontwerpen van decreet voorbereid om de sociale economie tot twee pijlers te vereenvoudigen.

Het eerste betreft maatwerk bij collectieve inschakeling en tekent een nieuw kader voor sociale en beschutte werkplaatsen en invoegbedrijven. Het wordt thans besproken door de regering en in het voorjaar bij het parlement ingediend. Werkgroepen zijn al bezig met de inhoudelijke uitvoering en de agentschappen met de technische voorbereiding.

Het tweede ontwerp stuurt de lokale diensteneconomie bij en wordt volgend voorjaar in het parlement ingediend. Parallel werkt de minister met haar collega's aan de afstemming en verfijning van de Vlaamse klaverbladen. Zij onderstreept dat in de voorbereiding van de ontwerpen de brede expertise op het terrein is ingeschakeld en dat er is overlegd met stakeholders. Tot slot verzekert ze dat de vooropgestelde implementatie in 2014 zal gehaald worden.

Doorstroom naar een baan in de reguliere sector blijft nodig om voldoende arbeidsplaatsen te kunnen aanbieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Daarom zet de nieuwe regelgeving niet alleen in op competentieontwikkeling maar ook op werkvloerbegeleiding. De oproepen POP en Doorstroom worden van nabij opgevolgd, zodat de resultaten kunnen verwerkt worden in de uitvoeringsvoorwaarden. Wat kwaliteit betreft, wordt een transparant kader vooropgesteld met een duidelijke koppeling naar sociaal ondernemerschap.

In het kader van de uitvoering van het genoemde ondersteuningsdecreet is de gunning van het collectieve ondersteuningsorgaan gestart. Ook het besluit dat de ondersteuning van de gemeentelijke regierol in de sociale economie regelt, is recent goedgekeurd door de regering. De uitvoering van andere onderdelen is in volle voorbereiding. De minister noemt de commissie sociale economie binnen de SERV, de adviespremie en de financiële ondersteuning. Zij wil die besluiten nog voor het zomerreces 2013 nemen, zodat de hele hervorming kan ingevoerd worden voor het einde van de legislatuur.

Wat arbeidszorg betreft, heeft de minister in overleg met haar collega's voor Welzijn en Werk de conceptnota W² opgemaakt, die vertaald wordt naar een nieuw regelgevend kader, dat alle trajecten op het snijvlak van werk en welzijn omvat, inclusief arbeidszorg.

Naast inschakeling vormt de stimulering van sociaal verantwoord ondernemen (zowel on- als offline) een belangrijke pijler van haar beleid. Om het draagvlak daarvoor te vergroten betreft zij de stakeholders. Vervolgens geeft ze een overzicht van de inspanningen op dit terrein. 'Start to MVO' is een laagdrempelig introductieaanbod voor bedrijven. Er komt een ESF-oproep om sectoren te ondersteunen in de uitwerking van een MVO-strategie en -paspoort voor zichzelf of een subsector en zijn leden. Het bouwt voort op de resultaten van het VIONA-onderzoek en het ESF-project 'Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen'.

De aandacht die de coöperaties in 2012 kregen tijdens het VN-jaar, mag niet verslappen. Het strategisch actieplan met zijn zes doelstellingen (promotie, ondersteuning, onderzoek, netwerking, pilootprojecten en verankering in het beleid) wordt verder uitgerold. Het suc-

ces van het evenement en de oproep coöperatief ondernemen, vertaalt zich opnieuw in een engagement voor 2013.

Tot slot attendeert zij op de omgevingsanalyse van de Vlaamse arbeidsmarkt die terug te vinden is op www.werk.be/cijfers maar ook in samengevatte vorm in haar beleidsbrief.

2. Bespreking

Mevrouw *Sonja Claes* erkent dat er de voorbije jaren heel hard gewerkt is aan de sociale economie in Vlaanderen en dat de voorbereiding van de hervormingen in overleg gebeurt. Het evenwicht tussen doorstroom en blijvende banen voelt ze als goed aan. De doelgroep allochtonen blijft wel een knelpunt, maar er valt weinig over de evolutie op dit vlak terug te vinden in de beleidsbrief. Zij heeft dezelfde vraag over oudere werknemers.

Vervolgens informeert zij naar de conclusies van de minister uit de evaluatie van de klaverbladen. In welke richting wordt bijgestuurd? Is het meest ernstige probleem (Toerisme) opgelost? Zij vraagt ook meer uitleg bij het aantal aanvragen in de lokale diensteneconomie. Wat is de verhouding tussen de uitbreiding en de klaverbladfinanciering? Wat zijn de resultaten van de ESF-projecten die gericht zijn op doorstroom? Werden afspraken gemaakt met het beleidsdomein Innovatie om overlapping te vermijden in de financiering van nieuwe ideeën? Werd het opleidingsproject om voltijds werkzoekenden te vormen voor het knelpuntberoep monitor in de sociale economie, geëvalueerd?

Wat zijn de concrete doelstellingen voor de ondersteuning van beginnende coöperatieve ondernemers? Wat zijn de criteria om het succes te beoordelen? Vorig jaar berekende het lid dat activiteitencoöperaties in elk geval duur zijn, want ze kwam uit op 21.000 euro per starter. Ze is geïnteresseerd in de ontwikkeling daarvan maar kon dat zelf niet berekenen omdat het aantal starters niet langer wordt meegedeeld in de beleidsbrief. Mevrouw Claes dringt andermaal aan op een meer efficiënte besteding van de middelen.

Vervolgens vraagt ze meer details over de positieve evaluatie van de complementaire munten. Ze wil ook weten of het systeem in orde is met de fiscale en sociale wetgeving. Tot slot wil ze concreet cijfermateriaal bij de opgesomde activiteiten in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen, dat in de beleidsbrief beperkt blijft tot de abonnees op de nieuwsbrief en de bezoekers van de website. Waaraan wordt het succes van dat beleid getoetst?

Mevrouw *Lydia Peeters* feliciteert de minister met de beleidsbrief, maar stelt wel vast dat niet 2012 maar pas 2013 het cruciale jaar wordt. Er is al heel veel voorbereid maar er is nog een stroomversnelling nodig. Zij kijkt uit naar de aangekondigde ontwerpen van decreet.

Haar fractie vindt de realisatie van nieuwe, duurzame jobs via doorstroom heel positief, maar blijft pleiten voor een resultaatgerichte invulling door middel van sectorale streefcijfers. Verder wenst ze meer details over de regeling van de terugkeergarantie, meer bepaald over de duur, het contract van de opvolger, de budgettaire impact en de begeleiding.

Haar laatste bedenking gaat over sociale criteria in overheidsopdrachten. Houdt de minister rekening met de gevaren van meerkosten en concurrentievervalsing?

Mevrouw *Martine Fournier* peilt naar de alternatieve subsidiesporen in de integratie van sociale werkgelegenheid in beheerswerken in de groene sector. Wanneer wordt de sector daarover geïnformeerd?

De heer *Bart Van Malderen* sluit zich aan bij de lovende woorden over de aanpak van de beleidsbrief. Volgens hem zal duidelijk worden dat er zowel in 2012 als in 2013 bijzonder

hard gewerkt is. Hij vertrouwt erop dat de komende ontwerpen de belangrijke sector niet alleen zullen vereenvoudigen en rationaliseren maar ook versterken en verankeren. Dat eerst de ondersteuning werd geregeld, vindt hij logisch. In deze legislatuur zal de hele sector hervormd zijn, onderstreept hij. Het is ook goed dat de timing gerespecteerd wordt.

Doorstroom is terecht een ambitie op zich. Naast het decreet Maatwerk zullen daartoe ook de individuele maatregelen gestroomlijnd moeten worden. Hoe dan ook zal het aantal vacatures dat de reguliere economie aan de kansengroepen te bieden heeft, de achilleshiel blijven. Het is er de afgelopen maanden voor hen niet gemakkelijker op geworden, merkt het lid op.

Ook de klaverbladen blijven terecht aandachtspunten. Over dergelijke hardnekkig blijvende problemen moeten de bevoegde ministers ondervraagd worden. Wat de lokale diensteneconomie betreft, vormt de financiële toestand van de gemeenten en het aantreden van nieuwe bestuursploegen tegelijk een bedreiging en een opportuniteit. Hij spoort de minister aan hen te wijzen op de mogelijkheden die de lokale diensteneconomie biedt. De lokale beleidsplannen worden immers de komende weken en maanden opgemaakt.

Arbeidszorg W^2 is innovatief en nuttig. Het lid verwacht dat de discussie over mensen die geobjectiveerd niet klaar zijn voor de arbeidsmarkt maar wel in het systeem van de werkloosheid zitten, op scherp zal gesteld worden. Vervolgens wijst hij op het belang van de investering in innovatie, gezien de sectorale afhankelijkheid van industriële toelevering, die in deze crisistijd voor moeilijkheden zorgt. De sociale economie moet nieuwe afzetmarkten exploreren. Niet alleen de regelgeving moet vernieuwd worden, ook de sector zelf moet de platgetreden paden verlaten en zich aanpassen aan de wijzigende context. Het lid waardeert dat de beleidsbrief daartoe een aanzet geeft.

Ook mevrouw *Goedele Vermeiren* vindt de beleidsbrief overzichtelijk. Ze wil weten waarom de rotatie in beschutte werkplaatsen niet meetbaar is. Vervolgens vraagt ze hoe de Vlaamse doorstroom zich verhoudt tot de Europese en welke stimulansen er zijn om werkgevers doelgroepwerknemers te laten instromen. Haar fractie vindt de ondersteuning van innovatie, die zij zelf al in de praktijk heeft waargenomen, een goede zaak, op voorwaarde dat het rechtstreeks naar de bedrijven gaat en niet naar meer studiewerk. Tot slot informeert ze of het beroep van monitor nog altijd een even groot knelpunt is. Was er overleg met de minister van Onderwijs over andere manieren om studenten aan te trekken?

Minister *Freya Van den Bossche* verwijst voor de cijfers over de evolutie bij allochtonen naar de site. In de sociale werkplaatsen is er vrij veel instroom, in de beschutte werkplaatsen niet. Ze wijst erop dat allochtone mensen met een beperking ook minder gemakkelijk in de klassiekere vormen van zorg terecht komen. Vergrijzing doet zich ook voor in de werkplaatsen, maar er is wel een zekere vergroening bij de indiensttreding.

Lokale besturen worden vanwege de budgettaire toestand inderdaad voorzichtiger voor ze in de lokale diensteneconomie stappen en gaan ook vaker samenwerken met elkaar. Ze wijst er wel op dat de Vlaamse Regering de ondersteuning van de lokale regierol goedkeurde, al zal het groeipad de eerste jaren beperkt zijn. In verband met het klaverblad Toerisme maakte ze afspraken met minister Bourgeois over een nieuw besluit van de Vlaamse Regering. De ESF-projecten doorstroom zullen geëvalueerd worden na afloop.

In innovatie is er geen overlapping met wat minister Lieten doet en het gaat uitsluitend om concrete projecten, die gericht zijn op toekomstige werkgelegenheid. Over de coöperaties worden blauwdrukken per sector verwacht, waarna die aan iedere geïnteresseerde initiatiefnemer als handleiding ter beschikking kunnen gesteld worden. Om kwaliteit te garanderen, wordt hun redactie ook opgevolgd. De cijfers over maatschappelijk verantwoord ondernemen belooft ze te bezorgen. Het actieplan voor starters wordt ingepast in het systeem van minister Muyters, zodat de premie in het totaalbeeld past.

Ze verzekert mevrouw Peeters dat de uitvoering van het hervormde beleid concreet start in 2014, al geeft ze toe dat ze gehoopt had de ontwerpen dit jaar nog in te dienen. De vertraging is het gevolg van overleg met stakeholders en collega's in de regering. Ze wil immers op alles voorbereid zijn.

De evaluatie van alle ondernemerschapstrajecten gebeurt zowel voor Werk als voor Sociale Economie door de minister van Werk en is ondertussen klaar. Ze belooft na te gaan of die evaluatie al officieel opgeleverd is. De terugkeergarantie bestaat in het voorstel dat de minister aan haar collega's gaat voorleggen, erin dat men gedurende zes maanden op de payroll van het maatwerkbedrijf blijft staan terwijl men een stage loopt in een regulier bedrijf. Ingeval van succes stroomt men door, zo niet kan men terugkeren. Doel is dat meer kandidaten de stap durven zetten.

De alternatieven voor het groenwerk worden uitgewerkt door Leefmilieu, Natuur en Energie. Minister Schauvliege zal dat de komende maanden met haar bespreken. In afwachting van dat nieuwe kader werd wel al beslist om het besluit van de Vlaamse Regering over de groenjobs af te stemmen op de nakende hervorming in de sociale economie, en om de Mina-werkers te verlengen tot eind 2013.

De leidraad over sociale criteria legt niets op maar biedt een menu. Er staat niets in dat oneerlijke concurrentie inhoudt. Het knelpuntberoep van monitor blijft een zorgenkind. De snelste weg naar een oplossing lijkt haar een opleiding door de VDAB.

Over de beschutte werkplaatsen zijn geen cijfers voor alle werknemers omdat de VDAB die niet heeft. De minister beschikt slechts over gedeeltelijke gegevens.

Voor de complementaire munten wordt inderdaad een vervolgtraject voorbereid samen met Stedenbeleid en het IWT. Het onderzoek naar de juridische aspecten vormt daarvan een onderdeel. Het resultaat zal kenbaar gemaakt worden in infosessies.

De fractie van mevrouw *Sonja Claes* kan zich vinden in de aanpak van de doorstroom. Streefcijfers vindt zij een minder goed middel. Als er geen groeipad is in de lokale diensteneconomie wordt het voor de lokale besturen wel moeilijk klaverbladen uit te werken. Voor haar fractie moeten ze zich in elk geval tot regie beperken en de sociale economie zelf aan het middenveld overlaten.

Het antwoord over de afstemming inzake innovatie met minister Lieten bevredigt haar niet helemaal. Beide bevoegdheidsdomeinen zijn volgens haar complementair en kunnen van elkaar leren. Vraag is in dat geval hoe de concrete projecten vermenigvuldigd worden.

Tot slot blijft het onduidelijk waar precies de activiteitencoöperaties zullen ingepast worden bij minister Muylers.

De heer *Bart Van Malderen* is blij in mevrouw Claes een medestander te vinden voor de groei van de sociale economie. Hij rekent op haar steun bij alle komende begrotingsbesprekingen. De verdere uitbreiding van de middelen zal aan bod komen bij de inwerkingtreding van het nieuwe decreet. Zijn opmerking over de lokale klaverbladen was een pleidooi om er bij de opmaak van de lokale beleidsplannen aandacht voor te hebben.

Minister *Freya Van den Bossche* merkt op dat sociale economie een van de prioriteiten is bij de komende beleids- en beheerscyclus. Het groeipad van de volgende regering kan zij niet vastleggen en in budgettair krappe tijden is het telkens onderhandelen.

Ze verzekert dat ze wel degelijk samenwerkt met minister Lieten over innovatie, maar belooft om haar opnieuw te benaderen met de positieve resultaten van projecten in de

hand, mede om budgetten vrij te maken. Naar analogie zou ze met de sociale economie ook graag toegang krijgen tot het economisch overheidsinstrumentarium zoals de kmo-portefeuille. Zij doet haar uiterste best om doorbraken te realiseren in de afgeschermd instrumenten van collega's.

Tot slot antwoordt ze dat het overleg met minister Muylers over de activiteitencoöperaties eerder traag verloopt en dat ze dus nog niet kan zeggen waar ze precies zullen ondergebracht worden. Maar de intentie van beide ministers is om tot één duidelijk kader van toeleiding en begeleiding van starters te komen, waarin dan de genoemde coöperaties ingepast worden. Dat kader heeft echter nog heel weinig vorm. Over het algemeen gaat haar overleg met Werk niet verschrikkelijk snel, maar zij is altijd tevreden met het eindresultaat.

V. INDICATIEVE STEMMING

Bij de indicatieve stemming worden de aan de commissie toegewezen bepalingen van het ontwerp van decreet aangenomen met 8 stemmen voor, 3 stemmen tegen bij 2 onthoudingen.

Patricia CEYSENS,
voorzitter

Martine FOURNIER
Güler TURAN
Filip WATTEEUW,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Actiris	Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest
ACW	Algemeen Christelijk Werknemersverbond
ARK	activering van risicokapitaal
bbp	bruto binnenlands product
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds
BRIC-landen	Brazilië, Rusland, India en China
C-IBO	curatieve individuele beroepsopleiding
CMI	Centrum voor Medische Innovatie
COSME	Programme for the Competitiveness of enterprises and SMEs
EAD	evenredige arbeidsdeelname en diversiteit
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EIB	Europese Investeringsbank
EP-PLUS	Ecologiepremie Plus
ERA	European Research Area
ESF	Europees Sociaal Fonds
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructure
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
EU	Europese Unie
EV	elders verworven competenties
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
Febelfin	Belgische federatie van de financiële sector
Federgon	Federatie van Partners voor Werk
FISCH	Flanders Strategic Initiative on Sustainable Chemistry
F.I.T.	Flanders Investment & Trade, Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen
Flanders DC	Flanders District of Creativity
Forem	Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle
FSMA	Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
gesco	gesubsidieerde contractueel
hr	human resources
IBBT	Interuniversitair Instituut voor Breedbandtechnologie
IBO	individuele beroepsopleiding (in een onderneming)
ILO	International Labour Organization
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
IMF	International Monetary Fund
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds
iRG	Innovatieregiegroep
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
LRM	Limburgse Reconversie maatschappij
LTL	Limitatieve Technologielijst
Mina	Milieu en Natuur
MIP	Milieu- en Energietechnologie-innovatieplatform
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
NIB	Nieuw Industrieel Beleid
O&O	onderzoek & ontwikkeling
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
POM	provinciale ontwikkelingsmaatschappij
POP	persoonlijk ontwikkelingsplan
PWO	projectmatig wetenschappelijk onderzoek
RE	rationeel energiegebruik
SD	strategische doelstelling
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SOC	strategisch onderzoekscentrum
SOFI	Spin-Off Financieringsinstrument
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
SYNTRA	Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming
TETRA	Technologietransfer door Instellingen voor Hoger Onderwijs
TINA-Fonds	Transformatie en Innovatie Acceleratie Fonds
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VaK	vastleggingskrediet
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VeK	vereffeningskrediet
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIA	Vlaams Intersectoraal Akkoord voor de Socialprofitsector
ViA	Vlaanderen in Actie
VIB	Vlaams Instituut voor Biothechnologie
VIL	Vlaams Instituut voor de Logistiek
VIM	Vlaams Instituut voor de Mobiliteit
Vinnof	Vlaams Innovatiefonds
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwerk Arbeidsmarkt rapportering
VIS	Vlaams Innovatiesamenwerkingsverband
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VN	Verenigde Naties
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VOP	Vlaamse ondersteuningspremie
VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
VRWI	Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie
W ²	werk-welzijn-trajecten
WIP	Werkgelegenheids- en Investeringsplan
WSE	Werk en Sociale Economie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
ZAP	zelfstandig academisch personeel